

Mokoña Crônicas huvixa kuery rekokue oña

Mokoña crônicas huvixa kuery rekokue oña

Kova'e kuaxia para re ma nomombe'ua vaipai Israel kuery regua ikuai, ha'e rã Judá regua anho. Ha'e rami vy omombe'u huvixa Salomão Senhor pegua templo ojapogue. Ojapopaa ma ramo Salomão oguero vy'a ho'amy Nhanduete, ijayvu guive ixupe heta va'e kuery ojapukai aguã re. Ha'e ramo Senhor ombovai: "Xapy'a rei xe vygua kuery xerery rupi ae aenoĩ va'ekue onhemo'yvyĩ'i vy onhemo'ea rupi xereka, ha'e gueko vaia gui ojeko rerova ri ramo xee aendu 'rã yva re aĩa gui. Ha'e vy aperdoa 'rã ojevayague ha'e amoingo porã ju 'rã ijyvy regua", he'i (7.14).

Opaa py omombe'u porãve mba'e re pa escravo-rã Nhanduete ogueraa ukaague Judá kuery. Aipoe'i: "Senhor tamoĩ kuery Ruete va'e ma yma guive teĩ ijayvu ha'e kuery pe, ayvu mombe'ua kuery pe oayvu omombe'u uka tema, ojepegua kuery omboaxy ha'e ojepegua oo re oma'ẽ vy. Ha'e rami teĩ ha'e kuery ma Nhanduete ayvu mombe'ua kuery ombojaru rei vy noendu potai, ojojai rei guive okuapy profeta kuery. Ha'e ramo Senhor ojepegua kuery rovai opoxya ombou ramo ha'e kuery pe noĩvei ma oo jepe aguã", he'i (36.15-16).

Gibeão py Nhanduete pe Salomão mba'emo ome'ẽague

1 Reis 3.3,4

1 ¹Davi ra'y Salomão imbarateve tema ovy openaa rupi. Hexeve SENHOR tuuete oiko vy omboyvateve tema.

²Ha'e gui Salomão ijayvu Israel kuery ha'e javi pe, xondaro kuery mil ha'e cem ikuai va'e re opena va'e, nhomboayvu va'ety, Israel regua yvatekueve ha'e hetarã kuery akã ikuai va'e pe guive,

³ha'e kuery ha'e javi reve oje'oi aguã Gibeão py ombojeroviaaty yvy'ã re oĩ va'e py, mba'eta ha'e py ma oĩ oguy nhomboaty oĩ atyrã tekoa e'ỹa py SENHOR rembiguai Moisés ojapo va'ekue.

⁴Ha'e rã Nhanduete ayvu ryrũ ma Quiriarte-Jearim gui Davi ogueru ruka ma vy omoĩ hendarã oguereko katu ma voiague py, Jerusalém tetã py ae peteĩ oo'i ojapo va'ekue py.

⁵Ha'e rã altar overa va'e guigua Uri ra'y Bezalel, Hur ramymino ojapo va'ekue ma SENHOR ombojeroviaaty renonde py oĩ. Ha'e py ae Salomão guetarã kuery reve oje'oi SENHOR pe oporandu okuapy aguã.

⁶Ha'e py SENHOR renonde py ma Salomão ome'ẽ mymba kuery, oguy nhemboaty oĩaty py altar overa va'e guigua oĩ va'e áry. Ha'e va'e áry ma mil mymba oapy reve ome'ẽ.

1 Reis 3.5-15

⁷Ha'e va'e pyavyve Nhanderuede ojexa uka Salomão pe. Ha'e vy aipoe'i: — Ejerure ke xe'vy reipotã va'e re, ha'e rã xee ame'ẽ 'rã.

⁸Salomão ombovai:

— Xeru Davi pe rexa uka raka'e opa mba'e py reayvua. Ha'e gui xee ju xemoĩ hekovia.

⁹Ha'e gui aỹ ma SENHOR Xeruede, ejapo xeru Davi pe ndeayvuague, ndee ae huvixarã xemoĩ rire kova'e kuery yvy ku'i rami heta ikuai va'e re apena kuaa aguã.

¹⁰Aỹ gui ma eme'ẽ xe'arandurã ha'e aikuaa aguã, kova'e kuery areko kuaa aguã rami. Mba'eta mava'e 'rã tu oguereko kuaa kova'e kuery heta va'e? — he'i.

¹¹Ha'e rami rã Nhanderuede aipoe'i Salomão pe:

— Ha'e ramigua ae ndepy'a re oĩ ramo nderejerurei mba'emo rerekopa aguã re, nembra'e rei-reirã, neĩ renhemboyvate aguã re, ndere ija'e e'ỹ va'e kuery omano aguã re, neĩ reiko pukuve aguã, ha'e rami 'rãgue py ne'arandurã ha'e reiko kuaa aguã re ae rejerure xe'vygua kuery rereko kuaa aguã, huvixarã romoĩ rire.

¹²Ha'e ramo ndevy pe xee ame'ẽ ae 'rã ne'arandurã ha'e reiko kuaa aguã. Ame'ẽ avi 'rã nandeporiauvei ha'e rerekopa aguã, romboyvate 'rã guive. Ha'e ramigua neĩ peteĩve huvixa pe ma voi nome'ẽai va'ekue ndee rei e'ỹ mbove, ha'e ndee nereĩve ma rire ndoikovei 'rã ndee rami guarã — he'i.

¹³Ha'e gui ma Salomão ma Gibeão py yvy'ã re ombojeroviaaty oĩ va'e gui ojevy ju Jerusalém tetã katy, oguy nhemboaty oĩaty renonde oĩague gui guive. Ha'e rami vy Israel kuery re opena oikovy ha'e py.

1 Reis 10.26-29

¹⁴Salomão ma karóxa ha'e kavaju áry guarã oguerekopave ovy. Mil e quatrocentos karóxa oguereko, ha'e doze mil kavaju áry guarã. Ha'e va'e ma joa py e'ỹ-e'ỹ 'rã oguereko tetã karóxa ikuaiaty rupi, Jerusalém py ngoo katy'i guive.

¹⁵Jerusalém tetã py ma prata ha'e ouro ma ita rami rive huvixa omboetave, yvyra yary voi ojapo sicômoro'y tekoa e'ỹa rupi ikuai va'e rami oata e'ỹ aguã.

¹⁶Salomão rymba kuery kavaju ma Egito ha'e Cilícia gui ogueru. Cilícia guigua ma huvixa rembiguai mba'emo vendea kuery ogueru hepy oĩa rami.

¹⁷Ha'e rã karóxa ma Egito yvy gui 'rã ogueru. Peteĩ-teĩ repy ma seiscentos hatã'i va'e repy prata guigua, ha'e rã kavaju repy ma cento e cinqüenta. Ha'e rami ae avi mba'emo vendea kuery amboae katy 'rã ogueraa heteu ha'e Síria pygua huvixa kuery peguarã.

1 Reis 5.1-12

2 ¹Ha'e gui ma Salomão onhembopy'a templo ojapo aguã SENHOR rery oĩ atyrã, ngoo opena atyrã guive.

²Ha'e rami vy Salomão omoĩ setenta mil avakue mba'emo reraarã, ha'e oitenta mil ju vvyty ikuai va'e gui ita mbovoarã, ha'e gui três mil e seiscentos ju omba'eapo va'e kuery re opena va'erã.

³Ha'e gui Salomão aipoe'i uka Tiro pygua huvixa Hirão pe:

— Xeru Davi ndee reipytyvõ vy ngoorã ojapo aguã ixupe yvyra yary reme'ẽ va'ekue. Ha'ekue rami ae ju ke xepytyvõ.

⁴Mba'eta ma'ẽ, xee aiko peteĩ oo SENHOR Xeruete rery oĩ atyrã ajapo aguã rami. Ixupe guarã ae amboaxa 'rã, henonde py heakuã porã va'e oapya aguã ha'e henonde mbojape omoĩa riaa jepi aguã, ha'e gui aje'ive ha'e ka'aru nhavõ mymba kuery oapy reve ome'ẽa aguã, sábado nhavõ, ha'e jaxy pyau jave guarã, ha'e gui ngaru SENHOR Oruete pe oikoa ára py guive. Mba'eta ha'e rami aguã ae ha'e oeja raka'e ore Israel kuery rekorã raka'e 'rã peve guarã.

⁵Ha'e gui oo ajapo va'erã ma tuvixa 'rã, mba'eta Oruete ma tuuete ra'angaa ikuai va'e gui yvateve va'e.

⁶Ha'e rami avi mava'e 'rã tu ojapo kuaa oo ixupe guarã? Mba'eta yva oĩ va'e, ha'e yva yvatea peve nda'evei ha'e oĩ aguã. Mava'e tu ha'vy xee aiko oo ixupe guarã ajapo aguã, henonde heakuã porã va'e oapya aguã e'y vy?

⁷Ha'e nunga rupi aỹ emondouka xea katy peteĩ ava ouro re omba'eapo kuaa va'e, ha'e prata re, overa va'e, ferro, púrpura guigua, pytã ha'e hovy va'e guigua re, yvyra ombojegua kuaa va'e, xereve Judá ha'e Jerusalém py mba'emo ojapo kuaa va'e kuery ikuai va'e reve omba'eapo va'erã. Ha'e va'e kuery ma xeru Davi omba'eapo va'erã omoĩ va'ekue.

⁸Emondouka avi Líbano gui yvyra yary, cipreste ha'e sândalo aygue. Mba'eta xee aikuaa porã nerembiguai kuery oikuaa yvyra Líbano regua ojaya aguã. Ne'exa, apy xerembiguai kuery ikuai va'e ma nerembiguai kuery reve 'rã omba'eapo okuapy

⁹yvyra omoatyrõ retaa py. Mba'eta oo ajapo va'erã ma tuvixa ha'e iporã raxa 'rã.

¹⁰Ha'e ramo nerembiguai yvyra ayaa kuery pe xee ame'ẽ 'rã trinta mil ryru trigo ku'ikue, vinte mil ryru cevada, vinte mil ryru uva rykue, ha'e vinte mil ryru avi azeite — he'i.

¹¹Ha'e ramo Tiro pygua huvixa Hirão ombovai vy kuaxia para ombou Salomão pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Ndevygua kuery oayvu vy ae SENHOR nemoĩ huvixaverã — he'i.

¹²Hirão aipoe'ive ju:

— Ima'endu'a porãmbý toiko SENHOR Israel kuery ruete yva ha'e yvy apoare. Ha'e ma huvixa Davi pe ome'ẽ avi raka'e peteĩ ta'y hi'arandu va'erã, oiko kuaa ha'e mba'emo oikuaapa va'e, oo SENHOR peguarã ojapo va'erã, ha'e gui ha'e ae opena atyrã guive.

¹³Ha'e nunga rupi aỹ ambou 'rã peteĩ ava oikuaapa ha'e hi'arandu raxa va'e, Hirão-Abi hery va'e.

¹⁴Ha'e va'e xy ma Dã ramymino kuery regua, ha'e rã tuu ma Tiro tetã pygua ae. Ha'e ma mba'emo ojapo kuaa 'rã ouro gui, prata, overa va'e, ferro, ita ha'e vyvra gui, ajukue púrpara, hovy va'e, ipererĩ'i va'e ha'e pytã va'e gui. Ha'e ma vyvra ombojegua kuaa 'rã ixupe rexa ukaa rami rei, ndevygua ha'e xeruvixa Davi nderu oiko va'ekue pegua omba'eapo va'e kuery ha'e javi reve.

¹⁵Ha'e gui aỹ ma xeruvixa, xea py xerembiguai kuery ikuaiat katy eraa uka trigo, cevada, azeite ha'e vinho ndeayvuague.

¹⁶Ha'e ramo ore kuery ma Líbano yvy re rojayapa 'rã vyvra reipotaa rami. Ha'e gui ye'ẽ rupi 'rã romondouka ojokua-jokua pyre Jope tetã peve. Ha'e gui ndee ju 'rã reru ruka Jerusalém katy — he'i.

1 Reis 5.13-18

¹⁷Ha'e gui ma Salomão oipapa ukapa avakue amboae guigua Israel yvy re hekoa va'e, nguu Davi ojapoague rami. Ha'e rami vy oikuaa cento e cinqüenta e três mil e seiscentos ha'e javi vy.

¹⁸Ha'e kuery va'e regua omoĩ setenta mil mba'emo reraarã, oitenta mil vyvty rupi ita mbovoarã, ha'e gui três mil e seiscentos ju omba'eapo va'e kuery re opena va'erã.

1 Reis 6.1-10

3 ¹Ha'e gui ma Jerusalém tetã py Salomão omboypy oo SENHOR peguarã ojapo aguã, Moriá vyvty áry. Ha'e py ma tuu Davi pe SENHOR ojexa ukaague, ha'e jebuseu Ornã mba'emo moa'yĩaty py Davi oiporavo va'ekue.

²Salomão irundy ma'et'ya re ma huvixa oĩ jave py, mokoĩ jaxya re ha'e mokoĩ araa py omboypy ojapo aguã.

³Po rami ma Salomão oa'ã Nhanderuede pegua oo renderã: ipuku-a ma vinte e sete metros ymave rupi oa'ãague rami vy, ha'e rã ipya ma nove metros.

⁴Henonde py oguy oĩ va'e ipya ma nove metros, henda iky'a e'ỹ va'e ipya rami ae. Yvatea avi nove metros. Opy rupi ma ouro ete py onhovãmba.

⁵Ha'e gui opy ja'o tuvixave va'e mbotya rupi ma vyvrape cipreste guigua anho omoĩ, ha'e ouro ete py ju onhovãmba. Ha'e va'e rupi ombojegua imoiny pindo rakã ha'e corrente ra'angaa py.

6 Opy ja'o ombojegua avi ita iporãve va'e ha'e ouro Parvaim guigua py.

7 Ouro ete py onhovãmba opy rupi: yvyra hi'áry rupigua, okê yta, hi'áry rupigua ha'e okê ikuai va'e ha'e javi. Oo mbotya ha'e javi rupi ma ombojegua anjo ipepo va'e ra'angaa py.

8 Ojapo avi hendaiky'a e'ÿ ete va'erã. Ipuku-a ha'e ipya ma nove metros, opy ja'o tuvixave va'e rami avi ipya. Onhovãmba ouro ete vinte mil quilos va'e py.

9 Ha'e rã karavo oiporu va'e ma cinqüenta hatã'i va'e ouro guigua rami ipoyi va'e. Opy ja'o yvate rupi ikuai va'e voi onhovãmba ouro py.

1 Reis 6.23-28

10 Ha'e gui hendaiky'a e'ÿ ete va'e pyguarã ma yvyra gui ojapo avi mokoï anjo ipepo va'e ra'angaa. Ouro py ju onhovã.

11 Anjo pepo ha'e javi oipyo imoinya ma nove metros. Peteï va'e regua pepo ma mokoï metros raxa'i ipuku-a va'e, ha'e oo mbotya re ovaë oiny. Ha'e rã amboae pepo mokoï metros raxa'i ipuku avi va'e ma ovaë oiny amboae anjo hi'ai va'e pepo re.

12 Amboae anjo pepo voi mokoï metros raxa'i ipuku va'e, ha'e oo mbotya mboae re ovaë oiny. Ipepo mboae voi mokoï metros raxa'i ipuku va'e avi, ha'e amboae anjo pepo re ovaë oiny. Mokoïve anjo pepo ha'e javi vy ma nove metros ipuku-a va'e.

13 Ha'e rami vy omopu'ã imo'amy mokoïve, hendaiky'a e'ÿ va'e katy omaë ho'amy aguã rami.

14 Okêrã ojapo avi hovy va'e, púrpura, pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e gui. Ombojegua avi imoiny anjo ipepo va'e ra'angaa py.

1 Reis 7.15-22

15 Oo yvy'iry ojapo avi mokoï oo ytarã dezesseis metros yvatea va'e. Peteï-teï áry guarã ma mokoï metros raxa'i yvatea va'e.

16 Ojapo avi corrente hendaiky'a e'ÿ va'e py oï va'e rami guarã. Ha'e va'e ma omoï ijyta hi'ai va'e áry. Ojapo avi cem yvyra'a ra'angaa, ha'e vy corrente re omoï.

17 Oo ytarã ma omopu'ã imo'amy templo rokê py. Peteï ma omopu'ã oiporu kuaa regua re, ha'e rã amboae ma oiporu kuaa e'ÿa re. Oiporu kuaa regua re omopu'ã va'ekue ma omboery Jaquim, ha'e rã oiporu kuaa e'ÿa re omopu'ã va'ekue ma omboery Boaz.^a

1 Reis 7.23-26

4 1 Ojapo avi Peteï altar overa va'e guigua. Ipuku-a ma nove metros, ipya ma nove metros avi, ha'e rã yvatea ma irundy metros raxa.

^a 3.17 Tery Jaquim ma "Imoï atãa" 'ea, ha'e rã Boaz ma "Imombaraetea" 'ea, Nhanderuetere ima'endu'aa rupi omboery vy.

²Overa va'e ryku gui ojapo avi peteĩ yy mbotyarã. Ha'e va'e ma ojere rei va'e, irundy metros raxa ipya va'e, ha'e rã yvatea ma mokoĩ metros raxa'i. Ha'e gui ijyke rupi ixã treze metros raxa'i va'e oa'ãa.

³Iguýry rupi ma omoĩ hy'akua ra'angaa, meio metro-a py dez kuerei rã omoĩ. Mokoĩ ryxy omoĩ, yy mbotya reve jojavi ojapo vy.

⁴Yy mbotya ma doze vaka ra'angaa áry oĩ. Mboapy ma kuaray ijapu'a'ia katy hi'ãi, mboapy ma oikea katy, mboapy ma ipuku-a katy, ha'e rã mboapy ma kuaray oua katy hi'ãi. Hevi ma mbyte katy ovaẽ oiny. Ha'e va'e kuery áry ae yy mbotya oĩ.

⁵Ipo guaxua ma irundy kuã oĩa rami. Ijvyrykue ma karo rami hembe va'e, yvoty rami ojekuaa. Yy henyẽa ma sessenta mil litros rivyvyi va'e.

1 Reis 7.27-50

⁶Ojapo avi dez hy'a. Ha'e va'e regua ma peteĩ nhiruĩ omoĩ oiporu kuaa regua re, ha'e rã peteĩ nhiruĩ ma hovai re. Ha'e va'e ma ojoia aguã mba'emo oapy reve ome'ẽ mbyrã. Ha'e rã hy'a guaxu oĩ va'e ma sacerdote kuery anho ojejoĩ aguã.

⁷Ouro gui ojapo avi dez tataendy 'yrã, ojapo ukaague rami ae. Ha'e va'e ma omoĩ templo py. Peteĩ nhiruĩ omoĩ oiporu kuaa regua re, ha'e rã peteĩ nhiruĩ avi hovai re.

⁸Ojapo avi dez mesa-rã. Ha'e va'e voi omoĩ templo py. Peteĩ nhiruĩ ma oiporu kuaa regua re omoĩ, ha'e peteĩ nhiruĩ avi hovai re. Ha'e gui ojapo avi cem hy'a ouro gui.

⁹Oka korarã ojapo avi sacerdote kuery anho ikuai aguã, ha'e gui oka tuvixa va'e. Ha'e va'e rokẽrã ojapo vy onhovãmba overa va'e py.

¹⁰Yy mbotya ma omoĩ oiporu kuaa regua re, kuaray puku-a yke katy.

¹¹Ha'e gui ma Hirão ojapo avi oja, pá iky'aoarã ha'e hy'a. Ha'e rami py ojapopa ma Nhanderuete pegua oo pyguarã huvixa Salomão pe ojapo rã va'ekue.

¹²Ha'e va'e ma oo yta mokoĩ va'e, mokoĩ ijyta árygua ojere rei va'e, ha'e gui mokoĩ kya yta árygua ojere rei va'e ao'iarã ojapopa.

¹³Quatrocentos vvyra'a ra'angaa ojapo avi mokoĩ kya oĩ va'e reguarã, peteĩ-teĩ kya re mokoĩ ryxy vvyra'a oĩ aguã. Ha'e va'e py ma oja'o'i ojere rei va'e mokoĩ oo yta áry oĩ va'e.

¹⁴Ojapo avi hy'arã ijyta reve,

¹⁵ha'e gui yy mbotya, hendarã doze vaka ra'angaa ikuai va'e reve.

¹⁶Ha'e rami py huvixa Salomão pe Hirão-Abi ojapopa oja, pá iky'aoarã, kuxa rakua ha'e tembiporu ha'e javi. Overa va'e oiky'a'o pyre gui ojapo SENHOR pegua oo pyguarã.

¹⁷Jordão yakã katy'i vvy'ã guy py vvy yapo revegua oĩa py ae huvixa ojapo uka overa va'e ryku gui, Sucote ha'e Zereda mbyte py.

¹⁸Ha'e va'e ha'e javi ma oata aguã rami e'ỹ Salomão ojapo uka. Neĩ overa va'e ipoyia ma voi ndopejaai.

19 Salomão ojapo uka avi tembiporu henda SENHOR pegua iky'a e'ỹ va'e pyguarã: altar ouro guigua, mesa ouro guigua hi'áry SENHOR renonde mbojape omoĩa aguã,
 20 tataendy ha'e hi'y ouro ete'i guigua meme, gueko rami vy henda iky'a e'ỹ ete va'e renonde rupi omoendya aguã,
 21 yvoty ra'angaa, tataendyrã ha'e tapyĩ jopyarã ma ouro guigua meme.
 22 Ha'e gui tapyĩ araa, hy'a, hy'a'i heakuã porã va'e oapy atyrã, tapyĩ ryrurã ma ouro ete'i guigua meme. Ha'e gui oo oike atyrã, henda iky'a e'ỹ ete va'e rokẽ ha'e templo ropy henda iky'a e'ỹ va'e rokẽ ma ouro gui meme ojapo.

1 Reis 7.51

5 1 Ha'e rami py huvixa Salomão ojapo ukapa oo SENHOR peguarã. Ha'e py ogueru avi mba'emo nguu Davi omboaxa va'ekue: prata ha'e ouro guigua, tembiporu ha'e javi guive omoĩ SENHOR pegua oo re mba'emo hepyve va'e reve.

1 Reis 8.1-11

2 Ha'e gui Salomão omboatypa Israel regua nhomongeta va'ety kuery, peteĩ-teĩ regua akã ikuai va'e, Israel regua yvatekueve guive. Jerusalém py ae omboaty tetã Davi rekoague Sião va'e gui templo katy ogueru aguã SENHOR guexeve guarã ojapo va'ekue ryrurã.

3 Ha'e ramo avakue Israel regua ha'e javi onhemboatypa okuapy huvixaa py. Ngaru ojapoa py ijaty sete jaxya py.

4 Israel regua nhomongeta va'ety kuery oupa ramo levita kuery hyru oupi vy

5 oguerova heravy yvyã katy. Oguy nhemboaty oĩaty reve oguerova, ha'e tembiporu iky'a e'ỹ va'e ha'e py ikuai va'ekue ha'e javi. Levita regua sacerdote ikuai va'e ae ogueraa.

6 Ha'e rã huvixa Salomão ha'e Israel kuery onhemboaty va'ekue ha'e javi reve ma hyru renonde rupi oje'oi. Vexa'i ha'e vaka ojuka oje'oivy. Mymba kuery heta raxa ramo oipapaa aguã voi nda'evei.

7 Ha'e gui SENHOR guexeve guarã ojapo va'ekue ryrurã ma sacerdote kuery omoĩ okuapy oĩ aguã py ae, templo ropyve henda iky'a e'ỹ va'e py, henda iky'a e'ỹ ete va'e py ae, anjo ipepo va'e ra'angaa ikuai va'e pepo guy py.

8 Mba'eta anjo pepo ma oipyo imoiny hyru itui aguã áry rupi. Ha'e rami vy yvate rupi oja'o'i hyru ha'e yvyra po'i'i hi'yrã ikuai va'e.

9 Yvyra po'i'i ipuku ete ramo henda iky'a e'ỹ va'e gui ojekuaa henda iky'a e'ỹ ete va'e rexe'i. Ha'e rã oka katy gui ma ha'e nunga ndojekuaai.

10 Ha'e py ma itui aỹ peve. Ha'e gui hyru py ma mba'eve nda'ipoi itape Moisés Horebe py omoĩ va'ekue e'ỹ vy. Egito gui Israel kuery oje'oipa jave py guexeve guarã SENHOR ojapo va'ekue.

¹¹Ha'e gui sacerdote kuery oẽmba ju henda iky'a e'ỹ va'e gui. Ha'e va'e jave guarã sacerdote ikuai va'e ha'e javi ojeky'a'õ uka ma voi va'ekue, ha'e va'e ára omba'eapo aguã rami ikuai va'e anho e'ỹ.

¹²Levita kuery oporaei va'e ha'e javi ikuai avi ha'e py. Ha'e kuery va'e regua ma Asafe, Hemã, Jedutum ha'e tyvy kuery. Ha'e kuery ma ajukue iperer'i va'e py onhemonde reve opu'ãmba okuapy altar yv'ýry, kuaray oua katy. Hy'a pu, mbaraka ha'e ixã reta va'e reve ikuai. Ha'e kuery reve ikuai avi cento e vinte sacerdote mimby guaxu monhe'ẽa kuery.

¹³Ha'e jave py peteĩ rami omonhe'ẽ okuapy mimby guaxu ha'e oporaei okuapy pavẽ oendu aguã rami, SENHOR oguerovy'a ha'e omboetea rupi. Ha'e rami vy oporaei atãve tema mimby guaxu, hy'a pu ha'e mba'epu mboae reve SENHOR mboetea rupi, "Mba'eta ha'e ma porayvu va'e, iporayvua ma opa va'erã e'ỹ", he'ia rupi. Ha'e rami rã peteĩ arai ou vy omonyẽ templo SENHOR pegua opy rupi.

¹⁴Ha'e ramo sacerdote kuery nda'evei opy rupi omba'eapo aguã, arai SENHOR guigua rexakãa oĩa opy rupi omonyẽ ramo.

1 Reis 8.12-21

6 ¹Ha'e gui Salomão aipoe'i:

— SENHOR aipoe'i va'ekue peteĩ arai ana mbyte oĩ aguã re.

²Ha'e ramo SENHOR, xee ajapo peteĩ oo raka'e rã peve reĩ aguã — he'i.^b

³Ha'e gui ma huvixa ojere ju vy ogueroayvu porã Israel kuery onhemboaty va'e kuery ha'e javi, opu'ãmba teri okuapy reve.

⁴Ha'e vy aipoe'i:

— Ta'ima'endu'a porãa SENHOR Israel kuery ruete re, mba'eta xeru Davi pe ijayvuague ojavopa ma opo'akaa rupi. Ha'e vy aipoe'i va'ekue:

⁵"Egito vyv gui xeveygua kuery Israel regua aipe'apa ára guive, Israel kuery ikuaiã tetã neĩ peteĩve ndaiporavoi ha'e py peteĩ oo rejapo aguã xerery amoĩ aguã. Ha'e rami ae avi neĩ peteĩve ava ndaiporavoi va'ekue Israel kuery ruvixarã.

⁶Ha'e rami avi aiporavo Jerusalém ha'e py xerery oĩ atyrã, ha'e Davi voi aiporavo avi xeveygua kuery Israel regua ruvixarã", he'i va'ekue.

⁷Ha'e rami avi xeru Davi opy'a re omoĩ peteĩ oo SENHOR Israel kuery ruete rery oĩ atyrã ojavõ aguã.

⁸Ha'e rami teĩ xeru Davi pe SENHOR aipoe'i: "Peteĩ oo xerery oĩ atyrã rejapoxea py ha'evea rami ndepy'a re remoĩ ha'e rami aguã.

^b **6.1-2** Nhanderuete Moisés reve ijayvu jave aipoe'i va'ekue arai pytãa py oĩ aguã, heta va'e kuery ijayvua oendu teĩ oexa e'ỹ aguã (Êxodo 19.9). Ha'ekue rami ae avi templo ropy henda iky'a e'ỹ ete va'e py SENHOR ayvu ryrõ oĩa py ma pytũ rei, janela noĩ, ha'e oĩkeaty onhemboty ramo, ajukue hokẽrã omoĩ mbyre Jesus omano jave omondoroa peve (Mateus 27.51).

9 Ha'e rami teĩ ndee e'ỹ 'rã oo rejapo, ha'e rã ndera'y ndegui oiko va'ekue ae 'rã ojapo xerery oĩ atyrã", he'i raka'e.

10 Ha'e rami rire SENHOR ojapopa ma ijayvuague, mba'eta xeru Davi rekovia xee aĩ vy aguapy ma ainy tenda Israel kuery re openaaty áry, SENHOR ijayvuague rami vy. Ha'e rami vy ajapo ma oo SENHOR Israel kuery ruete rery oĩ atyrã.

11 Ha'e py ma amoĩ avi ijayvu ryrú. Ha'e va'e py oĩ itape Israel kuery reve SENHOR guexeve guarã ojapo va'ekue oĩa.

1 Reis 8.22-53

12 Ha'e gui ma Israel kuery ha'e javi oexaa py Salomão oĩ SENHOR pegua altar renonde py. Ha'e vy opo oupi ho'amy.

13 Mba'eta Salomão ojapo uka ma voi va'ekue peteĩ pyrõarã overa va'e guigua. Ha'e va'e puku-a ha'e ipya ma mokoĩ metros raxa'i va'e, ha'e rã yvatekuea ma peteĩ metro raxa'i. Ha'e va'e oka mbyte py omoĩ rire hi'áry hi'ai vy guenapy'a re oĩ Israel kuery ha'e javi oexaa py. Ha'e vy yva katy opo oupi vy

14 aipoe'i:

— SENHOR Israel kuery ruete, yva re neĩ vvy re ndoikoi amboae ndee rami guarã ete, mba'eta nerembuguai kuery opy'a ha'e javi py nerenonde rupi ikuai va'e ndee rereko 'rã nderave guarã rejapo va'ekue rami, ha'e remboaxya rupi.

15 Mba'eta rejapo ae ma nerembuguai xeru Davi pe ndeayvuague. Ndee ae ndeayvu rire ndep'akaa rupi rejapo, aỹ roexaa rami ae.

16 Ha'e gui aỹ SENHOR Israel kuery ruete, ejaopopa ke nerembuguai xeru Davi pe ndeayvuague. Ha'e vy aipo're va'ekue: "Xerenonde ndoatai 'rã nderekovia tenda Israel kuery re openaaty áry oguapy oiny va'erã, xapy'a rei xerenonde rupi ndera'y kuery avi lei rupi ikuai aguã omoĩ porã ramo, ndee reikoague rami ae", 're va'ekue.

17 Ha'e gui aỹ SENHOR Israel kuery ruete, tojeupity nerembuguai Davi pe ndeayvuague.

18 — Ha'e rami avi ha'eve 'rã ri nda'u ndee Oerujete vvy re reiko aguã ore avakue reve? Ma'ẽ, mba'eta yva neĩ yva yvatevea rupi peve voi nandejai 'rã, ha'e vy kova'e oo xee ajapo va'ekue py katuve ma nda'evei 'rã.

19 Ha'e rami avi SENHOR Xerujete, endu pota ke xee nerembuguai anhembo'e vy ajerurea re, rendu aguã aỹ nerenonde xee nerembuguai ajapukai reve anhembo'ea.

20 Ha'e rami vy ara py ha'e pyávy kova'e oo re rema'ẽ riae aguã, ha'e kova'e henda "Xerery oĩ atyrã", 'reague re, kova'e henda py nerembuguai onhembo'e oinya rendu aguã.

21 Ha'e gui aỹ, endu nerembuguai ha'e Israel kuery ha'e javi kova'e henda py rojapukai rokuapya. Endu ke yva re reĩa gui. Endu ha'e oreperdoa guive.

22— Xapy'a rei amongue oirũ pe otekoavy ramo ha'ekue re omboayvua ramo ou vy kova'e ndevygua opy altar oĩ va'e renonde py oura ramo
 23 endu ke yva re reĩa gui, ha'e embovai. Eikuaa pota nerembiguai kuery re. Ha'e rami vy embopaga ojevavy va'ekue, hexe ae ojeapa aguã ojapo vaiague. Ha'e rã ha'veea rami oiko va'e ma emboeko porã, ha'veea rami oikoa repy reme'ẽ vy.

24— Ha'e gui xapy'a rei ndevygua Israel kuery ndevy ojevavy 'rã, ha'e gui ngovaigua kuery renonde rupi ho'apa ma vy ndevy ju ojeko rerova 'rã okuapy. Ha'e vy nderery rupi ojapukai vy kova'e oo py nerenonde py onhembo'e ha'e ojerure ramo

25 endu ke yva re reĩa gui, ha'e vy eperdoapa ndevygua Israel kuery ojevavyague. Ha'e gui ejapo tuu kuery yvyrã reme'ẽ va'ekue katy ju ojevvy aguã rami.

26— Ha'e gui xapy'a rei yva rembotypa rã nda'okyvei 'rã, nderovai heta va'e kuery ojevavya rire, ha'e gui kova'e henda py onhembo'e okuapy vy nderery rupi ojapukai 'rã, ha'e remoingo axy rire ojevavya gui ojeko rerova ramo

27 endu yva re reĩa gui, ha'e vy eperdoapa nerembiguai kuery, ndevygua Israel kuery ojevavyague. Embo'e ju tape porã rupi ikuai aguã, ha'e embou nho oky yvy ndevygua kuery ikuai aguã reme'ẽ va'ekue áry.

28— Ha'e gui ma xapy'a rei kova'e yvy re oiko 'rã karuai e'ỹ vy mba'eaxy vaikue, ha'e'ỹ vy hu'ũmbaa, hatãmba reia, e'ỹ vy tuku karu ha'e ape'i okaru va'e, xapy'a rei hovaigua kuery ojokopa 'rã ha'e kuery retã, ha'e'ỹ vy oiko 'rã ai vaikue e'ỹ vy mba'eaxy va'e rei,

29 ha'e gui xapy'a rei mava'e rã rei onhembo'e vy ojerure 'rã, ha'e'ỹ vy ndevygua Israel kuery ha'e javi 'rã ojerure okuapy, peteĩ-teĩ haxy va'e ha'e poriaua hexe oĩ va'e oendu vy kova'e oo oĩa katy opo omoĩ ramo

30 endu ke yva re ne'amba py reĩa gui, ha'e vy eperdoa. Eme'ẽ peteĩ-teĩ pe oikoague repy, ha'e kuery py'a re oĩ va'e reikuaapa va'e vy, mba'eta ndee anho'i pavẽ py'a regua oikuaa va'e reiko.

31 Ha'e ramo nerenonde ha'e kuery ojererokyjea rupi ikuai aguã ndeguigua tape rupi, oreru kuery yvyrã reme'ẽ va'ekue re ikuai pukukue re.

32— Ha'e gui amboae regua voi, ndevygua Israel kuery regua e'ỹ ikuai va'eri oyvy mombyrya gui ou avi 'rã nderery tuvixa va'e rupi ikuai aguã, ndejyva reupi vy ndepo'akaa rexa ukaague ha'e kuery pe omombe'ua rã oendu rire. Ha'e gui ha'e kuery onhembo'e avi 'rã kova'e oo oĩa katy oma'ẽ reve, ha'e ramo

33 endu yva re ne'amba py reĩa gui, ha'e ejapopa amboae regua kuery ndevy ojerurea, ha'e rami vy yvy regua ha'e javi nderery oikuaa aguã, ndevygua Israel kuery rami ha'e kuery voi nerenonde ojererokyjea rupi ikuai aguã, ha'e oikuaapa aguã kova'e oo xee ajapo va'ekue py nderery remoĩague.

34— Ha'e gui xapy'a rei ndevygua kuery oje'oi 'rã ngovaigua kuery reve joe opu'ã aguã katy, ha'e gui tape rupi remondoukaa py onhembo'e 'rã ndevy, kova'e tetã reiporavo va'ekue ha'e kova'e oo nderery oĩ atyrã rejapo uka va'ekue katy oma'ẽ ramo

35 endu yva re reĩa gui onhembo'e vy ojerure okuapya, ha'e ejapo ha'evea rami.

36— Xapy'a rei ma ha'e kuery ojejavy 'rã nderovai (mba'eta jipoi ava ojejavy e'ỹ va'erã), ha'e ramo ha'e kuery rovai ndepoxy vy remboaxapa 'rã hovaigua kuery po py, ha'e kuery guekoa katy ogueraapa aguã escravo-rã, mombyry e'ỹ vy ha'e'i rupi teĩ ae ma.

37 Ha'e gui yvy mamõ rã rei ogueraa ague re ikuaia py ha'e kuery onhemboaxy vy ojeko rerova 'rã, ha'e yvy escravo ikuaia py ae ndevy ojerure vy aipoe'i 'rã okuapy: “Rojejavypa, teko vai rupi anho orekuai va'ekue”, he'i 'rã, ha'e ndevy guarã ju ojeko rerova 'rã opy'a ha'e onhe'ẽ ha'e javi py.

38 Ha'e rami vy yvy escravo-rã ogueraapaague py ae ndevy onhembo'e 'rã okuapy oyvyrã tuu kuery pe reme'ẽ va'ekue katy oma'ẽ reve, kova'e tetã ha'e kova'e oo nderery oĩ atyrã ajapo va'ekue katy guive. Ha'e ramo

39 endu ke yva re ne'amba py reĩa gui ha'e kuery onhembo'e vy ojerure okuapya, ha'e ejapo ha'evea rami. Eperdoa ndevygua kuery nderovai rupi ojejavyague.

40— Ha'e gui aỹ ma Xeruete, nderexa tojepe'a, ha'e ndeapyxa toendu riae apy rojerure rã.

41 Ha'e gui Xeruete, epu'ã ke, eike ejuvy repytu'u aguã py, ndee ha'e ndeayvu ryrũ ndepo'akaa kuua ukaa va'e reve. SENHOR Oruete, tove ndevygua sacerdote kuery re toĩ reraa jepea kuua ukaa, ha'e ndevygua iky'a e'ỹ va'e kuery toguerovy'a iporã va'e.

42 SENHOR Oruete, eipytyvõ e'ỹ eme huvixaverã remoĩ va'ekue. Nema'endu'a ke nerembiguai Davi reayvuague rami reiko riae aguã re — he'i.^c

Nhanderuete rexakãa templo ropy rupi tynyẽague

7 ¹Salomão onhembo'epa ma rire tata yva gui oguejy vy oapypa mymba kuery ome'ẽ va'erã ogueru va'ekue. Ha'e rami vy SENHOR rexakãa omonyẽmba opy rupi.

²Neĩ sacerdote kuery ma voi nda'evei ikuaive aguã SENHOR pegua opy, mba'eta opy rupi SENHOR rexakãa tynyẽ ramo.

³Ha'e ramo Israel ramymino kuery ikuai va'e ha'e javi ma tata reve SENHOR rexakãa oo re oguejy rã oexa vy ojero'a okuapy oka py ikuaia py. Ngova yvy re omoaẽ reve omboete okuapy. Oguerovy'a okuapy SENHOR porayvua ha'e nhomboaxya opa e'ỹ va'e.

1 Reis 8.62-66

4 Ha'e gui huvixa ha'e heta va'e kuery ha'e javi SENHOR renonde ome'ẽ okuapy mymba kuery.

5 Huvixa Salomão avi ome'ẽ vinte e dois mil vaka ha'e cento e vinte mil vexa'i.

6 Ha'e rami py huvixa ha'e heta va'e kuery ha'e javi reve Nhanderuede pegua oo omboaxa okuapy ipo py. Sacerdote kuery ha'e javi ma peteĩ-teĩ oĩ aguã py ae ikuai, levita kuery ha'e rami ae avi mba'epu reve oporaei okuapy SENHOR pe. Ha'e va'e ma Davi ojapo uka va'ekue ha'e kuery SENHOR oguerovy'aa rupi oiporu va'erã, mba'eta iporayvua oĩ riae 'rã. Ha'e kuery renonde py ma sacerdote kuery mimby guaxu monhe'ẽa ikuai avi. Ha'e rami vy Israel kuery ha'e javi opu'ãmba nhogueno'amy.

7 Ha'e va'e árave Salomão omboaxa avi oka SENHOR pegua oo rexei oĩ va'e. Mba'eta ha'e py ae ome'ẽ mymba oapy reve, hexeve peteĩ rami ju ikuai regua kyrakue guive. Mba'eta altar overa va'e guigua Salomão ojapo uka va'ekue py ma noimba reguai mymba oapy reve ome'ẽ va'e, mba'emo aju guigua ha'e hexeve peteĩ rami ikuai aguã regua kyrakue oapy va'e.

8 Ha'e rami py sete ára re Salomão ojapo ngaru. Hexeve ikuai avi Israel kuery heta ete ijaty va'e, Hamate tekoe py nhava'ea'i ha'e Egito yakã katy'i gui ou va'ekue.

9 Ha'e gui oito araa guive ma omboypy ju ngaru oguy'i py ikuai aguã regua, sete ára re ma altar omboaxa okuapy rire. Ha'e rami vy sete ára re ju ojapo ngaru.

10 Ha'e gui sete jaxya ha'e vinte e três araa py ma huvixa omondoukapa ju heta va'e kuery. Ha'e rã ha'e kuery oje'oipa ju ngoo katy, ovy'a ete ha'e opy'a py oguerovy'a reve Davi pe SENHOR mba'emo porã ojapoague, Salomão ha'e ojeupegua Israel kuery ha'e javi pe guive.

1 Reis 9.1-9

11 Ha'e rami py SENHOR pegua oo huvixa Salomão ojapopa ma, ngoorã ae ha'e opa mba'e onhembopy'aa rami ojapoxe va'ekue voi. SENHOR pegua oo ha'e ngoo ae ojapoa py oiko porã.

12 Ha'e gui ma pyávy SENHOR ojexa uka Salomão pe. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Aendu rejerurea. Ha'e rami vy xeivy guarã aiporavo kova'e oo mba'emo peme'ẽ atyrã.

13 Ha'e gui ma xapy'a rei xee yva amboty 'rã nda'okyvei aguã rami, e'ỹ vy tuku karu yvy re onhot'ỹ mbyre ho'upa aguã re xeayvu, ha'e'ỹ vy xeivygua kuery ikuaia rupi mba'emo vai ambou, ha'e ramo

14 xapy'a rei xeivygua kuery xerery rupi ae aenoĩ va'ekue onhemo'yvy'i'i vy onhembo'ea rupi xereka, ha'e gueko vaia gui ojeko rerova ri ramo xee

aendu 'rã yva re aĩa gui. Ha'e vy aperdoa 'rã ojevavyague ha'e amoingo porã ju 'rã ijyvy regua.

¹⁵Xerexa ojepe'a riaie 'rã, xeapyxa py voi aendu riaie 'rã apy xevy pejerurea.

¹⁶Mba'eta kova'e oo ma aiporavo vy xevy guarã ae aiky'a'opa, ha'e py xerery oĩ aguã raka'e rã peve guarã. Ha'e va'e re ama'ẽ vy xepy'a py xema'endu'a riaie 'rã ára nhavõ.

¹⁷Ha'e gui ndee ma xapy'a rei xerenonde rupi nderu Davi oikoague rami ndee voi reiko ramo, ha'e ajapo uka va'ekue, xeayvuague ha'e aipotaa ha'e javi rejapopa ri ramo,

¹⁸ndevy pe voi amoĩ atã 'rã ndepo'akaa raka'e rã peve guarã, nderu Davi pe xereve guarã ajapo va'ekue rami vy. Ha'e vy ixupe aipoa'e va'ekue: “Ndoiko e'yĩ 'rã nderekovia Israel kuery re opena va'erã”, ha'eague rami vy.^d

¹⁹— Ha'e rami avi xapy'a rei peẽ ha'e pendera'y kuery xegui pejepe'a vy ajapo uka va'ekue ha'e xeayvuague ndapejapovei vy tuuete kuery mboae re peo vy pembojerovia ri ramo,

²⁰ha'e ramo roipe'apa 'rã pendeyvyrã ame'ẽ va'ekue gui, ha'e kova'e oo xerery rupi aiky'a'opa va'ekue amombo 'rã mombyry xerenonde gui. Ha'e rami rire vvy regua kuery ojojai rei ha'e ijayvu rei okuapy aguã rive 'rã oĩ.

²¹Mba'eta kova'e oo aỹ omboeteave va'eri ha'e jave py oĩague rupi oaxa va'e kuery oexa vy onhemondyipa 'rã. Ha'e vy aipoe'i 'rã: “Mba'e re tu SENHOR guĩ rami ete ri oeja kova'e vvy ha'e kova'e oo?” he'i 'rã okuapy.

²²Ha'e gui ombovaia 'rã: “Ha'e rami ete oeja mba'eta ha'e kuery oejapa rire SENHOR guamoĩ kuery ruete Egito vvy gui oipe'a va'ekue, ha'e tuuete mboae pe ju ova vy omboete ha'e ombojerovia okuapy ramo. Ha'e nunga rupi ae rima ha'e kuery áry ombou raka'e guĩ rami ete ojexavai aguã”, 'ea 'rã.

1 Reis 9.10-28

8 ¹Vinte ma'etỹa py mae ma Salomão ojavopa SENHOR pegua oo, ngoorã ae guive.

²Omoatyrõ avi huvixa Hirão tetã ipo py omboaxa va'ekue. Ha'e va'e py ma Israel kuery ju omboekoa.

³Ha'e va'e rire ma Hamate-Zoba tetã katy Salomão oo vy oipe'a.

⁴Tekoa e'ỹa py ojapo avi Tadmor tetã. Hamate katy'i guive tetã ojapo reta tembi'u omoĩ porã atyrã.

⁵Omoatyrõ avi Bete-Horom, vvy'ã katy ha'e vvy'ã guy katy. Ha'e va'e tetã ha'e javi omombaraete vy ojapo imoiny korarã, okẽ jokoarã guive.

^d 7.17-18 Ha'e rami Davi pe Nhanderuete ijayvu ma voi (1 Reis 9.6-9; 1 Crônicas 17.12-14).

⁶ Omombaraete avi imoiny Baalate ha'e tetã rupi tembi'u omoĩ porã atyrã ha'e oguereko va'e ha'e javi, ha'e gui tetã karóxa ha'e guymba kavaju ikuai atyrã. Jerusalém py voi ojapoxe va'ekue ojapopa, Líbano yvy re ha'e ovyvy openaa ha'e javi rupi.

⁷ Ha'e gui heteu kuery regua okuave va'e, amorreu, ferezeu, heveu ha'e jebuseu kuery Israel kuery regua e'ỹ ikuai va'e,

⁸ ha'e ta'y kuery okuave va'e Israel kuery ndojukapai va'ekue, ha'e va'e kuery ae Salomão omomba'eapo nheaã, aỹ peve guarã.

⁹ Ha'e rã Israel kuery va'e regua ma neĩ peteĩve Salomão nomomba'eapoĩ escravo rami. Ha'e va'e kuery ma ixupe ikuai joe opu'ãa rupi, huvixa kuery, ha'e gui karóxa ha'e imboguataaty kuery re openaa rupi ikuai.

¹⁰ Ha'e kuery ae huvixa Salomão rembiguai yvatekueve, duzentos e cinqüenta ikuai guetarã kuery re openaa rupi.

¹¹ Ha'e gui ma Salomão ojapo Faraó rajy tetã Davi rekoague py oĩague gui ova aguã rami hoorã ojapo uka va'ekue py. Mba'eta aipoe'i: "Xera'yxy ma nda'evei Israel kuery ruvixa Davi rogue py oiko aguã, mba'eta SENHOR ayvu rryu oĩague ma iky'a e'ỹ va'e meme", he'i.

¹² Altar SENHOR peguarã Salomão ojapo va'ekue áry ome'ẽ jepi mymba kuery, oikeaty rexe'i.

¹³ Ko'ẽ nhavõ 'rã ome'ẽ Moisés ijayvuague rami vy, sábado nhavõ guive, ngaru jaxy ipyau'i jave ha'e oa'angaague ára py, mboapykue kuerei 'rã ome'ẽ ma'et'ya nhavõ: ngaru mbojape imbovua revegua e'ỹa ára, semana regua ngarua ára ha'e oguy'i py ikuaia aguã ára guive.

¹⁴ Nguu Davi ojapo ukaague rami vy omoĩ avi sacerdote kuery peteĩ-teĩ regua omba'eapo aguã, levita kuery ha'e rami ae avi peteĩ-teĩ omoĩ omba'eapo aguã rami, Nhanderuete pe oporaei aguã, sacerdote kuery renonde rupi oipytyvõ aguã ko'ẽ nhavõ ojapo 'rã va'ekue ojapopa rupi, okẽ rarõa kuery peteĩ-teĩ regua okẽ ikuai va'e oarõ aguã rami guive, ha'e rami aguã ae Nhanderuete rembiguai Davi ojapo uka rire.

¹⁵ Neĩ peteĩve henda py ma voi sacerdote ha'e levita kuery ndojapo e'ỹi huvixa ojapo uka va'ekue, peráta omoĩ porãa rupi voi.

¹⁶ Ha'e rami py Salomão ojapopa SENHOR pegua oo rupi ojapoxe va'ekue, omboypya ára guive ojapopa peve. Ha'e rami py ae ojapopa oo SENHOR pegua.

¹⁷ Ha'e gui ma Salomão oo Eziom-Geber ha'e Elate py ye'ẽ rembe re, Edom yvy re.

¹⁸ Ha'e py oĩa py huvixa Hirão guembiguai kuery pe ogueru ruka kanoã ha'e omboguata kuaa va'e kuery. Ha'e kuery ma Salomão rembiguai kuery reve Ofir py oje'oi vy ha'e gui ogueru okuapy quinze mil quilos ouro guigua. Huvixa Salomão pe ae ogueru.

1 Reis 10.1-13

9 ¹Ha'e gui Sabá pygua huvixa kunha oendu Salomão reko omombe'ua rã. Ha'e rami vy Jerusalém py ou haxy-axy va'e re oporandu aguã. Guembuguai kuery heta va'e reve ovaẽ. Guymba camelo kuery ombovoyi heruvy tembi'u irürã, ouro ha'e ita iporãgueve va'e heta re guive. Ha'e gui Salomão renonde py ovaẽ vy ixupe oporandu onhembopy'aague ha'e javi rami.

²Ha'e ramo opa mba'e re oporandu rã Salomão ombovai, mba'eta ixupe ma neĩ peteĩ henda py ma voi ndaxyi omombe'u porãve aguã.

³Ha'e ramo Sabá pygua huvixa kunha oendu Salomão 'arandua ha'e javi, oexa avi oo ojapo uka va'ekue,

⁴mesa áry tembi'u oguerua va'e, yvatekueve ikuaiaty, hembiguai ha'e karo rerua kuery omba'eapoa, ijao guive, ha'e mymba kuery altar áry SENHOR pe oapyaty. Ha'e nunga ha'e javi oexa vy onhemondyi rei oiny.

⁵Ha'e vy aipoe'í huvixa pe:

— Anhetê ete ae ra'e ndereko regua ayvua xerekoa py aendu va'ekue ha'e ne'arandua regua voi.

⁶Ha'e rami teĩ xee ma ha'e va'e ayvu ndaroviai va'ekue, apy aju vy xee ae rexa py aexa e'ya ja. Anhetê neĩ mbyte rupi peve ma voi xeve nomombe'uai va'ekue, mba'eta ndereko omombe'ua rã aenduague gui ne'arandupave ra'e, rerekopave ha'e ndere ima'endu'a porã mbyve ete va'e.

⁷Ovy'a ete 'rã okuapy ndevyguia avakue, nerembuguai nerenonde rupi ikuai va'ety, mba'eta ha'e kuery oendu 'rã ne'arandua rupi ndeayvua.

⁸Ta'ima'endu'a porã avi SENHOR Nderuete re, mba'eta ndererovy'a vy tenda Israel kuery re openaaty áry nemoĩ rire huvixa SENHOR nderuete peguarã. Mba'eta SENHOR ma Israel kuery raka'e rã peve omoingo porã aguã rami oayvu vy ae nemoĩ huvixarã, ha'evea rami rereko aguã teko porã rupi — he'i.

⁹Ha'e rami vy huvixa Salomão pe kunha va'e ome'ẽ quatro mil quilos ouro guigua, heta tembi'u irürã, ita iporãve va'e guive. Neĩ peteĩgueve ma ndogueruai teri mba'emo porã Sabá pygua huvixa kunha Salomão pe ome'ẽ va'ekue ramigua ete.

¹⁰Ha'e gui huvixa Hirão ha'e Salomão rembuguai kuery Ofir gui ouro ogueru va'e ma ha'e katy gui ogueru avi yvyra sândalo aygue ha'e ita iporãve va'e.

¹¹Yvyra sândalo gui ma huvixa Salomão ojapo uka jopy-jopy ovyaty SENHOR pegua opy ha'e ngopy guarã, ha'e gui harpa ha'e mbaraka oporaei va'e kuery peguarã. Ha'e nunga ma neĩ peteĩve ma Judá vyv re oexapy e'y teri.

¹²Ha'e gui Sabá pygua huvixa kunha pe huvixa Salomão ju ome'ẽ ixupe ogueru va'ekue gui hetave, mba'emo oipota ha'e ojerurea ha'e javi. Ha'e ramo ojevy vy ovyv katy ju oo, guembuguai kuery ha'e javi reve.

1 Reis 10.14-29

¹³Ma'et'ya nhavõ ouro Salomão pe oguerua va'e poyikue ma vinte e dois mil quilos,

¹⁴mba'emo vendea kuery ha'e mba'emo mboekoviaaty gui ojou va'e áryve. Arábia pygua huvixa ha'e va'e yvy re opena va'ety kuery voi ome'ẽ 'rã ixupe ouro ha'e prata.

¹⁵Ha'e ramo ouro ombope pyre gui Salomão ojapo duzentos hu'y jokoatuvixa va'e. Peteĩ-teĩ hu'y jokoarã ma seis quilos ouro opejaa.

¹⁶Ouro ombope pyre gui ojapo avi trezentos hu'y jokoatuvixa va'e. Peteĩ-teĩ ma três quilos raxa ouro opejaa. Ha'e va'e ma huvixa omoĩ porã ukapa oo Líbano ka'aguy regua guigua py.

¹⁷Huvixa ojapo avi peteĩ tenda opena atyrã tuvixave va'e marfim guigua, ha'e vy onhovãmba ouro ete py anho.

¹⁸Tenda renonde guarã ma ojapo mboapy meme pyrõa. Oĩ avi peteĩ py renderã ouro gui ojapo pyre, tenda re omboja pyre. Ijyke jovaive re ma omoĩ avi jyva ytarã oguapyaty yvýry, ha'e ijyva yta yvýry ma mokoĩ guary ra'angaa omopu'ã imo'amy.

¹⁹Mboapy meme pyrõa ikuai va'e áry ma doze avi omoĩ guary ra'angaa, peteĩ-teĩ pyrõa apy reguarã. Ha'e va'e nunga ma neĩ peteive huvixa pe ma voi ojapoa va'e'y teri.

²⁰Karo huvixa Salomão oy'uaty va'e ma guive rã ouro guigua meme. Oo Líbano ka'aguy regua guigua py ikuai va'e voi ouro guigua meme avi. Ha'e rã prata ma Salomão oĩ jave mba'everã nombovarei merami.

²¹Mba'eta huvixa oguereko reta kanoã guaxu Társis katy oo va'erã, Hirão rembiguai kuery reve omboguataa va'e. Mboapy ma'et'ya py kuerei rã Társis gui kanoã guaxu ojevvy okuapy vy ogueru ouro, prata, marfim, karaja ha'e jayru guaxu.

²²Ha'e rami vy huvixa Salomão yvy jave re huvixa kuery ikuai va'e gui ipo'akave, o'arandua py ha'e mba'emo oguerekopaa py.

²³Ha'e ramo yvy jave gui huvixa kuery ou 'rã ha'e oĩa py o'arandua rupi ijayvu rã oendu aguã.

²⁴Ma'et'ya nhavõ peteĩ-teĩ ogueru 'rã mba'emo ixupe ome'ẽ va'erã: ouro ha'e prata guigua, ajukue, tembiporu, kavaju ha'e mburika kunha, temb'u irurã guive.

²⁵Ha'e gui Salomão oguereko quatro mil kavaju oguy py karóxa regua. Kavaju árygua doze mil ju oguereko imboguataarã. Ha'e va'e kuery ma tetã ikuai va'e rupi oguereko karóxa, Jerusalém tetã py ngoo katy'i py guive.

²⁶Ha'e gui Salomão ipo'aka oiny huvixa kuery ha'e javi re, Eufrates yakã guive filisteu kuery yvy peve, ha'e gui Egito yvy apy peve.

²⁷Prata ma Jerusalém py huvixa omboetave ita rami rive, vyvra yary guive ojapo oata aguã rami e'y sicômoro'y tekoa e'ya rupi ikuai va'e rami.

²⁸Kavaju Salomão peguarã ma Egito yvy ha'e yvy jave gui oguerua.

1 Reis 11.41-43

²⁹Ha'e gui oĩve rei tema Salomão rekokue regua. Ha'e rami avi mba'emo ojapo va'ekue jypy guive opaa peve noĩ 'rã teve kuaxia Nebate ra'y Jeroboão rekokue profeta Natã ha'e Siloé pygua Aías ombopara va'ekue py, profeta Ido mba'emo oexa va'ekue ombopara va'ekue re guive?

³⁰Quarenta ma'etỹ re Salomão opena oikovy Jerusalém py Israel kuery ha'e javi re.

³¹Ha'e gui guamoĩ kueryague rami ndoikovevei'i ma ramo onhono porãa tetã Davi rekoague py ae. Ha'e gui ta'y Roboão ju oĩ ngu rekovia.

1 Reis 12.1-15

10 ¹Ha'e gui ma Roboão oo Siquém katy, ha'e py Israel kuery onhemboaty pa ma ramo nguvixarã omoĩ aguã.

²Ha'e nunga Nebate ra'y Jeroboão avi oendu. (Ha'e va'e ma Egito vvy re teri oiko, huvixa Salomão gui onhaague py.) Ha'e gui Egito gui ojevy ju ramo

³oenoi ukaa okuapy. Ha'e ramo Israel kuery ha'e javia py ou Roboão reve jogueroayvu aguã. Ha'e ramo ha'e kuery aipoe'i okuapy Roboão pe:

⁴— Nderu ma orerereko axy ete va'ekue. Ha'e gui aỹ ma orerereko porã'i ju nderu orembojexavai ha'e orerereko axyague gui. Ha'e ramo ma ndevy ae 'rã orekuai.

⁵Roboão ombovai ha'e kuery pe:

— Mboapy araa py ma peju ju xea py — he'i. Ha'e rã heta va'e kuery oje'oipa.

⁶Ha'e gui ma huvixa Roboão onhemongeta uka tujakueve ngu Salomão oikove teri jave henonde ikuai va'ekue pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Mba'exa tu peẽ kuery xemongeta ta heta va'e kuery ambovai aguã?

⁷Ha'e kuery ombovai:

— Xapy'a rei kova'e kuery re repena porã, ha'e rerorya rupi ndeayvu porã'i ramo ha'e kuery raka'e rã peve 'rã ikuai nerembiguai — he'i okuapy.

⁸Ha'e rami teĩ ha'e noendu potai tujakueve omongeta rã. Ha'e vy guembiguai kunumigue ojavegua ngupive ikuai va'e pe ju onhemongeta uka.

⁹Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Peẽ kuery, mba'exa tu xemongeta ta kova'e kuery ambovai aguã? Mba'eta xevy ojerure vy “Orerereko porã'i ju nderu orerereko axyague gui”, he'i okuapy ramo.

¹⁰Ha'e ramo kunumigue ijavegua hupive ikuai va'e ombovai:

— Po rami 'rã ndeayvu ha'e va'e kuery aipoe'i va'ekue pe: “Nderu orerereko axy, va'eri ndee orerereko porã'i ju”, he'i va'e kuery pe. Po rami 'rã ndeayvu: “Xekuã kyrĩ'i ma xeru poataa gui tuvixave.

¹¹Xeru penderereko axy ae, ha'e rã xee ma roguereko axyve ete 'rã. Xeru penembojexavai vaka pi py penenupã vy, ha'e rã xee ma japeuxa popia py 'rã rombojexavai”, 're 'rã — he'i okuapy.

¹²Ha'e va'e rire mboapy araa py Jeroboão ha'e heta va'e kuery reve joguerupa ju Roboão-a py, huvixa “Mboapy araa py pejevny ju xea py”, he'iague rami vy.

¹³Ha'e ramo huvixa Roboão ombovai vy ayvu poyi py ijayvu, tujakueve omongetaa noendu potai rire.

¹⁴Kunumigie omongetaague rami rive ijayvu vy

— Xeru penderereko axy, ha'e rã xee ma roguereko axyve 'rã. Xeru ma penembojexavai vaka pi py, ha'e rã xee ma japeuxa popia py 'rã rombojexavai — he'i.

¹⁵Ha'e rami vy huvixa Roboão noendu potai heta va'e kuery ayvu re, mba'eta ha'e rami aguã ma Nhanderuete gui ae oiko, Nebate ra'y Jeroboão pe Silô pygua Aías ijayvuague SENHOR omoingo aguã.^e

1 Reis 12.16-20

¹⁶Ha'e gui Israel kuery ha'e javi ayvu re huvixa Roboão ndojapyxaka potai ramo oexa vy ivai vaipa okuapy. Ha'e vy aipoe'i:

— Mba'e ha'vy jareko Davi ramymino kuery reve? Jessé ra'y reve guarã nõivei ri nhandevy! Israel kuery, jaje'oipa nhandero katy! Ha'vy Davi ramymino kuery, pepena pendero re ae! — he'i okuapy. Ha'e rami vy Israel kuery peteĩ-teĩ oje'oipa ju ngoo katy.

¹⁷Ha'e rã Israel kuery Judá regua tetã rupi hekoa va'e re ma Roboão ae opena oikovy.

¹⁸Ha'e gui huvixa Roboão omondouka omomba'eapo nhea'ãmby kuery re opena va'ety Adorão, teĩ ha'e va'e ma Israel kuery ha'e javi ojapipa ita py, ha'e ramo omano. Ha'e rã huvixa Roboão ma okaróxa ogueraa nho vy onha ovy Jerusalém katy.

¹⁹Ha'e rami py Israel kuery onhemoingo Davi ramymino kuery rovaigua, aỹ peve guarã.

1 Reis 12.21-24

11 ¹Jerusalém tetã py Roboão ovaẽ ma vy omboatypa Judá ha'e Benjamim regua kuery, cento e oitenta mil oiporavo pyre, joe opu'ã kuaa va'e meme, Israel kuery rovai opu'ã aguã, ha'e rami vy Roboão pe ju omboaxa okuapy aguã ipo'akaague.

²Ha'e rami teĩ SENHOR oayvu ombou peteĩ ava guemimbo'e Semaías va'e pe. Ha'e vy aipoe'i:

---

^e 10.15 Profeta Aías Jeroboão pe ijayvu ma voi Israel kuery Nhanderuete omboja'o va'erãa rami (1 Reis 11.29-33). Ha'e gui Judá ha'e Benjamim regua kuery reve kuaray puku-a katy ikuai va'e gui ma Efraim regua, ha'e kuaray ijapu'a'ia katy ikuai va'e regua reve oja'o. Mokoĩ regua “Judá kuery” 'ea va'e gui dez regua “Israel kuery” 'ea va'e oja'o, ha'e kuery ojevavyague re Nhanderuete ombopaga ramo.

3— Ndeayvu ke Salomão ra'y Roboão Judá pygua huvixa va'e pe, ha'e Israel kuery Judá ha'e Benjamim regua ikuai va'e ha'e javi pe. Ha'e vy aip'o're: 4“Po rami SENHOR ijayvu: ‘Tapeo eme, pepu'ã eme penderivy kuery rovai. Peteĩ-teĩ pejevvy ju pendero katy, mba'eta xee ae ha'e nunga amoingo va'ekue’, he'i.’” Ha'e rami SENHOR ijayvua ha'e kuery oendu vy ndoo nhoi teve Jeroboão kuery rovai opu'ã aguã.

Roboão peteĩ-teĩ tetã ikorarã ojapoague rery oĩa

5Roboão ma Jerusalém py hekoa oikovy vy ojapo Judá re tetã ikuai va'e korarã, ngovaigua kuery gui.

6Ha'e rami vy ojapo Belém tetã korarã, Etã, Tecoa,

7Bete-Zur, Socó, Adulão,

8Gate, Maressa, Zife,

9Adoraim, Laquis, Azeca,

10Zorá, Aijalom ha'e Hebrom tetã guive. Ha'e va'e tetã ikorapa va'e ma Judá ha'e Benjamim yvy regua meme.

11Ha'e va'e tetã omombaraetepa ma vy ha'e py omoingo harōarã kuery. Omoĩ avi mba'emo ho'u va'erã, azeite, vinho guive.

12Peteĩ-teĩ tetã py omoĩ reta hu'y jokoia tuvixa va'e ha'e hu'y guaxu.

Omombaraetepa. Ha'e rami vy Judá ha'e Benjamim yvy jave rupi ipo'aka.

Jerusalém py sacerdote ha'e levita kuery oupa okuapyague

13Ha'e rami ae avi Roboão-a katy sacerdote ha'e levita kuery Israel ha'e javi rupi gui oupa.

14Mba'eta levita kuery tetã katy'i rupi gui ou vy mba'emo oguereko va'ekue oejapa vy oupa Judá ha'e Jerusalém katy, Jeroboão ha'e gua'y kuery omoxēmba rire SENHOR pe ikuaive e'y aguã.

15Ha'e kuery rekovia ma Jeroboão omoĩ sacerdote kueryrã ha'e ae oikuaa rami, ombojeroviaaty yvy'ã rupi ikuai va'e pe, kavara ha'e vaka ra'y ra'angaa ojapo va'ekue peguarã rive.

16Ha'e rami rã Israel kuery ha'e javi regua Jerusalém tetã py ou, opy'a py SENHOR Israel kuery ruete oeka aguã omoĩ va'ekue ha'e javi, SENHOR guamoĩ kuery ruete pe mba'emo ome'ẽ aguã.

17Ha'e rami py ha'e kuery omombaraete Judá kuery, ojapo avi Salomão ra'y Roboão ipo'akave aguã rami, mboapy ma'etỹ re. Mba'eta mboapy ma'etỹa peve'i ikuai Davi ha'e Salomão oikoague rami.

Roboão ro pygua kuery rery oĩa

18Ha'e gui ma Roboão gua'yxyrã ogueraa Maalate. Ha'e va'e ru ma Davi ra'y Jerimote, ha'e rã ixy ma Jessé rajy Eliabe memby Abiail.

19Ha'e va'e omemby kuery oguereko va'ekue ma Jesús, Semarias ha'e Zaã.

²⁰Ha'e va'e rire ma gua'yxyrã ogueraa avi Absalão rajy Maaca. Ha'e va'e ma oguereko ju Abias, Atai, Ziza ha'e Selomite.

²¹Gua'yxy ha'e gua'yxy jevy kuery gui Roboão oayvuve va'e ma Absalão rajy Maaca. Mba'eta dezoito gua'yxy ha'e sessenta gua'yxy jevy kuery oguereko. Vinte e oito ta'y kuery ha'e sessenta tajy kuery ikuai raka'e.

²²Maaca pi'a Abias ma Roboão omoĩ gua'y kuery mboae áryve, mba'eta oipota hekovia huvixarã oĩ.

²³O'arandua rupi vy ojapo gua'y kuery Judá ha'e Benjamim oyvy jave rupi hekoa aguã rami, tetã ikorapa va'e rupi. Ha'e kuery pe ome'ẽ tembi'u oata aguã rami e'ỹ, ta'yxyrã ojou reta avi.

1 Reis 14.25-28

12 ¹Roboão opo'akaa py oĩ atã ha'e imbaraete ma vy oeja SENHOR guigua lei, Israel kuery ha'e javi reve.

²Ha'e gui peteĩ nhiruĩ ma'et'ya re ma Roboão huvixa oĩ jave py Egito pygua huvixa Sisaque ou Jerusalém re opu'ã aguã, ha'e pygua kuery SENHOR rovai ojejavý okuapy rire.

³Mil e duzentos karóxa ha'e sessenta mil kavaju árygua kuery reve ou. Hupive Egito vyv gui ou va'ekue ma heta raxa ikuai, Líbia guigua, suquita ha'e Etiópia guigua kuery guive.

⁴Ha'e rami vy Judá regua tetã ikorapa va'e ha'e javi oipe'apa ma vy Jerusalém katy ju oo.

⁵Ha'e gui ma Roboão-a py ou profeta Semaías, Judá regua yvatekueve Sisaque gui Jerusalém tetã py ono'õ va'ekue ikuaia py guive. Ha'e vy profeta aipoe'i ha'e kuery pe:

— Po rami SENHOR ijayvu: “Peẽ kuery ma xerejapa pekuapy. Ha'e nunga rupi xee voi roeja ma Sisaque ju pendere ipo'aka aguã”, he'i.

⁶Ha'e ramo Israel regua yvatekueve onhemo'yvyĩ'i okuapy, huvixa guive. Ha'e rami vy aipoe'i okuapy:

— SENHOR ma ha'eva rami nhandererereko va'e — he'i.

⁷Ha'e kuery onhemo'yvyĩ'i okuapy rã SENHOR oexa vy teĩgue ju oayvu ombou uka Semaías pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Ha'e kuery onhemo'yvyĩ'i okuapy ramo xee namombai 'rã. Ha'e rami 'rãgue py are e'ỹ'i re araa jepe 'rã, Jerusalém tetã re xepoxya ambou uka e'ỹ aguã Sisaque po rupi.

⁸Ha'e rami avi ha'e kuery ikuai 'rã hembiguairã, oikuaa aguã vyv regua huvixa kuery pe ikuaia gui xevy pe ikuai aguã ha'eva — he'i.

⁹Ha'e gui ma Egito pygua Sisaque ou vy Jerusalém re opu'ã. Ha'e rami vy ogueraapa SENHOR pegua opy iporãgueve oĩ va'ekue, huvixa ropy gui guive. Ogueraa avi hu'y jokoarã ouro gui Salomão ojapo va'ekue.

¹⁰Ha'e va'ekue rekovia ma huvixa Roboão ojapo hu'y joko overa va'e gui rive. Ha'e va'e ma omboaxa huvixa rokẽ rarõa kuery rerekoa po py.

¹¹ Ha'e gui SENHOR pegua oo py huvixa oike nhavõ harõa kuery ou vy ogueraa avi 'rã hu'y jokoã. Ha'e va'e rire ogueru kuerei 'rã opy ja'õ harõa kuery ikuaiaty py.

¹² Ha'e rami py huvixa onhemo'yvyĩ'i rire ixugui SENHOR oipe'a ju opoxya, omomba vyvoi e'ỹ aguã. Mba'eta Judá yvy re ma ikuai teri heko porã va'e.

1 Reis 14.21-31

¹³ Jerusalém py huvixa Roboão ipo'akave ovy vy oĩve tema huvixa rami. Ixy ma Amom guigua, Naamá hery va'e. Quarenta e um ma'etỹ ma oguerekoa py Roboão omboypy huvixa oĩ aguã, ha'e gui dezessete ma'etỹ re opena Jerusalém py. Ha'e va'e tetã ma Israel re ikuai va'e gui SENHOR oiporavo va'ekue hery oĩ atyrã.

¹⁴ Ha'e rami teĩ ha'eve'ỹ va'e ojapo oikovy, opy'a re nomoĩ guive SENHOR oeka aguã.

¹⁵ Ha'e gui oĩve tema Roboão rekokue regua. Ha'e rami avi mba'emo ojapo va'ekue jypy guive opaa peve noĩ 'rã teve kuaxia yma guare kuery rekokue oĩa profeta Semaías ha'e Ido ombopara va'ekue py? Jeroboão kuery reve Roboão kuery joe opu'ã okuapy oikovea pukukue re.

¹⁶ Ha'e gui Roboão ndoikovevei'i ma guamoĩ kueryague rami. Ha'e ramo ha'e kuery reve onhono porãa tetã Davi rekoague py. Ha'e gui ta'y Abias ju oĩ nguu rekovia.

1 Reis 15.1-8

13 ¹ Jeroboão dezoito ma'etỹ re ma huvixa oĩ jave py Abias oĩ Judá pygua huvixarã. Ha'e vy mboapy ma'etỹ re opena Jerusalém py.

² Ixy ma Gibeá pygua Uriel rajy Micaía hery va'e. Ha'e gui ma Abias kuery joe opu'ã ju Jeroboão kuery reve.

³ Ha'e rami vy Abias ma joe opu'ã aguã katy ogueraa oxondaro kuery ipy'a guaxukueve quatrocentos mil avakue oiporavo va'ekue. Ha'e rã Jeroboão kuery ma hexe opu'ã aguã katy oje'oi oitocentos mil avakue reve, joe opu'ãa py ipy'a guaxukueve meme.

⁴ Ha'e gui Abias ma Zemaraim yvyty áry opu'ã ho'amy, Efraim regua yvyty ikuai va'e mbyte. Ha'e vy aipoe'i ho'amy:

— Jeroboão ha'e Israel kuery pendekuai va'e ha'e javi, pendu ke xeayvua.

⁵ Peẽ kuery ndapeikuaai ri ty'y SENHOR Israel kuery ruete Davi pe ae ome'ëague ha'e kuery ruvixa oĩ riae aguã? Mba'eta hexeve, ha'e ta'y ra'y kuery reve ojapo oguereko aguã juky revegua.^f

⁶ Ha'e rami teĩ ha'e kuery re Jeroboão kuery opu'ã nho. Ha'e va'e ma Davi ra'y Salomão rembiguai Nebate ra'y. Ha'e rami py onhembopoxy nguvixa rovai.

^f 13.5 Juky reve ma ha'e kuery ojapo 'rã peteĩ rami ikuai aguã. Juky ma anhetẽ etea kuaa ukaarã (Levítico 2.13).

7 Ixupe guarã onoõ avakue vare'ỹ, mba'emo vai apoa kuery rive. Ha'e va'e kuery reve onhemombaraete okuapy Salomão ra'y Roboão rovai. Ha'e javé py ma Roboão kunumi'i ha'e ndoiko kuaai teri vy ndojoko kuaai.

8 — Aỹ ma peẽ kuery peikuaa teĩ SENHOR po'akaa Davi ra'y kuery po py ome'ẽ va'ekue gui pendepo'akavea, mba'eta pendeta raxa, ha'e pereko avi vaka ra'y ra'angaa penderuete ra'angarã ouro guigua Jeroboão ojapo va'ekue.

9 Ha'e rami teĩ ndapeipe'apai avi teve sacerdote kuery Arão ramymino SENHOR pe ikuai va'ekue, ha'e levita kuery voi? Ha'e kuery rekovia pendejeupe guarã sacerdote ramigua rive ju pejou, yvy mboae regua oguerekoa rami. Mba'eta amongue va'e rei sacerdote-rã onhemoi ukaxe vy ogueru rã petei vaka ra'y ha'e sete vexa'i ra'y ome'ẽ va'erã. Ha'e rami ramo peẽ kuery pemoi rã sacerdote-rã, Nhanderuete peguarã e'ỹ guive.

10 Ha'e rã ore kuery ma SENHOR ae oiko Oreruete, ha'e nei peteigue ma voi ndoroelai rã. Ha'e gui sacerdote kuery ore roguereko va'e ma SENHOR pe ae omba'eapo va'e. Ha'e va'e kuery ma Arão ramymino meme, ha'e levita kuery voi ikuai avi omba'eapoa rupi.

11 Ha'e rami vy ko'ẽ nhavõ, aje'ive'i ha'e ka'aru ha'e kuery ome'ẽ rã mymba ha'e heakuã porã va'e oapy reve. Ha'e gui mesa iky'a e'ỹ va'e áry ma SENHOR renonde omoi rã mbojape. Tataendy 'y ouro guigua, tataendy reve opena avi rã ka'aru nhavõ, mba'eta ore kuery ae ma SENHOR Nhanderuete lei ojapo uka va'ekue rojapopa va'e. Ha'e rã peẽ kuery ma pejapa.

12 Ha'e nunga rupi ne'ixa, Nhanderuete ma ore kuery reve ae oiko, orerenonde oo. Ixupegua sacerdote kuery oje'oi avi mimby guaxu omonhe'ẽ heravy va'e, peẽ Israel kuery rovai roo aguã. Ha'e nunga rupi pepuã eme SENHOR peneramoi kuery ruete rovai, mba'eta peẽ kuery ma napendepo'akai rãe — he'i.

13 Ha'e ramo Jeroboão ijayvu ixupegua kuery onhemia py ikuai va'e ojere vy amboae kuery hakykue katy gui ou aguã re. Ha'e rami py ha'e kuery amongue va'e ma Judá kuery renonde, ha'e rã amboae kuery ma hakykue katy ikuai.

14 Ha'e ramo Judá kuery oma'ẽ vy oexa okuapy xondaro kuery henonde ikuai va'e, hakykue guive. Ha'e ramo SENHOR pe ojapukai okuapy, sacerdote kuery voi omonhe'ẽ okuapy mimby guaxu,

15 ha'e Judá regua avakue ojapukai atã okuapy. Ojapukai okuapy ramo Nhanderuete omoingo axy Jeroboão ha'e Israel kuery ha'e javi, Abias ha'e Judá kuery renonde gui.

16 Ha'e rami vy Judá kuery renonde gui Israel ramymino kuery onhamba, ipo py Nhanderuete omboaxa ramo.

17 Ha'e kuery regua Abias ha'e hexeve ikuai va'e ojuka reta. Ha'e ramo Israel kuery va'e regua ho'apa okuapy quinhentos mil avakue oiporavo pyre meme.

18 Ha'e va'e jave py ma Israel ramymino kuery omo'yvyĩmbaa raka'e. Judá ramymino kuery ae ipo'akapa okuapy, SENHOR guamoĩ kuery ruete re ojerovia ete vy.

19 Ha'e gui Abias ma Jeroboão oakykue monha vy ixupe guare tetã re ipo'aka avi: Betel, Jesana, Efrom ha'e tekoa'i ha'e'i rupi ikuai va'e re voi.

20 Ha'e va'e rire Abias oĩa pukukue re ma Jeroboão ndojouvei ipo'aka jevy aguã. SENHOR omomba'eaxy rã omano.

21 Ha'e rã Abias ma imbaraeveve tema ovy vy gu'a'yxyrã ojou catorze kunhague. Ha'e vy vinte e dois ta'y, ha'e dezesseis tajy kuery ikuai.

22 Ha'e gui oĩve rei tema Abias rekokue regua. Ha'e rami avi mba'emo ojapo va'ekue ha'e javi noĩ rã teve kuaxia profeta Ido ombopara va'ekue re?

1 Reis 15.9-12

14 1 Ha'e gui ma Abias ndoikovevei'i ma guamoĩ kueryague rami. Ha'e ramo onhono porãa tetã Davi rekoague py. Ha'e gui ta'y Asa ju oĩ nguu rekovia. Ha'e va'e ma dez ma'etỹ peve huvixa oĩa ja ijyvy re joe opu'ã va'e ndoikoi.

2 Asa ma SENHOR nguete renonde rupi ha'evea rami oiko, heko porã va'e vy.

3 Mba'eta ombovaipa altar amboae regua ruete ra'angaa peguarã omopu'ã mbyre, ombovaipa avi ombojeroviaaty vvy'ã rupi ikuai va'ekue. Oitypa ita omopu'ã mbyre, oake'o avi ta'angaarã vvyra omopu'ã mbyre.

4 Ha'e rami vy omongeta Judá kuery SENHOR guamoĩ kuery ruete oeka ha'e lei ojapo uka va'ekue rupi ikuai aguã re.

5 Ha'e rami ae avi Judá re tetã ikuai va'e rupi gui omomba ombojeroviaaty vvy'ã rupi ikuai va'ekue, altar heakuã porã va'e rapyaty guive. Ha'e ramo huvixa oĩa pukukue re ma ikuai porã anho.

6 Judá kuery ikuaia jave rupi ojapo tetã korarã, ijyvy rupi ikuai porã ramo. Oĩa ma'etỹ ha'e javi re ma jipoi hexe opu'ã va'e, ikuai rive aguã rami SENHOR ome'ẽ rã.

7 Ha'e nunga rupi ae aipoe'i Judá kuery pe:

— Nhamombaraete ma'vy apy tetã ikuai va'e, ikorarã ha'e torre jajapo guive. Okẽrã ijokoa revegua avi jajapo, nhandeyvy nhanderenonde itui va'e rupi mba'eve ndoikoi teria ja, mba'eta SENHOR Nhanderuete jaeka ramo jovaive rupi ome'ẽ nhandekuai rive'i aguã — he'i.

8 Ha'e ramo ha'e kuery tetã omoatyřõ vy ikuai porã. Huvixa Asa ma Judá regua xondaro kuery hu'y jokoa ha'e imo'ãa tuvixa va'e revegua oguereko trezentos mil. Ha'e gui Benjamim regua ma duzentos e oitenta mil ju ikuai hu'y jokoa ha'e guyrapa oiporu kuaa va'e. Avakue ipy'a guaxukueve meme ikuai.

Etiópia pygua Zerá re Asa ipo'akaague

9 Ha'e gui ma ha'e kuery rovai guarã ou peteĩ Etiópia pygua Zerá. Avakue um milhão va'e reve ou, trezentos karóxa reve guive. Ha'e vy ovaẽmba okuapy Maressa tetã peve.

¹⁰Ha'e ramo ha'e kuery rovai Asa oo. Ha'e vy Maressa katy'i Zefatá regua vvy'ã guy py ma oiko katupa okuapy joe opu'ã aguã.

¹¹Ha'e rami vy Asa ojavukai SENHOR nguete pe. Ha'e vy aipoe'i:

— SENHOR, ndee e'ỹ vy amboae ndoikoi ikangy va'e repyará imbaraete va'e reve joe opu'ãa py. Ha'e nunga rupi SENHOR Oreruete, orepytyvõ ke. Mba'eta ore ma ndere ae rojerovia va'e, ha'e nderery rupi roju kova'e kuery heta ikuai va'e rovai. SENHOR, ndee ma Oreruete. Avakue rive ta'ipo'aka eme ndere — he'i.

¹²Ha'e ramo Asa ha'e Judá kuery renonde py SENHOR oitypa Etiópia guigua kuery. Ha'e ramo onhamba jogueravy.

¹³Hakykue rupi Asa ha'e hexeve ikuai va'e oje'oi Gerar peve. Ha'e gui Etiópia pygua kuery ho'apa, neĩ peteĩve ma voi ndoikovevei. Ha'e kuery omboa'ypaa SENHOR ha'e ixupegua xondaro kuery renonde. Ha'e ramo ogueraapaa tembiporu oeja pyre.

¹⁴Gerar tetã vvy'iry ikuai va'e voi oitypa, SENHOR gui okyje reia anho oendu okuapy rá. Ha'e ramo ha'e va'e tetã ikuai va'e gui oipe'apa heravy mba'emo, ha'e py heta ikuai va'ekue ogueraapa.

¹⁵Oitypa avi mymba ja kuery rekoa. Ha'e rami vy oipe'a reta heravy vexe'i ha'e camelo. Ha'e gui ma ojevypa ju Jerusalém katy.

Ha'evea rami ju Nhanderuete ombojeroviaa aguã rami Asa ojapogue

15 ¹Ha'e gui ma Obede ra'y Azarias re ou Nhanderuete Nhe'ẽ.

²Ha'e ramo oẽ ovy huvixa Asa oĩa py. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Pendu ke xeayvua, Asa, Judá ha'e Benjamim kuery ha'e javi. SENHOR ma oiko peẽ kuery reve, hexeve peẽ kuery peikoa ja. Peẽ kuery peka ri ramo ha'e ojejou uka 'rá pëvy. Ha'e rá peja ri ramo ha'e voi pendereja 'rá.

³Mba'eta Israel kuery are ete ikuai Nhanderuete anhetẽ va'e reve'ỹ, sacerdote imbo'earã ha'e lei e'ỹ re.

⁴Ha'e rami teĩ ojexavai etea anho oendu vy SENHOR nguete pe ju ikuai aguã ojevypa ha'e oeka okuapy ramo ojejou uka ju.

⁵Ha'e va'e jave py ma oẽ ovy va'e nda'ikuai porã, neĩ ovaẽ ouvvy va'e kuery voi. Mba'eta ha'e va'e vvy ikuai va'e ha'e javi nda'vevei ete okuapy.

⁶Mba'eta peteĩ-teĩ regua opu'ã 'rá amboae regua re, ha'e peteĩ-teĩ tetã opu'ã 'rá amboae tetã re. Ha'e rami vy nhomomba-mombave 'rá oje'oivy, Nhanderuete opa marãgua jexavaia py omoingo axy ramo.

⁷Ha'e rami teĩ penembaraete ke, pemokangy eme pendepo. Mba'eta pemba'epoague repy ome'ẽmbaa 'rá — he'i.

⁸Pova'e ayvu profeta Odede ra'y omombe'u rá huvixa Asa oendu vy ipy'a guaxu ju. Ha'e rami vy omombopa ojegarupy Judá ha'e Benjamim vvy re ikuai va'ekue, Efraim regua tetã vvyty rupi ikuai va'e gui guive. Ha'e va'e tetã ma ha'e oipe'a va'ekue meme. Ha'e rami vy oiky'a'o ukapa ju altar SENHOR pegua, oo ixupegua okẽ renonde oĩ va'e.

9 Ha'e rami vy omboaty Judá ha'e Benjamim kuery ha'e javi, ha'e kuery mbyte rupi Efraim, Manassés ha'e Simeão regua ikuai va'e guive. Mba'eta heta avi Israel vvy gui ou va'ekue hexe guarã, hexeve SENHOR Tuete oiko rã.

10 Jerusalém py ha'e kuery onhemboaty okuapy mboapy jaxya py, quinze ma'etÿa re ma huvixa Asa oĩ jave py.

11 Ha'e va'e ára ma SENHOR pe ome'ẽ okuapy joe opu'ãa gui ogueru va'ekue regua setecentos vaka ra'y ha'e sete mil vexa'i kuery.

12 Jomeme jogueroayvu okuapy SENHOR guamoĩ kuery ruete pe anho ikuai aguã re, opy'a ha'e onhe'ẽ ha'e javi py,

13 ha'e rã SENHOR Israel kuery ruete ndoekai va'e rei ojuka aguã, kyrĩgueve ha'e tuvixakueve teĩ, avakue ha'e kunhague guive.

14 Ha'e rami aguã re oura okuapy SENHOR pe onhendu atã reve, oporaei vy mimby ha'e mimby guaxu reve.

15 Ha'e rami Judá kuery opy'a ha'e javi py oura ma vy ovy'a okuapy. SENHOR oekaxea'i py oeka ramo ha'e kuery pe ojejou uka. Ha'e rami vy ha'e kuery pe SENHOR ome'ëve ju ovyvy jave rupi ikuai porã aguã.

16 Ojaryi Maaca eteve voi huvixa Asa oipe'a huvixa xy po'akaa gui, Aserã pe peteĩ ta'angaa ojegarupy ojapo rire. Ta'angaa ojapo va'ekue ma Asa ombovaipa, ha'e iku'ikue oapypa Cedrom vvyugua py.

17 Ha'e rami teĩ Israel vvy re vvy'ã rupi ombojeroviaaty ikuai va'e ma nombovaipai, va'eri Asa oikovea pukukue re ha'veva rami anho oiko opy'a py.

18 SENHOR pegua opy ogueru mba'emo porã tuu ha'e rami aguã rami omboaxa va'ekue, ha'e ae omboaxa va'ekue voi: prata, ouro ha'e tembiporu.

19 Trinta e cinco ma'etÿ re huvixa Asa oĩ peve ma joe opu'ã va'e ndoikoi.

1 Reis 15.16-22

16 1 Trinta e seis ma'etÿa re ma huvixa Asa oĩ jave py Israel pygua huvixa Baasa ou Judá kuery rovai. Ha'e rami vy omombaraete Ramá tetã, Judá pygua huvixa Asa openaa gui mava'eve oo e'ÿ aguã, neĩ ovaëa e'ÿ aguã ha'e py.

2 Ha'e ramo Asa oipe'apa ouro ha'e prata SENHOR pegua opy ha'e huvixa ropy omoĩ porã mbyre. Ha'e rami vy guembiguai kuery ayvu reraarã omondoukapa Síria pygua huvixa Ben-Hadade pe Damasco py oĩa py. Ha'e vy ixupe aipoe'i uka:

3 — Jajapo ke jomeme nhandekuai porã'i aguã, nderu xeru reve ikuaiague rami. Ne'exa, aru ruka ndevy ame'ẽ rive va'e, prata ha'e ouro. Ha'e rã tereo, Israel pygua huvixa Baasa-a py embovaipa hexeve guarã rejapo va'ekue, xee apenaa ojokoa gui ojepe'a aguã — he'i uka.

4 Ha'e ramo Asa ijayvua Ben-Hadade oendu vy omondouka xondaro ruvixa kuery Israel kuery retã re opu'ã aguã. Ha'e rami vy oitypa ljom,

Dã, Abel-Maim ha'e tetã tembi'u omoĩ porãaty Naftali yvy re ikuai va'e ha'e javi.

⁵Ha'e nunga Baasa oendu vy opytu'u Ramá tetã omombaraetea gui, ndojapove jevyi guive.

⁶Ha'e rire huvixa Asa ma Judá kuery ogueraapa vy Ramá tetã gui oguerupa ju ita ha'e yvyra Baasa omombaraetea py oiporu va'ekue. Ha'e va'ekue py ma huvixa Asa ju ojapo Geba ha'e Mispa tetã korarã.

Asa pe Hanani ijayvuague

⁷Ha'e va'e jave py Judá pygua huvixa Asa oĩa py ou Hanani. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Ha'e gui Síria pygua huvixa re rive rejeroivia vy SENHOR Nderuete re nderejeroviai ramo Síria pygua huvixa pegua xondaro kuery oo jepepa ma ndepo gui.

⁸Ha'e rami avi xondaro kuery Etiópia ha'e Líbia gui ou va'ekue pa heta raxa e'ỹ raka'e? Heta ete e'ỹ teve karóxa ha'e kavaju árygua kuery reve ou? Ha'e rami teĩ SENHOR re rejeroivia ramo ndepo py omboaxapa raka'e.

⁹Mba'eta SENHOR ma yvy jave rupi oexa potapa oiny, opo'akaa oexa uka aguã opy'a ha'e javi py ixupe ete ikuai va'e pe. Ha'e rã ndee ma reikoague py ne'arandua rupi e'ỹ reiko. Ha'e nunga rupi aỹ gui ma oiko 'rã nderovai opu'ã va'e — he'i.

¹⁰Ha'e rami profeta ijayvu ramo Asa ivai vy omboty nhuã py, yvyra pa'ũ py ombo'a, ha'e nungakue re ixupe ipoxy vy. Ha'e va'e jave py Asa omoingo axyve ju heta va'e kuery regua.

1 Reis 15.23,24

¹¹Ha'e gui oĩve rei tema Asa rekokue regua. Ha'e rami avi mba'emo ojapo va'ekue jypy guive opaa peve oĩ 'rã kuaxia Judá ha'e Israel pygua huvixa kuery rekokue oĩa re.

¹²Trinta e nove ma'etỹa re ma Asa huvixa oĩ jave py opy raxy gui nopu'ãvei. Imba'eaxy raxa oupy. Ha'e rami teĩ SENHOR pe ma voi ndojerurei, poropoanoa kuery re rive ojeroviave vy.

¹³Ha'e gui ma Asa ndoikovevei'i ma guamoĩ kueryague rami. Quarenta e um ma'etỹa re openaa py ma omano.

¹⁴Ha'e ramo onhono porãa okuapy tetã Davi rekoague py nguparã ae ojo'o ukaague py. Ha'e rami vy peteĩ tupa áry onhono okuapy, ha'e ijyvyry rupi omonyẽ heakuã porã va'e, mba'emo heakuã porã va'e apoa kuery anho oikuaa rami vy oguereko katu va'ekue. Heta raxa avi hexe ima'endu'aa rupi mba'emo oapy okuapy va'e.

Josafá po'akaa omoĩ atãague

- 17** ¹Ha'e gui ma Judá pygua huvixa Asa rekovia ta'y Josafá ju oĩ. Ha'e rami vy mba'emo oguereko katu Israel kuery rovai guarã.
- ²Judá vvy rupi tetã ikorapa va'e ha'e javi rupi omoĩ xondaro kuery harõarã, ha'e Efraim vvy re tuu Asa tetã ojopy va'ekue rupi voi.
- ³SENHOR oiko Josafá reve, mba'eta tamoĩ Davi jypy oikoague rami oiko ramo, Baal ra'angaa pe'ỹ.
- ⁴Ha'e rami vy oeka oikovy nguú ruete, ojapo uka va'e rupi oiko vy, Israel kuery ikuai rami e'ỹ.
- ⁵Ha'e ramo ipo py SENHOR omoĩ atãve huvixa oĩ aguã, ha'e ixupe Judá kuery pavẽ ome'ẽ okuapy mba'emo hepyve ha'e iporã va'e oguerekopa peve.
- ⁶SENHOR guigua tape rupi oikoa rupi ipy'a guaxuve ovy. Ha'e vy Judá vvy jave gui ombovaipa vvy'ã rupi ombojeroviaaty ikuai va'ekue, mba'emo ra'angaarã vvyra omopu'ã mbyre guive.
- ⁷Ha'e gui mboapy ma'et'ya re ma huvixa oĩ jave py omondouka guembiguai yvatekueve Ben-Hail, Obadias, Zacarias, Natanael ha'e Micaías, Judá regua tetã ikuai rupi nhombo'e aguã.
- ⁸Ha'e va'e kuery reve omondouka avi levita kuery Semaías, Netanias, Zebadias, Asael, Semiramote, Jônatas, Adonias, Tobias ha'e Tobe-Adonias. Levita kuery reve omondouka avi sacerdote kuery Elisama ha'e Jeorão.
- ⁹Ha'e ramo Judá vvy jave rupi kuaxia SENHOR guigua lei oĩa ogueraa vy nhombo'e jogueravy. Ha'e rami vy Judá re tetã ikuai va'e ha'e javi rupi ombo'e oje'oivy heta va'e kuery.
- ¹⁰Ha'e ramo Judá vvy'ry rupi huvixa ikuai va'e áry ou SENHOR po'akaa gui okyjepa aguã, huvixa Josafá rovai nupu'ãi aguã rami.
- ¹¹Ha'e rami ae avi filisteu kuery va'e regua ogueru okuapy mba'emo Josafá pe, prata voi ome'ẽ ukaa rami ome'ẽ. Ixupe Arábia pygua kuery voi ogueru okuapy mymba kyrígueve va'e: sete mil e setecentos vexa'i ava ha'e sete mil e setecentos kavara ava.
- ¹²Ha'e ramo Josafá ipo'akave tema ovy. Ha'e rami vy Judá re ojapove oo ikorapa va'e, ha'e tetã tembi'u omoĩ porã atyrã.
- ¹³Judá re tetã ikuai va'e rupi ojapo reta mba'emo. Jerusalém tetã py oguereko avi avakue joe opu'ã aguã katy oo va'erã ipy'a guaxukueve anho.
- ¹⁴Po rami ma ha'e kuery mbovy pa peteĩ-teĩ regua ikuai: Judá re ma ikuai huvixa kuery mil xondaro re opena va'e. Ha'e kuery ruvixa ma Adna oiko, ha'e hexeve ikuai avi trezentos mil avakue ipy'a guaxukueve va'e meme.
- ¹⁵Ha'e rire ma huvixa Joanã, ha'e hexevegua duzentos e oitenta mil.
- ¹⁶Ha'e gui ma Zicri ra'y Amasias ju. Ha'e va'e ma opy'a ha'e javi py SENHOR pe omba'epoxea rupi oiko. Hexevegua ma duzentos mil avakue ipy'a guaxukueve ikuai ijayvua ojapo va'erã.

17Ha'e gui Benjamim kuery va'e regua ava ipy'a guaxuve va'e ma Eliada. Hexevegua ma duzentos mil ikuai guyrapa ha'e hu'y joko a revegua.

18Ha'e va'e rire ma Jozabade ha'e hexeve cento e oitenta mil ikuai joe opu'ã aguã rami hembiporupa va'e.

19Ha'e va'e kuery ma huvixa pe ikuai va'e meme, xondaro kuery mboae Judá vvy re tetã ikuai va'e rupi huvixa omoĩ va'ekue jaipapa e'ÿ re.

1 Reis 22.1-4

18 ¹Josafá ma mba'emo hepyve ha'e iporã va'e anho oguereko, oata aguã rami e'ÿ. Acabe reve onhemoirũ guive.

²Ha'e rami vvy mbovy ma'etÿ re rei e'ÿa py ma Acabe pou vvy oo Samaria tetã py oĩa py. Ha'e ramo Acabe omovaẽ vvy ojuka vexa'i ha'e vaka ra'y oata aguã rami e'ÿ, Josafá ha'e hupive ou va'ekue ha'e javi pe. Ha'e vvy ijayvu joupive Ramote-Gileade re opu'ã aguã katy jogueraa aguã re.

³Ha'e vvy huvixa Israel pygua Acabe oporandu Judá pygua huvixa Josafá pe:

— Ndee pa reo avi 'rã xereve Ramote-Gileade katy?

Josafá ombovai:

— Xee ma aiko 'rã ndereve, ha'e xeveygua kuery voi ndevygua kuery revegua ae avi 'rã ikuai. Roje'oi 'rã nderupive joe nhapu'ã aguã — he'i.

1 Reis 22.5-12

⁴Ha'e gui ma Josafá aipoe'ive ju Israel pygua huvixa pe:

— Eikuaa pota ranhe ke SENHOR ijayvua re.

⁵Ha'e ramo Israel pygua huvixa omboatypa profeta kuery, quatrocentos avakue ha'e javi vvy. Ha'e vvy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Taa pa Ramote-Gileade re apu'ã aguã, tyrã pa taa eme?

Ha'e kuery ombovai:

⁶— Tereo oreruvixa, mba'eta Nhanderuede omboaxapa 'rã ndepo py — he'i okuapy.

Ha'e rã Josafá ma aipoe'i:

— Nda'ipoi teri pa apy profeta SENHOR pegua ete jaikuaa pota ranhe aguã?

⁷Ha'e rã Israel pygua huvixa aipoe'i Josafá pe:

— Peteĩ'i teri oiko ixupe SENHOR ayvu re nhaporandu uka aguã. Ha'e rã hexe ma xee ndaxea'ei, mba'eta xerenonderã re nomombe'ui teri iporã va'e, iporã e'ÿ va'e anho.

⁸Ha'e va'e ma Inlá ra'y Micaías — he'i.

Josafá ombovai:

— Huvixa, ha'e rami ndeayvu eme — he'i.

Ha'e gui ma Israel pygua huvixa peteĩ guembigua i oenoĩ vvy ixupe aipoe'i:

— Tou pojava ta'vy xea py Inlá ra'y Micaías — he'i.

⁹Ha'e va'e jave py ma Israel pygua huvixa ha'e Judá pygua huvixa reve jogueroquapy nhoguenoiny peteĩ-teĩ guenda openaaty py ae, huvixa

pegua ao py ae onhemonde reve, Samaria tetã kora rokẽ yvÿry, mba'emo moa'yĩaty py. Ha'e kuery renonde ma profeta kuery ha'e javi ijayvu okuapy.

¹⁰Ha'e gui Quenaana ra'y Zedequias ma oguereko vaka rakua ra'angaa ferro gui ojapo va'ekue. Ha'e vy aipoe'i:

— Po rami SENHOR ijayvu: “Kova'e ramigua py reipyxo 'rã Síria pygua kuery reitypa peve”, he'i.

¹¹Ha'e gui profeta kuery mboae ma ha'e va'e ayvu rupi meme ijayvu vy

— Tereo ke Ramote-Gileade katy, oreruvixa, ha'e py ma ndepo'aka 'rã, mba'eta SENHOR omboaxapa 'rã ndepo py — he'i okuapy.

1 Reis 22.13-28

¹²Ha'e gui Micaías reruarã tembiguai oo va'ekue ixupe ijayvu vy aipoe'i:

— Ma'ẽ, profeta kuery ikuai va'e ma peteĩ'i rami ijayvu kuri huvixa pe mba'emo porã re anho. Ndeayvu 'rãgue ha'e kuery ijayvuague rami ae, mba'emo porã re anho.

¹³Micaías ombovai:

— Ha'e rami avi anhetẽ SENHOR oikove va'e rupi aura vy aipoa'e: Xee ma Xeruate aipoe'i ukaa rami ae 'rã xeayvu — he'i.

¹⁴Ha'e gui huvixaa py ovaẽ ramove ixupe oporandu:

— Micaías, toroo ae pa Ramote-Gileade re ropu'ã vy, tyrã pa toroo eme? Jypy Micaías ombovai:

— Tapeo, ha'e vy pendepo'aka 'rã, mba'eta ndepo py SENHOR omboaxapaa 'rã — he'i.[§]

¹⁵Ha'e rami rã huvixa aipoe'ive ju ixupe:

— Mbovykue ma tu ndevy xeayvu, SENHOR rery rupi anhetẽ va'e re anho ndeayvu aguã?

¹⁶Ha'e rã Micaías ombovai:

— Ha'e gui Israel kuery xee aexapa yvyty áry rupi omoaĩmbaa ramo, vexa'i ija e'ÿ va'e rami. Ha'e ramo SENHOR aipoe'i: “Peva'e kuery ma ija e'ÿ va'e vy peteĩ-teĩ too porã ngoo katy”, he'i xevy.

¹⁷Ha'e ramo Israel pygua huvixa aipoe'i Josafá pe:

— Aipo nda'ei ri ty'ÿ ndevy: “Ha'e va'e ma xerenonderã re nomombe'ui ae iporã va'e, ha'e rã iporã e'ÿ va'e anho”, ha'e ma voi kuri?

¹⁸Ha'e gui ma Micaías ijayvuve tema:

— Endu ha'vy SENHOR ayvu. Xee aexa SENHOR guenda openaaty py oguapy oiny rã, ha'e oĩa py ikuai avi ixondaro kuery yva pygua ha'e javi, ijaxu e'ÿa re ha'e ijaxua re.

[§] 18.14 Micaías ma profeta ramigua kuery ayvu rupi rive ranhe ijayvu, anhetẽ va'e'ÿa rami oikuaa uka vy.

19 Ha'e gui SENHOR oporandu: “Mava'e 'rã tu Acabe mbotavyarã oo, Ramote-Gileade py ho'a aguã?” Ha'e ramo peteĩ ma peteĩ rupi ijayvu, ha'e rã amboae ma amboae rami ijayvu.

20 Ha'e gui peteĩ nhe'ẽ ou vy ojexa uka SENHOR renonde. Ha'e va'e aipoe'i: “Xee ma aa 'rã ambotavy”, he'i. Ha'e rã SENHOR oporandu: “Mba'e py ha'vy?”

21 Ombovai: “Aa 'rã nhe'ẽ imbotavyarã aĩ ixupegua profeta kuery ha'e javi juru re”, he'i. Ha'e ramo SENHOR aipoe'i: “Ndee ma rembotavy 'rã, ndepo'aka 'rãe. Tereo, ejapo ha'e rami”, he'i.

22 Ha'e rami rã kova'e profeta kuery ndevyguia ikuai va'e juru re SENHOR omoĩ ra'e nhe'ẽ nembotavyarã. Ha'e rã SENHOR ma nderovai ijayvu guive mba'emo vai oiko aguã re — he'i.

23 Ha'e gui Quenaana ra'y Zedequias onhemboja vy oipete Micaías. Ha'e vy aipoe'i:

24 — Ma rupi tu ha'vy xegui SENHOR nhe'ẽ oẽ ndevy ijayvu aguã?

Micaías ombovai:

— Reikuaa 'ra' opy ja'o py renhemi aguã reike jave — he'i.

25 Ha'e gui ma Israel pygua huvixa ju aipoe'i:

— Pejopy ke Micaías, ha'e pemboaxa tetã ruvixa Amom ha'e huvixa ra'y Joás po py.

26 Ha'e vy aipopeje: “Po rami huvixa ijayvu: ‘Pemboty nhuã py kova'e ava, ha'e pembojexavai mbojape ha'e yy ruxã'i kuerei peme'ea py, ajevvy porã ju e'ya ja', he'i uka”, peje.

27 Ha'e gui Micaías aipoe'i:

— Ha'e rami teĩ xapy'a rei anhetẽ ri rejevvy porã ramo SENHOR ayvu rupi e'ỹ xeayvu ramo ma 'rã. Pendu pota pova'e re, peẽ kuery ha'e javi! — he'i.

1 Reis 22.29-40

28 Ha'e gui ma Ramote-Gileade katy Judá pygua huvixa Josafá reve Israel pygua huvixa jogueraa.

29 Israel pygua huvixa aipoe'i Josafá pe:

— Xee ma amboae rami anhemonde reve 'rã aa joe apu'ã aguã katy. Ha'e rã ndee ma ndeao py ae 'rã renhemonde — he'i. Ha'e rami vy Israel pygua huvixa amboae rami onhemonde reve oo joe opu'ãa py.

30 Síria pygua huvixa aipoe'i ma voi okaróxa mboguataa trinta e dois huvixa ikuai va'e pe: “Ou va'e-va'e rovai rive pepu'ã eme yvatekueve teĩ, ha'e rã Israel pygua huvixa rovai anho'i”, he'i va'ekue.

31 Ha'e gui huvixa karóxa mboguataa kuery ma Josafá oexa vy aipoe'i okuapy:

— Peva'e ae ri nhi'ã Israel pygua huvixa — he'i vy ha'e katy oje'oi ojoko aguã. Ha'e ramo Josafá ojapukai rã SENHOR oepy vy ojoko oĩa katy oje'oi ve'ỹ aguã.

³²Ha'e gui huvixa karóxa mboguataa kuery ma Israel pygua huvixa e'ỹ ae ra'ea oikuaa vy oejapa ju.

³³Ha'e gui peteĩ ava guyrapa omoatã vy opoia katy rei opoi vy onhyvõ Israel pygua huvixa pexo regua pa'ũa py rive. Ha'e ramo aipoe'i guembiguai karóxa mboguataa va'e pe:

— Ejere joe opu'ãa mbyte gui xereraa aguã, mba'eta xepyxoá ma — he'i.

³⁴Ha'e va'e ára ma joe opu'ãve tema okuapy. Ha'e rã huvixa ma Síria kuery oexaa py opu'ã ho'amy okaróxa py ka'aru peve. Ha'e gui kuaray oike ma jave omano.

Josafá pe profeta Jeú ijayvu eteague

19 ¹Ha'e gui Judá pygua huvixa Josafá ma oiko porã'i reve ojevy ju Jerusalém py ngoo oĩa katy.

²Ha'e rã Hanani ra'y profeta Jeú ma oẽ ouvvy huvixa Josafá ovaexĩ aguã. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Ha'ëve nda'u heko vai va'e reipytyvõ SENHOR re nda'ija'ei va'e kuery reayvuvea rupi? Ha'e nunga rupi nde'áry ou 'rã SENHOR poxya.

³Ha'e rami avi ndere ojou guive iporã va'e, mba'eta nhandeyvy gui reipe'apa va'ekue ta'angaarã yvyra omopu'ã mbyre, ndepy'a re Nhanderuete reka aguã remoĩ guive — he'i.

Joguerekoarã kuery omoĩague

⁴Josafá ma Jerusalém pygua ae oiko va'eri oo avi 'rã heta va'e kuery ikuaia rupi Berseba guive Efraim re vvyty ikuai va'e rupi. Ojapo 'rã ovvy SENHOR guamoĩ kuery ruete pe ju ojevy aguã.

⁵Ovvy jave rupi omoĩ joguerekoarã kuery, tetã ikorapa va'e ha'e javi rupi, peteĩ-teĩ tetã py ikuai aguã.

⁶Joguerekoa kuery omoĩ vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Pexa pota 'rã mba'exa pa pejapo aguã re, mba'eta avakue 'arandua rupi rive e'ỹ 'rã peikuaa pota, SENHOR guigua rupi anho. Ha'e ramo penhomboayvua py ha'e oĩ 'rã peẽ kuery reve.

⁷Ha'e nunga rupi aỹ SENHOR renonde peiko tema pejererokyjea rupi. Penheangu tema pejoguerekoa rupi, mba'eta SENHOR Nhanderuete re ma noĩ ha'ëve'ỹa rami joguereko aguã, mba'eta ha'e ma ndoayvuvei 'rã peteĩ anho, neĩ ndojopyi 'rã ome'ẽmby — he'i.

⁸Ha'e rami ae avi Jerusalém tetã py ju Josafá ojevy ma rire ha'e py voi omoĩ levita ha'e sacerdote kuery va'e regua, Israel kuery akã ikuai va'e guive, SENHOR gui vy nhomboayvu ha'e joo rami e'ỹ-e'ỹ oikuaa va'e re oikuaa pota aguã.

⁹Ha'e kuery omoĩ vy aipoe'i:

— Peteĩ rami pendepy'aa py ojeroviapy 'rã peiko SENHOR renonde pejererokyjea rupi.

¹⁰Ha'e gui peẽ kuerya py ou 'rã penderyvvy kuery tetã py ikuaiã gui, jouguy omoẽague re oikuaa pota uka vy, ha'e'ỹ vy lei re oĩ va'e re, ojapo uka pyre re, ombopara pyre e'ỹ vy imongetaague re mba'e. Ha'e ramo ha'e kuery pe pendeayvu 'rã SENHOR renonde ojevavy e'ỹ aguã, peẽ ha'e penderyvvy kuery re ipoxya ou e'ỹ aguã. Ha'e rami ae ke peiko pejevavy e'ỹ aguã.

¹¹Ha'e gui apy ma oĩ sacerdote yvateve va'e Amarias. Ha'e va'e ma opena 'rã mba'emo SENHOR regua ikuai va'e re. Ha'e rã mba'emo huvixa regua re opena va'e ma Ismael ra'y Zebadias, Judá regua yvateve va'e. Levita kuery voi ikuai 'rã penepytyvõarã. Penembaraete ke ha'vy pejoguereko porã aguã. Ha'e gui SENHOR oiko 'rã heko porã va'e reve — he'i.

Moabe ha'e Amom pygua kuery re Josafá ipo'akaague

20 ¹Ha'e va'e rire ma Moabe ha'e Amom ramymino kuery ou okuapy Josafá re opu'ã aguã, meunita kuery regua reve.

²Ha'e ramo amongue ou vy Josafá pe omombe'u. Ha'e vy aipoe'i:

— Heta raxa ou ta okuapy nderovai opu'ã aguã, ye'ẽ rovai gui ha'e Síria yvy gui ou. Ne'exa, Hazazom-Tamar py ma ovaẽ, En-Gedi py — he'i.

³Ha'e ramo Josafá okyje vy ojee omoĩ SENHOR oeka aguã. Ha'e rami vy ijayvu Judá regua ha'e javi okaru e'ỹ re ikuai aguã.

⁴Ha'e ramo Judá kuery onhemboatypa okuapy SENHOR oepy aguã re ojerure aguã. Judá regua tetã ha'e javi rupigua ou okuapy SENHOR oeka aguã.

⁵Ha'e gui ma Judá ha'e Jerusalém pygua kuery ijaty va'e renonde py Josafá opu'ã ho'amy, SENHOR pegua oo py, oka pyau yvy'iry.

⁶Ha'e vy aipoe'i:

— SENHOR oreramoĩ kuery ruete, ndee ae e'ỹ teve Oreruete yva pygua? Ndee ae e'ỹ teve ha'e javi regua ruvixa re ndepo'aka va'e? Mba'eta ndepo py oĩ mbaraetea ha'e po'akaa, nda'ipoi guive ndejokoarã.

⁷Ha'e gui Oreruete, ndee e'ỹ ri ty'y kova'e yvy regua reipe'apa va'ekue ndevygua Israel kuery renonde gui? Ha'e nerembiayvu Abraão ramymino kuery pe'ỹ teve kova'e yvy reme'ẽ raka'eve rã peve ikuai aguã?

⁸Ha'e ramo apy ae ha'e kuery hekoa ha'e ojapo okuapy peteĩ hendaiky'a e'ỹ va'e nderery oĩ aguã. Ha'e vy aipoe'i:

⁹“Xapy'a rei mba'emo vai orere ou ramo, kyxe oremonoingo axyarã, vixo vaikue e'ỹ vy karuai mba'e, ha'e ramo kova'e oo py roexa uka 'rã ndevy, mba'eta kova'e oo re ae nderery oĩ. Ha'e gui rojexavai reia py rojapukai 'rã ndevy. Ha'e ramo ndee ma rojapukaia rendu vy orerepy 'rã”, he'i okuapy raka'e.

¹⁰Ha'e gui aỹ ou ma Amom ha'e Moabe guigua, Seir yvyty guigua kuery guive. Ha'e va'e kuery yvy re ma Egito yvy gui Israel kuery reru jave nerembopo'akai va'ekue. Ha'e ramo oreramoĩ kuery amboae katy ojepekuavo vy nomombai raka'e.

11 Ha'e rami va'ekue ri aỹ ha'e kuery ou okuapy ndevyguá yvy gui oremoxẽmba aguã, oreyvyrã reme'ẽ va'ekue teĩ.

12 Ha'e gui Oreruete, nerembopagai ta ri ty'y ha'e kuery? Mba'eta ore kuery re ma noĩ mbaraetea kova'e kuery orere opu'ã ouvy va'ekue rojoko aguã. Ore ma ndoroikuaai rojapo aguã. Ha'e rami avi ndea katy roma'ẽ tema rokuapy — he'i.

13 Ha'e jave SENHOR renonde py Judá kuery ha'e javi opu'ã okuapy, kyrĩgue'i, kunhague ha'e ta'y kuery ha'e javi reve.

14 Ha'e gui ijaty va'e kuery mbyte py SENHOR Nhe'ẽ ou vy onhemonde Zacarias ra'y Jaaziel re. Ha'e va'e ma Benaia ra'y, Benaia ma Jeiel ra'y, Jeiel ma Matanias ra'y, Matanias ma levita, Asafe ramymino kuery va'e regua.

15 Ha'e ramo ha'e va'e aipoe'i:

— Pendu ke, peẽ Judá ha'e Jerusalém py penderekoa va'e, ndee huvixa Josafá voi, pendevy SENHOR ijayvua rã. Pekiye eme, penhemondyi eme guive kova'e kuery gui heta teĩ. Mba'eta ha'e kuery re opu'ã va'erã ma peẽ e'ỹ, Nhanderuete ae.

16 Ha'e nunga rupi ko'ẽ ramo peje'oi 'rã ha'e kuery rovai. Ha'e kuery ou 'rã okuapy Ziz yvy'ãmbea rupi, ha'e Jeruel tekoa e'ỹa renonde katy 'rã ovaẽ.

17 Ha'e py peovaexĩ teĩ peẽ ma napepu'ãi 'rã ha'e kuery re. Pepyta ranhe pe'amy, ha'e gui pexa 'rã SENHOR pendereraa jepe ramo, Judá ha'e Jerusalém pygua kuery ha'e javi. Pekiye eme, penhemondyi eme guive. Ko'ẽ ramo tapeo ha'e kuery peovaexĩ aguã, mba'eta SENHOR oiko 'rã peẽ kuery reve — he'i.

18 Ha'e ramo huvixa Josafá oĩ guenapy'ã re, ngova yvy re omovaẽ reve. Judá ha'e Jerusalém py hekoa va'e kuery voi guenapy'ã re ikuai SENHOR renonde py. Ha'e rami vy omboete okuapy.

19 Levita Coate ha'e Corá ramymino kuery voi oporaei atã reve omboete okuapy SENHOR Israel kuery ruete.

20 Ha'e gui ma ko'ẽgue aje'ive'i reve ovypa ma vy tekoa e'ỹa katy oje'oi, Tecoá tetã rupi. Ha'e kuery oje'oi jave Josafá opu'ã ho'amy vy aipoe'i:

— Judá ha'e Jerusalém py penderekoa va'e, pendu ke xeayvu rã! Pejerovia tema SENHOR Penderuete re, ha'e ramo peĩ atã 'rã. Ixupegua profeta kuery ijayvuague perovia tema, ha'e ramo peiko porã 'rã — he'i.

21 Heta va'e kuery reve ijayvu ju ranhe vy omoĩ SENHOR pe oporaei va'erã. Ha'e kuery ma ao iky'a e'ỹ va'e py onhemonde reve oje'oi xondaro kuery renonde rupi. Ha'e vy Nhanderuete pe oporaei vy aipoe'i:

— Perovy'a tema SENHOR, mba'eta nhanemboaxya oĩ riae raka'e rã peve — he'i jogueravy.

22 Ha'e gui ha'e kuery oporaei reve omboete aguã omboypy ramove SENHOR ojapo Amom, Moabe pygua ha'e Seir yvyty pygua kuery Judá rovai guarã ou va'ekue re opu'ãa aguã rami. Ha'e ramo oitypaa.

23 Mba'eta Seir yvyty pygua kuery rovai re Amom ha'e Moabe pygua kuery ae opu'ã okuapy, omomba ha'e ojukapa aguã. Ha'e gui ha'e kuery omomba Seir pygua kuery rire jomeme nhomoirũ-irũ okuapy jova-jovai gui jojukapa peve.

24 Ha'e gui Judá pygua kuery ma vvyty áry ovaëague gui vvy'ã guy katy oma'ẽ vy oexa pota rã heta va'ekue te'õgue anho rive ikuai ra'e vvy rupi ho'apaague py, peteive ma ndoikovevei.

25 Ha'e rami vy Josafá ngupivegua kuery reve oguejy jogueravy imba'e rei-reikue ogueraa aguã. Ha'e vy te'õgue ikuai va'e mbyte rupi ojou okuapy mba'emo porãgue ha'e ovare ete va'e oata aguã rami e'ỹ. Omba'erã oipe'apa vvyoi aguã nda'evei. Heta vaipa rã mboapy ára re oipe'a okuapy mba'emo ikuai va'ekue.

26 Ha'e gui irundy araa py mae ma onhemboaty ju okuapy vvyugua “Nhomoiingo porãa” 'epy va'e py. Ha'e py ma oporaei okuapy SENHOR pe. Ha'e nunga rupi ae ha'e va'e vvyugua pe “Nhomoiingo porãa” 'ea aỹ peve.

27 Ha'e gui Judá ha'e Jerusalém pygua avakue ojevypa ju. Ha'e kuery renonde ma Josafá oo. Ha'e rami vy Jerusalém katy ojevypa ju jogueravy ovy'a reve, hovaigua kuery re SENHOR ombopo'akapa vy ombovy'a rire.

28 Jerusalém tetã py ju ovaëmba okuapy. Mbaraka, ixã reta va'e ha'e mimby guaxu py omonhe'ẽ reve jogueraa SENHOR pegua oo peve.

29 Ha'e gui amboae vvy regua kuery ma Israel rovaigua kuery re SENHOR opu'ãague oendu okuapy ramo ha'e kuery re Nhanderuede ombou ndaekorãvei okuapy aguã.

30 Ha'e rami py Josafá openaa rupi ikuai porã ju, jovaive-ive re opytu'u aguã Nhanderuede ome'ẽ rire.

1 Reis 22.41-50

31 Ha'e rami py Josafá opena Judá kuery re. Huvixa oĩ ypy'i jave trinta e cinco ma'etỹ oguereko. Ha'e vy vinte e cinco ma'etỹ re opena Jerusalém py. Ixy ma Sili rajy Azuba.

32 Ha'e ma nguu Asa oikoague rupi ae oiko. Ha'e va'e rupi oikoa gui ndojepe'ai vy ha'veea ramigua meme ojapo SENHOR renonde.

33 Ha'e rami teĩ vvy'ã rupi ombojeroviaaty ikuai va'e ma nombovaipai, mba'eta heta va'e kuery opy'a re nomoĩ teri guamoĩ kuery ruete pe anho ikuai aguã.

34 Ha'e gui oĩve rei tema Josafá rekokue regua. Ha'e rami avi mba'emo ojapo va'ekue jypy guive opaa peve noĩ 'rã teve kuaxia Israel pygua huvixa kuery rekokue Hanani ra'y Jeú ombopara va'ekue re?

35 Ha'e va'e rire ma Judá pygua huvixa Josafá onhemoirũ Israel pygua huvixa Acazias reve, heko vai ete va'eri.

36 Hexeve onhemoirũ kanoã guaxu ojapo okuapy aguã Társis katy oo va'erã. Eziom-Geber py ojapo.

37 Ha'e rami teĩ Josafá rovai profeta Maressa guigua Dodavá ra'y Eliézer ijayvu. Ha'e vy aipoe'i:

— Acazias reve renhemoirũ ramo SENHOR omomba ma 'rã mba'emo rejapo uka va'ekue — he'i. Ha'e rami rire kanoã guaxu ha'e javi opẽmba vy Társis katy ndooi.

2 Reis 8.16-24

21 ¹Ha'e gui ma Josafá ndoikovevei'i ma guamoĩ kueryague rami. Ha'e ramo onhono porãa tetã Davi rekoague py. Ha'e gui ta'y Jeorão ju oĩ nguu rekovia.

²Ikuai avi tyvy kuery Josafá ra'ykue mboae: Azarias, Jeiel, Zacarias, Azarias, Micael ha'e Sefatias. Ha'e va'e kuery ma Israel pygua huvixa Josafá ra'y kuery meme.

³Ha'e kuery peguarã ma tuu ojapo uka reta va'ekue prata ha'e ouro guigua, mba'emo iporãgue ha'e Judá regua tetã ikorapa va'e voi. Ha'e rã huvixa oĩ aguã ma gua'y Jeorão pe oeja, jypykue ramo.

⁴Ha'e gui ma nguu rekovia Jeorão oĩ ma vy onhemombaraeteve. Guyvy kuery voi ojukapa kyxe py, Israel pygua yvatekueve guive.

⁵Jeorão ma huvixa oĩ ypy'i jave py trinta e dois ma'et'ya oguereko. Ha'e gui oito ma'et'ỹ re opena Jerusalém py.

⁶Ha'e ma Israel pygua huvixa kuery ikuaiague rupi rive oiko, Acabe ro pygua kuery ikuaiague rami avi, tajy re ae omenda rire. Ha'e rami vy SENHOR renonde rupi mba'emo vai anho ojapo oikovy.

⁷Ha'e rami teĩ SENHOR nomombaxei Davi ramymino kuery, Davi reve ngupive guarã ojapo rire. Mba'eta ixupe ijayvuague rami vy hekovia nhomoexakãarã omoĩ riae aguã re, ha'e gui hamymino kuery rekovia ju.^h

⁸Jeorão oĩ jave ma Edom pygua kuery opu'ã okuapy Judá kuery rovai ipo'akaa guy py nda'ikuaixevei vy. Ha'e rami vy omoĩ okuapy nguvixarã ae.

⁹Ha'e nunga rupi Jeorão ma guembiguai yvatekueve ha'e karóxa oguereko va'e ha'e javi reve oje'oi ha'e katy. Ha'e rã Edom pygua kuery ojoko imbokuapy, ikaróxa ja ruvixa kuery guive. Ha'e rami teĩ pyavyve Jeorão kuery opu'ã vy oitypa.

¹⁰Ha'e rami py Edom pygua kuery opu'ãmba okuapy Judá kuery po'akaa gui oo jepe aguã, aỹ peve guarã. Ha'e va'e jave ae avi Libna pygua kuery opu'ã avi Jeorão rovai, SENHOR guamoĩ kuery ruete gui ojepe'a rire.

¹¹Judá re yvy'ã ikuai va'e áry Jeorão ojapo avi ombojerovia atyrã. Ha'e va'e py ma ojapo Jerusalém pygua kuery mba'emo ra'angaa re rive ojerovia aguã rami, Judá kuery ha'e javi ndojejokoi aguã rami ojapo.

¹²Ha'e gui ipo py ome'ëa peteĩ kuaxia para profeta Elias ombou va'ekue. Ha'e va'e re ipara oiny: "Po rami SENHOR neramoĩ Davi ruete ijayvu: 'Ndee ma nderu Josafá ha'e Judá pygua huvixa Asa oikoague rami e'ỹ reiko,

^h 21.7 Davi pe SENHOR ijayvuague ma 1 Reis 11.34-36; 15.4; 2 Crônicas 21.7 ha'e Salmo 132.17 py. Ha'e gui "Nhomoeakãa" he'ia ma huvixave raka'eve rã oiko va'erã re ijayvu vy, Jesus Cristo rekorã re guive (Lucas 2.30-32; João 8.12).

¹³ Israel pygua huvixa ikuaiague rami anho reiko va'e. Ha'e vy rejapo Judá ha'e Jerusalém pygua kuery mba'emo ra'angaa re rive ojerovia aguã rami, Acabe ro pygua kuery ombojeroviaa rami ae avi. Ha'e gui nderyvy kuery nderu ro pygua ae rejukapa, ha'e kuery ndegui hi'arandukueve va'eri.

¹⁴ Ha'e rami rire SENHOR ombojexavai 'rã ndevygua kuery opa marãgua mba'eaxya py, ndera'y ha'e ndera'yxy kuery guive, ha'e gui ndejeupe guarã rejou va'ekue ha'e javi.

¹⁵ Ha'e ramo rejexavai ete 'rã nderyekue rupi mba'eaxy rendu va'e gui, ko'ë nhavõ rejexavaive tema 'rã reovy, nderyekue o'ẽmba peve', he'i."

¹⁶ Ha'e gui ma SENHOR ojapo Jeorão rovai filisteu kuery opu'ã aguã rami, Arábia pygua kuery Etiópia katy'i hekoa va'e guive.

¹⁷ Ha'e ramo ha'e kuery oupa vy opu'ã okuapy Judá kuery rovai. Ha'e rami vy huvixa ro py imba'e rei-rei ojou va'e ogueraapa, ta'y ha'e ta'yxy kuery voi. Neĩ peteĩ ta'y kuery va'e regua ndoejai, kunumive'i va'e Jeocaz anho e'ỹ vy.

¹⁸ Ha'e nunga oikopa ma rire SENHOR omoingo axy hyekue rupi okuera aguã rami e'ỹ.

¹⁹ Ko'ë nhavõ ojexavaive tema ovy. Ha'e gui mokoĩ ma'et'ya py ma mba'eaxya gui hyekue o'ẽmba oiny. Ha'e vy ojexavai ete reve omano. Ha'e rã ixupe guare kuery ma heakuã porã va'e ndoapyi ima'endu'a aguã, guamoĩ kuery omano rã ojapoaty rami e'ỹ.

²⁰ Ha'e va'e ma trinta e dois ma'et'ỹ oguereko huvixa oĩ ypy jave. Ha'e gui Jerusalém py opena oito ma'et'ỹ re. Omano ramo avave rei nda'ipy'a vai. Ha'e rami vy tetã Davi rekoague py onhono porãa teĩ yma guare huvixa kuery rupa yv'ýry e'ỹ guive.

2 Reis 8.25-29

22 ¹ Jeorão rekovia Jerusalém pygua kuery nguvixarã omoĩ ta'y kyrĩve va'ekue Acazias, mba'eta ha'e kuery ikuaiia py mba'emo pe'apaarã Arábia pygua kuery reve ova'ẽ va'e tyke'y kuery ojukapa rire. Ha'e rami vy Jeorão ra'y Acazias ae oĩ Judá pygua ruvixarã.

² Acazias vinte e dois ma'et'ỹ oguereko jave oĩ ypy'i huvixa. Ha'e vy peteĩ ma'et'ỹ ete'i opena Jerusalém py.

³ Ixy ma Onri rajy Atalia. Ixy ombo'e vai rire Acazias oiko Acabe kuery ikuaiia rami.

⁴ Acabe kuery ikuaiia rami ae mba'emo vai anho ojapo SENHOR renonde rupi, mba'eta tuu omano rire ha'e kuery ae omongeta okuapy okanhya aguã rami.

⁵ Ha'e kuery omongetaa rami oiko vy Israel pygua huvixa Jorão reve jogueraa Ramote-Gileade katy Síria pygua huvixa Hazael rovai opu'ã aguã. Ha'e ramo Síria pygua kuery oipyxo Jorão.

⁶Ha'e ramo Acabe ra'y huvixa Jorão ma Ramá tetã py Síria pygua huvixa Hazael re opu'ãa py oipyxo okuapy. Ha'e ramo Jezreel tetã py ju ojevvy okuera aguã. Ha'e gui Jezreel py Jorão imba'eaxy oupya py ou Judá pygua huvixa Jeorão ra'y Acazias oexa aguã.

Jeú Acazias ojukaague

⁷Nhanderuete Acazias ojukaxe ramo ae oo huvixa Jorão pou vy. Mba'eta ha'e ou vyve Jorão reve jogueraa Ninsi ra'y Jeú rovai opu'ã aguã. Ha'e va'e ma SENHOR oiporavo ma voi huvixa Acabe ro pygua kuery mombaarã.

⁸Ha'e ramo Jeú Acabe ro pygua kuery ojukapa ma rire ojou avi Judá regua yvatekueve ha'e Acazias ryvy ra'y kuery oipytyvõa rupi ikuai va'ekue. Ha'e rami vy ha'e kuery voi ojukapa.

⁹Ha'e va'e rire oeka uka avi Acazias. Ha'e rã Samaria tetã py ojoua onhemia rupi oikoa py. Ha'e rami vy Jeú oia py ogueru vy ojuka okuapy. Hembiguai kuery ae onhono porã okuapy, mba'eta aipoe'i: "Josafá opy'a ha'e javi py SENHOR oeka va'ekue ra'y", he'i vy. Ha'e rami rire Acazias ro pygua kuery regua ndoikovei huvixa oi va'erã.ⁱ

2 Reis 11.1-3

¹⁰Ha'e gui ma Acazias xy Atalia oendu opi'a omano maa. Ha'e vy opu'ã vy ojukapa Judá pygua huvixa ramymínokue ha'e javi.^j

¹¹Ha'e rã Acazias ra'y Joás ma ha'e kuery ojukaa ta jave huvixa Jeroão rajykue Jeosabeate ogueraa jepe huvixa ra'y kuery mbyte gui. Ha'e rami vy onhomi peteĩ opy mbyteve katy hexe opena va'ety reve. Atalia gui Jeosabeate onhomi vy ndojuka ukai nho. Jeosabeate ma huvixa Jeroão rajykue, sacerdote Joiada ra'yxy, ha'e Acazias reindy.

¹²Ha'e ramo Joás ma mboapy meme ma'etÿa peve oiko ha'e kuery reve SENHOR pegua opy. Ha'e va'e jave ma Atalia ae huvixa oi ha'e va'e yvy re.

2 Reis 11.4-12

23 ¹Sete ma'etÿa py ma Joiada^k ipy'a guaxu vy ojapo peteĩ rami ikuai aguã xondaro kuery ruvixa ikuai va'e reve. Ha'e va'e kuery ma Jeorão ra'y Azarias, Joanã ra'y Ismael, Obede ra'y Azarias, Adaías ra'y Maaséias ha'e Zicri ra'y Elisafate.

²Ha'e va'e kuery ma Judá yvy jave rupi oje'oi vy Judá regua tetã ha'e javi gui omono'õmba heruvy levita kuery ha'e Israel kuery akã ikuai va'e. Ha'e ramo oupa okuapy Jerusalém py.

^j 22.10 Guemiarirõ kuery ojukapa ha'e ae onhembouvixaxe vy. ^k 23.1 Joiada ma sacerdote vy oipytyvõ SENHOR pegua templo ropy huvixa Joás onhomia aguã (22.11-12).

ⁱ 22.7-9 2 Reis 9.21-29

³Ha'e va'e kuery ha'e javi Nhanderuete pegua opy oua py huvixa reve ojapo okuapy peteĩ rami ikuai aguã. Ha'e ramo ha'e kuery ha'e javi pe Joiada aipoe'i:

— Ne'exa, huvixa ra'ykue ae 'rã oĩ huvixarã, Davi ramymino kuery rekorã re SENHOR ijayvu ma voiague rami vy.

⁴Po rami 'rã peẽ kuery pendekuai. Mboapy henda py 'rã pendekuai. Ha'e gui peteĩ regua sacerdote ha'e levita kuery pendekuai va'e ma sábado ára py peike vy okẽ rarõa rupi 'rã pendekuai.

⁵Ha'e gui amboae regua ma huvixa ro py 'rã pearõ. Ha'e gui mboapya va'e regua ma Okẽ Yta 'epy va'e py 'rã pearõ. Ha'e rã heta va'e kuery ha'e javi 'rã ikuai SENHOR pegua oo roka py.

⁶Ha'e rami avi SENHOR pegua opy ete avave rei ndoikeai 'rã, sacerdote ha'e levita kuery ipytyvõa rupi ikuai va'e e'ỹ vy. Ha'e kuery anho 'rã oike,iky'a e'ỹ va'e vy. Ha'e rã heta va'e kuery ha'e javi ma SENHOR ijayvuague rami ae 'rã ikuai.

⁷Ha'e gui levita kuery pendekuai va'e ma huvixa yvýry ae 'rã pendekuai, peteĩ-teĩ pendepo py tembiporu pereko reve. Ha'e gui mava'e rã rei oo py oike ta va'e pejuka 'rã. Huvixa reve ae 'rã peiko oẽ ovy jave, ha'e gui oike ouvvy jave voi — he'i.

⁸Ha'e ramo levita ha'e Judá pygua kuery ha'e javi ma sacerdote Joiada ojapo ukaague rami ikuai. Ha'e rami vy peteĩ-teĩ ogueraa guexevegua avakue, sábado ára py oike ha'e oẽ ta va'e kuery, mba'eta sacerdote Joiada nomondoukai omba'eapoaty gui.

⁹Ha'e ramo cem ikuai va'e-va'e ruvixa kuery pe sacerdote Joiada omboaxa huvixa Davi mba'ekue hu'y guaxu, hu'y jokoia ha'e imo'ãa tuvixa va'e, SENHOR pegua opy omoĩ porã mbyre.

¹⁰Ha'e gui heta va'e kuery ha'e javi ma peteĩ-teĩ opo py tembiporu oguereko va'e reve ha'e omoĩ huvixa ro yke jovaive re ha'e altar hi'ãia peve, huvixa ombojere vy oarõ okuapy aguã.

¹¹Ha'e gui mae ma oguenoẽ heruvy huvixa ra'ykue. Inhakã re coroa omoĩ vy ixupe ome'ẽ kuaxia para Nhanderuete ayvu oĩa. Ha'e rami vy omoĩ okuapy nguvixarã. Inhakã rupi Joiada ha'e ta'y kuery azeite oikyty reve ojapukai okuapy:

— Toiko riae nhanderuvixa!

2 Reis 11.13-16

¹²Ha'e gui heta va'e kuery onha-onhaa rupi huvixa pe oporai okuapya Atalia oendu vy ha'e kuerya py ou SENHOR pegua opy.

¹³Ha'e vy oma'ẽ rã huvixa hi'aĩ ma oikeaty py oo yta yvýry. Huvixa renonde ikuai avi harõa kuery ruvixa ha'e mimby guaxu monhe'ëa kuery. Heta va'e kuery ha'e javi oguerovy'a okuapy, mimby guaxu omonhe'ẽ guive. Oporaei va'ety kuery voi omba'epu reve ogueroporaie okuapy. Ha'e ramo Atalia oao omondo ro reve ojapukai:

— Xerovaigua ra'e! Xerovaigua ra'e! — he'i.

¹⁴Ha'e ramo sacerdote Joiada xondaro ruvixa kuery oka katy ogueru vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Kunha va'e penoẽ ke heravy hyxy okuapy va'e kuery mbyte rupi. Amongue hupive oo ta ramo pejuka 'rã kyxe py — he'i. Mba'eta sacerdote ae “Pejuka eme SENHOR pegua opy” he'iaque rami.

¹⁵Ha'e ramo kunha va'e ojopy okuapy vy kavaju rape oĩ va'e rupi ogueraa huvixa ro peve. Ha'e py mae ma ojuka.

2 Reis 11.17-21

¹⁶Ha'e gui ma Joiada ojapo SENHOR pe ete ha'e kuery ikuai aguã regua, ha'e ae ha'e heta va'e kuery ha'e javi reve.

¹⁷Ha'e ramo heta va'e kuery oyvy ha'e javi gui ou va'ekue ma Baal pegua oo py oike okuapy vy oitypa. Ixupegua altar ikuai va'ekue omopẽmba okuapy, ta'angaa ikuai va'e guive. Baal pegua sacerdote Matã voi ojuka altar yvy'iry.

¹⁸Ha'e gui sacerdote regua levita ikuai va'e po py Joiada omboaxa SENHOR pegua oo re opena ha'e opy rupi ha'e kuery omba'eapo aguã Davi omoĩague rami, ha'e gui SENHOR pe mba'emo oapy reve ome'ẽ aguã, Moisés kuaxia re lei oĩa rami vy, ovy'a ha'e opora'e reve, Davi oejaague rami vy.

¹⁹Omoĩ avi SENHOR pegua oo rokẽ rarõarã kuery, ha'eve'ỹa oĩa va'e regua peteĩve oike e'ỹ aguã.

²⁰Joiada ogueraa xondaro kuery cem ikuai va'e-va'e ruvixa kuery, yvatekueve, guetarã kuery re opena va'e, ha'e ha'e va'e yvy regua kuery ha'e javi. Ha'e rami vy ha'e va'e kuery reve SENHOR pegua oo gui ogueraa avi huvixave. Okẽ yvyã katy oĩ va'e rupi ogueroaxa heravy huvixa ro katy oje'oi vy. Ha'e py ma omboguapy imoiny tenda openaaty áry.

²¹Ha'e va'e yvy regua kuery ovy'a pavẽ okuapy. Tetã pygua kuery voi ikuai porã'i, Atalia kyxe py ojukaa rire.

2 Reis 12.1-16

24 ¹Joás ma sete ma'etỹ'i oguereko jave py oĩ ypy'i huvixa. Ha'e gui quarenta ma'etỹ re opena Jerusalém py.

²Ixy ma Berseba pygua Zíbia. Joás ma ha'evea ramigua ojapo oikovy SENHOR renonde rupi, sacerdote Joiada oĩa pukukue re.

³Ta'yxyrã Joiada ojou mokoĩ kunha. Ha'e rami vy ta'y ha'e taju kuery ikuai.

⁴Ha'e va'e rire ma Joás onhembopy'a SENHOR pegua oo omoatyrõ uka aguã re.

⁵Ha'e rami vy sacerdote ha'e levita kuery omboatyva vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Tapeo Judá yvy re tetã ikuai va'e rupi. Ha'e vy pemono'õ peráta Israel kuery ha'e javi gui, ma'et'ya nhavõ ha'e kuery ome'ẽ va'erã, Penderuete pegua oo pemoatyrõmba aguã. Pejapo pojavave'i ke ha'e nunga — he'i. Ha'e rami teĩ levita kuery ma nonhea'ai okuapy ha'e rami aguã.

⁶Ha'e ramo huvixa oenoĩ uka sacerdote yvateve va'e Joiada. Ha'e vy oporandu ixupe:

— Mba'e re tu neremondoukai ri levita kuery Judá ha'e Jerusalém pygua kuery peráta ome'ẽ 'rã va'ekue ogueru aguã? Ha'e nunga Israel kuery ha'e javi pe SENHOR rembiguai Moisés ome'ẽ uka raka'e, oo ijayvu oĩaty omoatyrõa aguã — he'i.

⁷Mba'eta Atalia ha'e ipi'a kuery heko vaia rupi vy ombovaipa rei va'ekue Nhanderuete pegua oo. Mba'emo SENHOR pegua opy rupiguaiky'a e'ỹ va'erã oĩ va'ekue oiporupa Baal kuery pe ikuai rupi rive.

⁸Ha'e nunga rupi huvixa ijayvua rami vy ha'e kuery ojapo okuapy peráta ryrurã. Ha'e va'e ma omoĩ oka py, SENHOR pegua oo rokẽ rexei'i.

⁹Ha'e rami vy Judá yvy ha'e Jerusalém tetã rupi ijayvu SENHOR pe ogueru aguã peráta hembiguai Moisés ogueru rukaague rami vy, Israel kuery tekoa e'ỹa rupi ikuai jave ome'ẽ uka va'ekue.

¹⁰Ha'e ramo yvatekueve ha'e heta va'e kuery ha'e javi ov'y'a reve ogueru okuapy peráta ome'ẽ va'erã. Hyru py ae omoĩ, oo omoatyrõmbaa peve.

¹¹Peráta ryrurã levita kuery ogueraa 'rã opena va'erã kuery huvixa omoĩ va'ekue ikuai py. Ha'e gui heta peráta oĩ maa ha'e kuery oexa ramo ou ju 'rã huvixa rembiguai kuaxia para re opena va'ety ha'e sacerdote yvateve va'e oĩa py. Ha'e kuery ju hyru gui peráta oguenoẽmba vy hyru omoĩ ju 'rã henda py ae. Ko'ẽ nhavõ ha'e rami ojapo vy peráta omono'õ reta okuapy oata aguã rami rei e'ỹ.

¹²Ha'e va'e ha'e javi ma huvixa ha'e Joiada ome'ẽmba SENHOR pegua oo moatyrõa kuery re opena va'e kuery po py. Opaga avi ita re omba'eapo va'e ha'e oo apoarã kuery SENHOR pegua oo omoatyrõmba aguã. Ojou avi ferro ha'e overa va'e re omba'eapo va'erã, SENHOR pegua oo omoatyrõmba aguã.

¹³Ha'e ramo omba'eapo va'erã omoĩ mbyre omba'eapo okuapy vy omoatyrõ porã heravy. Ha'e rami vy Nhanderuete pegua oo ha'ekue'i rami ae ju ojapo, omo'ã ratãmbave guive.

¹⁴Ha'e nunga ojapopa ma vy huvixa ha'e Joiada pe ogueru okuapy peráta rembyrekue. Ha'e va'ekue gui ma ojapo uka mba'emo SENHOR pegua opy ha'e ombojeroviaa rupi oiporu pyrã. Ouro ha'e prata gui ojapo mba'emo oapyaty rupi oiporu va'erã, hy'a'i ha'e tembiporu ha'e javi. Ha'e ramo Joiada oĩa pukukue re ma SENHOR pegua opy mba'emo oapy reve ome'ẽa jepi 'rã.

¹⁵Ha'e gui ma Joiada tuja'i, ha'e hi'ára reta ma vy omano. Cento e trinta ma'et'ỹ ma ogueroko reve omano.

16 Ha'e ramo tetã Davi rekoague py onhono porãa huvixa kuery rupa yvýry, Nhanderuete pe ha'e ixupegua oo re vy ojapo porã rire Israel re.

Huvixa aipoe'iaque rami vy Zacarias ojukaa okuapyague

17 Joiada omano ma rire ou okuapy Judá regua yvatekueve. Guenapy'ã re ikuai huvixa Joás renonde py. Ha'e kuery ijayvu rã huvixa oendu.

18 Ha'e kuery oejapa ma okuapy SENHOR guamoĩ kuery Ruete pegua oo. Ha'e rami vy ta'angaarã vvyra omopu'ã mbyre pe rive ikuai, ta'angaa mboae pe guive. Ha'e kuery káuxa ae Judá ha'e Jerusalém re ou poxya.

19 Ha'e rami teĩ ha'e kuerya py SENHOR omondouka profeta kuery ojeupe ju ogueru aguã teĩ. Ha'e ramo ha'e kuery rovai profeta kuery ijayvu rã noendu potai okuapy.

20 Ha'e gui Nhanderuete Nheẽ ou sacerdote Joiada ra'ykue Zacarias re. Ha'e ramo heta va'e kuery renonde py opu'ã ho'amy vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Po rami Nhanderuete ijayvu: “Mba'e re tu SENHOR ojapo uka va'ekue rupi e'y pendekuai? Mba'eta napendekuai porãi 'rã. SENHOR pejapa ramo ha'e voi pendereja 'rã”, he'i.

21 Ha'e ramo Zacarias rovai ha'e kuery jogueroayvu vy ojapipa ita py. Huvixa aipoe'ia rami ojuka, SENHOR pegua oo roka py ae.

22 Ha'e rami py huvixa Joás na'ima'endu'ai Zacarias ru Joiada ixupe ojapo porãague re. Ha'e rami 'rãgue py ojuka uka ta'ykue. Ha'e va'e omano ta ma oupy vy aipoe'i:

— Rejapo va'e SENHOR oexa vy nembopaga 'rã — he'i.

Nhanderuete Joás ombopagaague

23 Ha'e va'e ma'etỹa pyve ou Síria pygua xondaro kuery Joás rovai opu'ã okuapy aguã. Ha'e rami vy Judá ha'e Jerusalém peve ovaẽ vy heta va'e kuery yvatekueve ojukapa. Imba'e rei-reikue ma Damasco pygua huvixa pe omondoukapa.

24 Síria guigua xondaro kuery mbovy'i ete ou teĩ SENHOR ombopo'aka Judá regua xondaro kuery heta raxa ikuai va'e re, guamoĩ kuery ruete oejapa rire. Nhanderuete huvixa Joás ombopaga aguã ae Síria pygua kuery ombou.

2 Reis 12.20,21

25 Joás oĩa gui Síria pygua kuery ojepe'apa vy oeja omano rai'i va'e. Ha'e ramo hovai hembiguai kuery jogueroayvu. Ha'e rami vy hupa pyve ojuka, sacerdote Joiada ra'y kuery ruguy omoẽague re.

26 Ha'e ramo onhono porãa tetã Davi rekoague py teĩ yma guare huvixa kuery rupa yvýry e'y guive. Hovai jogueroayvu va'ekue ma po rami: Amom pygua Simeate pi'a Zabade ha'e Moabe pygua Sinrite pi'a Jeozabade.

27Ha'e gui ta'y kuery rekokue, hovai ijayvu jepiague, ha'e Nhanderuete pegua oo omoatyrõague, ha'e nunga ha'e javi ma ipara oiny huvixa kuery rekokue oĩa re. Ha'e gui ta'y Amazias ju oĩ nguu rekovia.

2 Reis 14.1-6

25 ¹Amazias ma vinte e cinco ma'etỹ oguereko huvixa oĩ ypy'i jave py. Ha'e vy vinte e nove ma'etỹ re opena Jerusalém py. Ixy ma Jeoadã, Jerusalém pygua ae.

²SENHOR renonde rupi ha'veea rami oiko va'eri opy'a ha'e javi py e'ỹ guive.

³Opo'akaa re oĩ atã ma rire ojuka ukapa guembiguai kuery tuu jukaare.

⁴Ha'e rã ijukaare ra'y kuery ma ha'e ndojuka ukai. Ha'e rami 'rãgue py Moisés kuaxia re omboparaague rami oiko, mba'eta SENHOR ojapo uka vy aipoe'i: “Tuu kuery ma ndojukaai 'rã ta'y kuery ojapo vaiague re, neĩ ta'y kuery ndojukaai 'rã tuu kuery ojapo vaiague re. Peteĩ-teĩ ojukaa 'rã ha'e ae ojevayague re”, he'iague rami.

2 Reis 14.7

⁵Ha'e gui Amazias omboatypa Judá kuery ha'e javi. Ha'e vy peteĩ-teĩ ro pygua ikuai va'e omoĩ xondarorã, omoĩ avi mil ikuai va'e re ha'e cem ikuai va'e re opena va'erã. Judá ha'e Benjamim regua ha'e javi omoĩ ha'e rami aguã. Ha'e vy vinte ma'etỹ va'e guive tujakue peve oipapa vy oikuaa trezentos mil ikuai oiporavo pyre joe opu'ãa py hu'y guaxu ha'e hu'y jokoia tuvixa va'e ogueraa va'e meme.

⁶Ha'e gui Israel kuery va'e regua ojoguave ju cem mil avakue ipy'a guaxukueve, três mil e trezentos quilos prata guigua re.

⁷Ha'e rami teĩ oĩa py ou peteĩ ava Nhanderuete remimbo'e. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Xeruvixa, eraa eme Israel regua xondaro kuery. Mba'eta Israel ha'e Efraim kuery reve'ỹ SENHOR oiko.

⁸Ha'e nunga rupi tereo tema nhande kuery reve anho. Ha'e rami vy joe pepu'ã ramo ndepo'aka 'rã. Ha'e rami e'ỹ ri ramo Nhanderuete ojapo 'rã nhanderoivaigua kuery renonde re'a aguã rami, mba'eta Nhanderuete ma nhopytyvõ ha'e joity aguã ipo'aka va'e — he'i.

⁹Ha'e ramo Nhanderuete remimbo'e pe Amazias oporandu:

— Ha'e rami avi mba'exa tu ha'vy ajapo 'rã três mil e trezentos quilos prata guigua ajou ju aguã, ha'e va'e re Israel regua xondaro kuery ajogua rire?

Nhanderuete remimbo'e ombovai:

— Ha'e va'ekue gui SENHOR hetave oguereko ndevy ome'e va'erã — he'i.

¹⁰Ha'e ramo ojepegua kuery ae gui huvixa Amazias omboja'opa xondaro kuery Efraim gui ou va'ekue, ngoo katy ju ojevypa aguã. Ha'e ramo ha'e kuery ivai ete okuapy Judá kuery rovai. Ipoxy reve ojevypa ju ngoo katy.

11 Ha'e gui ma Amazias ipy'a guaxu reve ogueraa ojeuegua kuery ae. Ha'e rami vy oje'oi Yvyugua Juky 'ea va'e katy. Ha'e py ma dez mil ojuka Seir ramymino kuery va'e regua.

12 Ha'e rami vy Judá kuery ma dez mil ju ojuka e'ỹ re ojopy vy ogueraapa peteĩ itaova yvatevea py. Ha'e va'e gui ma omombopa ramo omanomba hu'ũmba vy.

13 Ha'e rami teĩ xondaro kuery Amazias ngupive joe opu'ãa katy oje'oi e'ỹ aguã omondoukapa ju va'ekue ma ombovaipa Judá re tetã ikuai va'e Samaria guive Bete-Horom peve. Ha'e rami vy três mil ojuka okuapy ha'e pygua kuery, ha'e imba'e rei-reikue ma ogueraapa.

Amazias mba'emo ra'angaa pe oikoa re Nhanderuete omongeta ukaague

14 Ha'e gui Edom pygua kuery ojukaague gui Amazias ojevvy vy ogueru Seir ramymino kuery ruete ra'angaa oguereko va'ekue. Ha'e rami vy ngueterã ae rive omopu'ã imo'amy. Ha'e va'e omboetea rupi oapy imoiny heakuã porã va'e.

15 Ha'e ramo Amazias rovai SENHOR poxya hendy rã oĩa py ombou peteĩ profeta ixupe oporandu aguã:

— Mba'e re tu remboete reikovy ta'angaa, ndepo gui ojeuegua kuery ndogueraa jepei va'ekue ri? — he'i.

16 Ha'e ramo profeta ixupe ijayvu teri reve huvixa ombovai:

— Xapy'a rei tu ndee huvixa mongetaarã renhemoi? Epytu'u ma ta'vy. Mba'e re tu rejapo rojuka aguã rami? — he'i.

Ha'e ramo profeta opytu'u va'eri aipoe'i nho ju:

— Ha'e rami ete reiko ramo xee aikuaa Nhanderuete nemomba taa, xee romongeta teĩ nerendui rire — he'i.

2 Reis 14.8-14

17 Judá pygua huvixa Amazias ma amboae rami onhemongeta uka rire omondouka ayvu mombe'uarã Israel pygua huvixa Jeoacaz ra'y Jeoás pe, Jeú ramymino va'e pe. Ha'e vy aipoe'i uka:

— Peju, jajoguero'a.

18 Ha'e rami teĩ Israel pygua huvixa Jeoás ombovai Judá pygua huvixa Amazias:

— Líbano yvy re ma je peteĩ juu rakuaendy hi'aĩ va'e aipoe'i uka yary ha'e py hi'aĩ avi va'e pe: “Eme'ẽ na nderajy xera'y ra'yxyrã”, he'i. Ha'e rami teĩ mymba Líbano yvy re ikuai va'e opyrõmba rive juu rakuaendy re.¹

19 Ha'e gui ndee ma “Edom pygua kuery ma xee ajukapa” 're vy nekuraxõ re oĩ renhemboyvate reixea ha'e rejeyou porã rivea. Aỹ ndero py ae repyta 'rãgue. Mba'e re tu rejeyty ukaxe ri mba'emo vai py, Judá pygua kuery reve? — he'i uka.

¹ 25.18 “Juu rakua endy” he'ia ma huvixa Amazias ombojaru reia rupi ijayvu vy, ha'e rã “Yary hi'aĩ va'e” he'ia ma ojee ae ijayvu vy.

²⁰Ha'e rami teĩ Judá pygua huvixa Amazias noendu potai. Mba'eta ha'e rami aguã ma Nhanderuete gui ae ou, hovaigua kuery po py omboaxa aguã, Edom pygua kuery ruete ra'angaa pe oiko ramo.

²¹Ha'e ramo Judá pygua huvixa Amazias oo nho Judá regua Bete-Semes tekoa py, Israel pygua huvixa Jeoás reve joe opuã aguã.

²²Ha'e gui ma Israel kuery renonde py Judá pygua kuery oitypaa. Ha'e vy peteĩ-teĩ onhamba ngoo katy.

²³Bete-Semes py ae Israel pygua huvixa Jeoás ombo'a Judá pygua huvixa Joás ra'y Amazias, Jeoacaz ramymino va'e. Ha'e rami vy Jerusalém re ogueraa vy oity tetã kora Efraim guive ojerea katy'i okê hi'ãiaque peve, cento e oitenta metros va'ekue ha'e javi.

²⁴Tetã gui oipe'apa avi ouro, prata ha'e mba'emo ryrú SENHOR ropy Obede-Edom openaague, ha'e huvixa ro py mba'emo omoi porã mbyre ha'e javi. Ogueraa avi avakue mba'emo re omboekovia va'erã. Ha'e gui ma Samaria tetã katy ju ojevy.

2 Reis 14.17-20

²⁵Jeoacaz ra'y Jeoás Israel pygua huvixa va'e omano rire Joás ra'y Amazias Judá pygua huvixa oikove ranhe quinze ma'etỹ re.

²⁶Ha'e gui oive rei tema Amazias rekokie regua. Ha'e rami avi mba'emo ojapo va'ekue jypy guive opaa peve noi 'rã teve kuaxia Judá ha'e Israel pygua huvixa kuery rekokie oia re?

²⁷Amazias ma SENHOR pe oikoa gui ojepe'a ramo hovai jogueroayvua Jerusalém py. Ha'e ramo Laquis katy onha teĩ hakykue omondoukaa avakue. Ha'e ramo Laquis py ae ojuka.

²⁸Ha'e rami vy kavaju áry ogueru vy Jerusalém py ae onhono porãa, tuu kuery rupa yvýry tetã Davi rekoague py.

2 Reis 14.21,22; 15.1-7

26 ¹Ha'e gui ma Judá kuery ha'e javi oiporavo Uzias dezesseis ma'etỹ oguereko va'e. Ha'e rami vy nguvixarã omoi okuapy nguu Amazias rekovia.^m

²Ha'e va'e ma ojapo Elate tetã, omoatyrõ avi Judá yvy ha'e javi rupi, tuu huvixa guamoi kueryague rami ndoikovevei'i ma rire.

³Uzias ma dezesseis ma'etỹ oguereko huvixa oi ypy'i jave py. Ha'e gui cinqüenta e dois ma'etỹ re opena Jerusalém py. Ixy ma Jecolias, Jerusalém pygua ae.

⁴Ha'evea ramigua ojapo oikovy SENHOR renonde rupi, nguu Amazias ojapoague rami meme.

⁵Ha'e rami vy ojee omoi Nhanderuete oeka aguã. Imongetaaty Zacarias Nhanderuete guigua oexaa py hi'arandu va'e oikoa pukukue re ha'e rami oiko. SENHOR oekaa ja ma omoingo porã.

^m 26.1 Uzias rery mboae ma Azarias raka'e (2 Reis 14.21-22; 15.1-7).

⁶Ha'e gui ma filisteu kuery rovai opu'ã aguã oo vy ombovaipa Gate tetã kora, Jabné ha'e Asdode py guive. Ha'e gui Asdode katy'i rupi ojapove ju tetã, filisteu kuery yvy ha'e javi rupi guive.

⁷Nhanderuete oipytyvõ filisteu kuery rovai opu'ãa py, Arábia regua Gur-Baal pygua kuery rovai, meunita kuery rovai guive.

⁸Uzias ipo'akapa rã Egito py nhavaëa'i peve ima'endu'a porãa hexe. Ha'e ramo ixupe Amom pygua kuery voi ome'ẽ rã mba'emo.

⁹Jerusalém tetã py Uzias ojapo reta torre: Okẽ Ojerea 'epy va'e py, Okẽ Yvyugua ha'e Okẽ Hakua 'epy va'e py ojapo, ha'e vy omombaraetepa.

¹⁰Tekoa e'ya rupi guive ojapo torre, yguarã ojo'o reta guive hymba kuery heta ramo, yvyugua ha'e nhuũndya rupi. Mba'ety rupigua oguero'vy'a va'e vy guembiguai kuery oguereko mba'ety rupi omba'eapo va'e, uva ty rupi, vvyty ikuai va'e rupi, ha'e mba'ety porãa rupi.

¹¹Uzias rembiguai regua ikuai avi xondaro kuery tembiporu oiporu kuaa ete va'e. Ha'e kuery ma joe opu'ã aguã katy hyxy 'rã jogueravy. Ha'e kuery rery ma kuaxia re opena va'ety Jeiel omboparapa imo'iny, huvixa Maaséias reve, huvixa rembiguai yvateve va'e Hananias openaa rupi.

¹²Ha'e gui hetarã kuery akã ikuai va'e rery oĩ va'ekue ma dois mil e seiscentos, avakue ipy'a guaxukueve meme.

¹³Hembiguai xondaro kuery ma trezentos e sete mil e quinhentos ikuai. Ha'e va'e kuery ma ombaraetea rupi opu'ã 'rã okuapy joe, hovaigua kuery gui huvixa oipytyvõ va'e.

¹⁴Xondaro kuery ha'e javi rembiporurã Uzias ojapo uka hu'y joko'a, hu'y guaxu, akã regua, pexo regua, guyrapa ha'e ita momboa.

¹⁵Jerusalém py ma mba'emo tuvixa va'e momboarã ojapo uka avi avakue ojapo kuaa va'e pe. Ha'e va'e ma torre ha'e kora ojerea áry omoĩ 'rã hu'y ha'e ita tuvixakueve omombo aguã. Hexe ima'endu'aa mombyrya rupi peve, opa mba'e py SENHOR omombaraete ramo.

2 Reis 15.5-7

¹⁶Ha'e gui Uzias ipo'aka ete ma vy opy'a py onhemboyvate rei, okanhy aguã rami oiko peve. Ha'e vy opa marã rei ojejavy SENHOR nguquete rovai. Ha'e rami vy ixupegua opy oike altar oĩ va'e áry heakuã porã va'e oapy aguã.

¹⁷Hakykue sacerdote Azarias oike avi SENHOR pegua sacerdote kuery oitenta ipy'a guaxukueve ikuai va'e reve.

¹⁸Ha'e vy huvixa Uzias reve nhombovake okuapy. Ha'e vy aipoe'i okuapy ixupe:

— Ndee huvixa Uzias pe ma nda'evei SENHOR renonde py heakuã porã va'e reapy aguã, sacerdote kuery Arão ramymino ikuai va'e pe anho, ha'e rami aguã rami omoĩa rire. Eẽ ke hendaiky'a e'ỹ va'e gui, mba'eta rejejavy ma. SENHOR Nhanderuete nanemboete ukavei ma 'rã — he'i okuapy.

¹⁹Ha'e ramo Uzias ivai vaipa, opo py heakuã porã va'e ryru oguereko reve. Sacerdote kuery pe ivai ramove hova mbyte re ojekuaa lepra ha'e kuery ha'e javi oexaa py, SENHOR pegua opy altar heakuã porã va'e oapyaty yvýry hi'ãia pyve.

²⁰Sacerdote yvateve va'e Azarias ha'e sacerdote kuery mboae hexe omaẽ vy oexa okuapy lepra hova re oĩ ra'ea. Ha'e ramo ogueraa pojava oka katy. Ha'e ae ma voi guive oẽ pojava ovy, SENHOR omoingo axy rire.

²¹Ha'e rami py huvixa Uzias ma omanoa ára peve lepra revegua oiko. Lepra revegua vy peteĩ oo ha'e ae'i oĩ aguã ojapo pyre py oiko, SENHOR pegua opy gui omoxẽ rire. Ha'e gui ta'y Jotão ju opena oikovy huvixa ro re. Ovy re ikuai va'e re oikuaa pota avi oikovy.

²²Ha'e gui oĩve rei tema Uzias rekokue regua. Ha'e rami avi mba'emo ojapo va'ekue jypy guive opaa peve noĩ 'rã teve kuaxia Amom ra'y profeta Isaías ombopara va'ekue re?

²³Ha'e rire Uzias opytu'u ma guamoĩ kueryague rami. Ha'e ramo tamoĩ kuery onhono porãague rami avi onhono porãa peteĩ vvy yvyra ruparã huvixa kuery oguereko katu va'ekue py, ixupe "Lepra revegua va'ekue" he'i okuapy vy. Ha'e gui ma ta'y Jotão ju oĩ nguu rekovia.

2 Reis 15.32-38

27 ¹Jotão ma vinte e cinco ma'etỹ oguereko jave py oĩ ypy'i huvixarã. Ha'e vy dezesseis ma'etỹ re opena Jerusalém py. Ixy ma Jerusa, Zadoque rajy.

²Ha'e ma ha'veva rami oiko SENHOR renonde rupi, nguu Uzias oikoague rami ae ju. Ha'e rami avi ndoikei guive SENHOR pegua opy. Ha'e rã heta va'e kuery ma mba'emo vai rupi tema ikuai.

³Jotão ojapo uka SENHOR pegua oo rokẽ yvate rupi guarã, ha'e tetã kora Ofel 'epy va'e áry rupi heta avi ojapo mba'emo.

⁴Judá re yvyty ikuai va'e rupi ojapo avi tetã, ha'e ka'aguy rupi ma oo ikorapa va'e ha'e torre ojapo.

⁵Ha'e gui ma Amom kuery ruvixa rovai re opu'ã vy ipo'aka ha'e kuery re. Ha'e ramo ha'e va'e ma'etỹ re ma ixupe Amom kuery ome'ẽ três mil e trezentos quilos prata guigua, ha'e dez mil voxa trigo ha'e cevada. Ha'e ramigua ma Amom kuery mokoĩ ma'etỹ, ha'e gui mboapy ma'etỹa peve ome'ẽ okuapy ixupe.

⁶Jotão ipo'akave tema ovy, SENHOR nguu ete oipotaa rami oiko va'e vy.

⁷Ha'e gui oĩve rei tema Jotão rekokue regua. Ha'e rami avi joe opu'ãague ha'e mba'emo ojapo va'ekue ha'e javi noĩ 'rã teve kuaxia Israel ha'e Judá pygua huvixa kuery rekokue oĩa re?

⁸Vinte e cinco ma'etỹ oguereko jave py oĩ ypy'i huvixarã. Ha'e vy dezesseis ma'etỹ re opena Jerusalém py.

⁹Ha'e rire Jotão ndoikovevei'i ma guamoĩ kueryague rami. Ha'e ramo onhono porãa tetã Davi rekoague py. Ha'e ramo ta'y Acáz ju oĩ nguu rekovia.

2 Reis 16.1-4

28 ¹Acaz oĩ ypy'i jave ma vinte ma'etỹ ramo'i oguereko. Ha'e gui dezesseis ma'etỹ re opena Jerusalém py. Ha'e ma ha'ev'e'ya ramigua ojapo oikovy SENHOR nguete renonde rupi, guamoĩ Davi rami e'ỹ.

²Israel pygua huvixa kuery reko rami oiko, ha'e Baal kuery ra'angaarã ojapo mba'emo ryku gui.

³Yvyugua Hinom ra'y rekoague py oapy avi heakuã porã va'e, gua'y kuery ae'i guive oapy, amboae regua kuery Israel kuery renonde gui SENHOR oipe'apa va'ekue opa marã rei ikuaiaague rami ae.

⁴Ombojeroviaaty yvy'ã rupi ikuai va'e py voi mba'emo ome'ẽ oikovy, heakuã porã va'e oapy avi yvy'ã rupi, yvyra rogue ana ikuai va'e guýry rupi guive.

⁵Ha'e nunga rupi SENHOR tuete omboaxa Síria pygua huvixa po py. Ha'e va'e kuery ma hexe ipo'aka vy ixupegua kuery reve ogueraa Damasco tetã katy escravo-rã. Omboaxa avi Israel kuery ruvixa po py. Ha'e va'e ju ipo'aka vy omoingo axy raxa.

⁶Ha'e rami vy peteĩ ára pyve Remalias ra'y Peca ojuka cento e vinte mil avakue Judá regua imbaraetekueve, SENHOR guamoĩ kuery ruete gui hexarai rire.

⁷Ha'e gui ma peteĩ ava Efraim regua ipy'a guaxuve va'e Zicri hery va'e ojuka huvixa ra'y Maaséias. Ojuka avi huvixa ro re opena va'ety yvateve va'e Azricão, huvixa irũ Elcana guive.

⁸Ha'e gui Israel ramymino kuery ju Judá gui ogueraa duzentos mil kunhague, ipi'a ha'e imemby kuery, ha'e kuery reve joegua ikuai va'eri. Ha'e rami vy imba'e rei-rei va'ekue oipe'a reta vy Samaria py ogueraapa.

⁹Ha'e rami teĩ ha'e py oĩ peteĩ profeta SENHOR pegua, Odede hery va'e. Ha'e va'e ma oẽ ovy xondaro kuery Samaria katy ojevy jogueruvy va'e ovaexĩ aguã. Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Ne'exa, SENHOR peneramoĩ kuery ruete Judá pygua kuery pe ipoxy vy omboaxapa pendepo py meme. Ha'e ramo peẽ kuery pendepoxy reve pejukapa yva peve oendua aguã rami.

¹⁰Ha'e rami vy aỹ escravo-rã peru ta Judá ha'e Jerusalém pygua avakue ha'e kunhague. Ha'e nunga py peẽ voi e'ỹ teve SENHOR Penderuete rovai pendepo ky'a?

¹¹Ha'e gui aỹ ma pendu ke xeayvua. Pembojevypa ju penderegua kuery escravo-rã peru va'ekue, mba'eta SENHOR guigua poxya hendy ma pende'áry — he'i.

¹²Ha'e ramo amongue avakue Efraim regua opu'ã okuapy nhombovake aguã joe opu'ãague gui ojevy va'e kuery reve. Ha'e va'e kuery ma Joanã ra'y Azarias, Mesilemote ra'y Berequias, Salum ra'y Jeizquias ha'e Hadlai ra'y Amasa.

13 Ha'e vy aipoe'i okuapy ha'e kuery pe:

— Peroike eme apy escravo-rã peru va'ekue, mba'eta pemboetave 'rã SENHOR renonde py jajjavya ha'e nhandepo ky'aa. Nhandepo ky'aa tuvixa ma ramo nhande'áry hendy ma SENHOR guigua poxya — he'i okuapy.

14 Ha'e ramo yvatekueve ha'e heta va'e kuery ha'e javi oexaa py xondaro kuery oejapa ojokua reve ogueru va'ekue, imba'e rei-rei va'ekue voi.

15 Ha'e rami vy hery rupi oiporavo okuapy escravo-rã ogueru pyre re opena va'erã. Ha'e ramo ha'e kuery opu'ã vy omonhemondepa ju ipire rei va'ekue-'ekue mba'emo ogueru pyre py ae. Omonhemonde, ipy ryrurã ome'ê, omongarupa, omboy'u ha'e oipoano porãmba. Ha'e rã kangy gui ndoguatavei va'e ma mburika'i áry omoĩ vy ogueraa Jericó “Pindoty tetã” 'ea va'e py, hexegua kuery ikuai py. Ha'e gui ma ojevypa ju Samaria katy.

Assíria pygua kuery pe Acaz oipytyvõ aguã re ojerureague

16 Ha'e va'e jave py ma huvixa Acaz ojerure uka Assíria pygua huvixa kuery oipytyvõ aguã re.

17 Mba'eta Edom pygua kuery teĩgue ju ou vy Judá kuery re ipo'aka ramo, escravo-rã ogueraa guive.

18 Filisteu kuery voi ou vy opu'ã okuapy tetã yvy'ãambe reia rupi, Judá regua kuaray puku-a katy ikuai va'e re guive. Ha'e rami vy ipo'aka Bete-Semes tetã re, Aijalom, Gederote, Socó, Timna ha'e Ginzo ha'e ijyvýry rupi tekoa ikuai va'e re. Ha'e rire ha'e kuery ju hekoa ha'e py.

19 Israel pygua huvixa Acaz káuxa ae SENHOR omo'yvyĩ'i Judá kuery, huvixa opa marã ikuai aguã rami ojapoague re. Ha'e va'e eteve voi ndojejokoi SENHOR rovai heko vai aguã gui.

20 Ha'e ramo oĩa py ou Assíria pygua huvixa Tiglate-Pileser teĩ oipytyvõ rãgue py omoĩ vaive.

21 Ha'e ramo Acaz ma mba'emo porã SENHOR pegua oo gui oguenoẽ vy omboaxapa Assíria pygua huvixa po py, ngoo gui ae, ha'e yvatekueve ikuai va'e ro gui guive. Ha'e rami teĩ ae ma mba'eve py noipytyvõi.

Nhanderuete ramigua rive pe huvixa Acaz oikoague

22 Huvixa Acaz ojexavai jave pyve heko vai raxave SENHOR rovai.

23 Ha'e rami vy mba'emo mymba ome'ê tema Damasco pygua kuery ruete ramigua ikuai va'e pe, hexe ha'e kuery ipo'aka rire. Mba'eta aipoe'i:

— Síria pygua huvixa kuery ruete ramigua ma ha'e kuery oipytyvõ rire xee voi ha'e kuery pe ame'ê ta mba'emo anhepytyvõ uka vy — he'i. Ha'e rami teĩ ha'e rami oiko vy ojapo ha'e ae okanhy aguã rami, Israel kuery ha'e javi reve.

24 Ha'e rami vy Acaz oipe'apa mba'emo ryrú Nhanderuete pegua opy ikuai va'ekue. Omboalya ma vy ombotipa ju SENHOR pegua okẽ ikuai va'e. Ha'e rami vy ojeupe guarã ojapo altar Jerusalém ha'e javi rupi.

25 Judá regua tetã ha'e javi katy'i yvy'ã ikuai va'e rupi omopu'ã tuuete ra'angaa pe heakuã porã va'e oapy atyrã. Ha'e rami py ombopoxy SENHOR guamoĩ kuery ruete.ⁿ

2 Reis 16.19,20

26 Ha'e gui oĩve rei tema Acaz rekokue regua. Ha'e rami avi ha'e oikoa jypy guive oopa peve ipara oiny kuaxia Judá ha'e Israel pygua huvixa kuery rekokue oĩa re.

27 Ha'e gui Acaz ndoikovevei'i ma guamoĩ kueryague rami. Ha'e ramo onhono porãa Jerusalém tetã py, teĩ Israel pygua huvixa kuery rupa vyv'ry e'ỹ guive. Ha'e gui ma ta'y Ezequias ju oĩ nguu rekovia.

Ezequias templo oipe'a uka juague

29 ¹ Ezequias ma vinte e cinco ma'etỹ oguereko huvixa oĩ ypy'i jave py. Ha'e vy vinte e nove ma'etỹ re opena Jerusalém py. Ixy ma Zacarias rajy Abia.

² Ha'e ma ha'eva rami oiko SENHOR renonde rupi, guamoĩ Davi ojapoague ha'e javi rami.

³ Ha'e gui jypygua ma'etỹa ha'e jypygua jaxya pyve oipe'apa ju SENHOR pegua oo rokẽ ikuai va'e, omoatyrõmba guive.

⁴ Ha'e rami vy sacerdote ha'e levita kuery oguerupa vy omboatypa kuaray puku-a katy oka oĩ va'e py.

⁵ Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Pendu ke xeayvua, levita kuery. Pejeky'a'ou ukapa ke aỹ'i ma voi, ha'e gui peiky'a'opa avi SENHOR peneramoĩ kuery ruete pegua oo. Henda iky'a e'ỹ va'e gui peipe'apa ke mba'emo ky'akue oĩ va'e.

⁶ Mba'eta nhaneramoĩ kuery ma anhetẽ rupi e'ỹ ikuai vy SENHOR Nhanderuete renonde py ha'eve'ya ramigua ojapo. Oejapa okuapy vy SENHOR pegua oo oĩa katy gui ngova oguerova vy okupe rive oguerova okuapy.

⁷ Oka rokẽ ombotypa, tataendy ikuai va'e omboguepa, ixupe ndoapyvei guive heakuã porã va'e, neĩ mymba ma voi nome'ëvei okuapy Israel kuery ruete pegua henda iky'a e'ỹ va'e rupi.

⁸ Ha'e nunga rupi Judá ha'e Jerusalém pygua kuery áry ou SENHOR poxya. Ha'e vy omboaxapa imongyyearã, imondyiarã ha'e ijoi reiarã pe, peẽ kuery penderexa py ae pexaa rami.

⁹ Ha'e ramo nhaneramoĩ kuery kyxe py ojukapaa, ha'e gui nhandera'y kuery, nhandera'y kuery ha'e nhandera'yxy kuery ju escravo-rã ogueraa ague py ikuai.

¹⁰ Ha'e nunga rupi aỹ ma xejee amoĩ SENHOR Israel kuery ruete reve ajapo aguã peteĩ rami ju nhandekuai aguã, nhandegui oipe'a nho aguã opoxya tata rami nhanembojexavai va'e.

11 Xera'y kuery, penderexarai eme pejapo 'rã va'e gui, mba'eta SENHOR ae pendeporavo henonde rupi pendekuai aguã, ixupe pempa'epo ha'e heakuã porã va'e peapy aguã — he'i.

Levita kuery templo oiky'a'opa jevyague

12 Ha'e ramo levita kuery opu'ãmba okuapy. Coate ramymino kuery va'e regua ikuai Amasai ra'y Maate ha'e Azarias ra'y Joel. Merari ramymino regua ma Abdi ra'y Quis ha'e Jealelel ra'y Azarias. Ha'e gui Gérson ramymino regua ma Zima ra'y Joá ha'e Joá ra'y Éden.

13 Elisafã ramymino regua ma Sinri ha'e Jeuel. Asafe ramymino regua ma Zacarias ha'e Matanias.

14 Hemã ramymino regua ma Jeuel ha'e Simei. Jedutum ramymino regua ma Semafas ha'e Uziel.

15 Ha'e kuery ma guvvy kuery omboaty ukapa vy ha'e kuery ae ranhe ojeky'a'o ukapa. Ha'e rire mae ma ou SENHOR pegua oo py ju huvixa aipoe'i ukaague rami vy oiky'a'opa aguã, SENHOR ijayvuague rupi guive.

16 Ha'e rami vy sacerdote kuery ma SENHOR pegua opy rupi oike jogueravy oiky'a'o aguã. Ha'e rami vy oka py, SENHOR pegua oka oĩ va'e py oguenoẽmba iky'akue templo ropy rupi ikuai va'ekue. Ha'e nunga levita kuery oipe'apa vy mombyrya py ogueraa, Cedrom yakã peve.

17 Jypygua jaxy ha'e ára ppy'i py ma omboypy okuapy oiky'a'o aguã. Ha'e gui ma oito araa py oiky'a'o ma SENHOR pegua oo oikeaty peve. Ha'e gui oito araa jevy py oiky'a'opa SENHOR pegua opy rupi. Jypygua jaxy ha'e dezesseis araa py ma oiky'a'opa ma okuapy.

18 Ha'e gui mae ma oje'oiipa huvixa Ezequias ngoo py oĩa py. Ha'e vy aipoe'i okuapy:

— Roiky'a'opa ma SENHOR pegua oo, altar mymba rapyaty, tembiporu ikuai va'e, ha'e mesa SENHOR renonde mbojape omoĩaty va'e, hexegua tembiporu ikuai va'e ha'e javi reve.

19 Ha'e gui mba'emo huvixa Acaz oĩ jave heko vai reia rupi oka katy rive omombo va'ekue ma romoatyrõmba ju, romboaxapa ma guive SENHOR peguarã. Ha'e nunga ha'e javi ma SENHOR pegua altar renonde py ju ikuai — he'i okuapy.

Nhanderuete ombojeroviaa aguã Ezequias omboypy jevyague

20 Ha'e ramo huvixa Ezequias ma ko'ẽ rai'i teri reve ovy vy omboatypa yvatekueve tetã rupi ikuai va'e. Ha'e vy ogueraapa SENHOR pegua oo py.

21 Ogueru ruka avi sete vaka ra'y, sete vexa'i, sete vexa'i ra'y ha'e sete kavara, jejavya regua ome'ẽ aguã huvixa openaa rupi ikuai va'e re vy, henda iky'a e'ỹ va'e ha'e Judá kuery re guive. Ha'e va'e ma Arão ramymino kuery sacerdote ikuai va'e pe ome'ẽ ukapa SENHOR pegua altar áry.

22 Vaka ra'y ma sacerdote kuery ojukapa ma vy huguykue oupi vy omboayvipa altar áry rupi. Ha'e gui vexa'i ha'e vexa'i ra'y ikuai va'e ju ojukapa ma vy huguykue omboayvipa avi altar áry rupi.

23 Ha'e gui jejavya regua ome'ẽ va'erã kavara kuery ju ogueru huvixa renonde heta va'e kuery oexaa py. Ha'e va'e kuery áry ma omoĩ okuapy opo.

24 Ha'e rami vy sacerdote kuery ojukapa ma vy huguykue ma jejavya reguarã ome'ẽ altar yvy'iry rupi onhoẽ vy, Israel kuery ha'e javi ojejavyague ojao'i uka aguã, mba'eta huvixa ijayvu rire Israel kuery ojejavyague re oapy reve ome'ẽ aguã re.

25 Omoĩ avi levita kuery SENHOR pegua opy rupi hy'a pu, mbaraka ha'e ixã reta va'e reve ikuai aguã, Davi ojapo ukaague rami vy, huvixa pegua profeta kuery Gade ha'e Natã ijayvuague rami guive. Ha'e rami aguã ma SENHOR ae ojapo uka profeta kuery pe ijayvu vy.

26 Ha'e gui ma levita kuery hi'aĩ okuapy mba'epu Davi oeja va'ekue reve, ha'e rã sacerdote kuery ma mimby guaxu reve ikuai.

27 Ha'e gui mae ma Ezequias ijayvu altar áry mymba oapya aguã re. Ha'e ramo mymba oapy aguã omboypy ramove omboypy avi SENHOR pe oporaei okuapy aguã mimby guaxu omonhe'ẽ reve, mba'epu Israel pygua huvixa Davi oeja va'ekue reve guive.

28 Ha'e ramo oporaei okuapy, ha'e mimby guaxu omonhe'ẽ atã ramove ijaty va'e kuery ha'e javi ikuai guenapy'ã re. Ha'e rami ae tema ikuai mymba oapypa e'ÿa ja.

29 Ha'e gui mymba ome'ẽmba ma ramo huvixa Ezequias ha'e hexeve ikuai va'e ha'e javi voi guenapy'ã re ikuai avi omboetea py.

30 Ha'e ramo huvixa ha'e hexevegua kuery yvatekueve ijayvu levita kuery SENHOR pe oporaei okuapy aguã re, Davi ha'e profeta Asafe ijayvuague rupi. Ha'e ramo ha'e kuery ovy'a reve oporai, ha'e ojero'a reve avi omboete okuapy.

31 Ha'e gui Ezequias aipoe'ive ju:

— Aÿ SENHOR peguarã pejegy'a'o ukapa ma. Penhemboja ke ha'vy, ha'e peru mymba peme'ẽ va'erã, perovy'a reve peru SENHOR pegua oo oĩa katy — he'i.

Ha'e ramo ijaty va'e kuery ogueru okuapy mymba ome'ẽ va'erã, SENHOR oguerovy'aa rupi. Opy'a re ome'ẽxea omoĩ va'ekue reve ogueru okuapy mymba oapy aguã py.

32 Ijaty va'e kuery mymba ogueru va'e oipapaa rã setenta vaka ikuai, cem vexa'i ava ha'e gui duzentos vexa'i ra'y. Ha'e nunga ha'e javi SENHOR pe oapy okuapy.

33 Ixupe ome'ẽ avi seiscentos vaka ra'y ha'e três mil vexa'i.

34 Ha'e rã sacerdote kuery ma mbovy'i ete vy ndoipiropa reguai. Ha'e ramo hexegua levita kuery oipytyvõ okuapy oipiropa, ha'e sacerdote

kuery mboae ojeky'a'o ukapa peve. Mba'eta sacerdote kuery gui levita kuery opy'a py heko porãve va'e ikuai ojeky'a'o ukaa py.

³⁵Ha'e gui mymba oapy va'erã heta raxa ogueru va'ekue áryve oĩ avi mymba peteĩ rami ikuai aguã regua ome'ẽ va'ekue kyrakue, ha'e uva rykue mymba oapy reve ome'ẽ va'e. Ha'e rami py omboypy ju SENHOR pe omba'eapo aguã.

³⁶Heta va'e kuery ha'e javi reve Ezequias oguerovy'a ete Nhanderuede oipytyvõague, mba'eta ojapopa pojava okuapy vy.

Páscoa regua ngaru ojapo okuapyague

30 ¹Ha'e va'e rire Ezequias omondouka ayvu reraarã Israel ha'e Judá ha'e javi rupi. Efraim ha'e Manassés kuery pe voi ombopara kuaxia Jerusalém py oupa avi aguã, SENHOR pegua oo py Páscoa ára py okaru okuapy aguã SENHOR Israel kuery ruete pe.

²Mba'eta huvixa ma guembiguai yvatekueve ha'e Jerusalém pygua kuery ha'e javi pe onhemongeta uka ma mokoĩ jaxya py Páscoa regua ngaru ojapo aguã re.

³Mba'eta oa'angaague ára py porã nda'vei ngaru ojapo aguã, ha'e va'e ára peve sacerdote kuery mbovy'i ete ojeky'a'o uka ramo, ha'e pavẽ e'ỹ teri ono'õ Jerusalém py.

⁴Ha'e nunga rupi heta va'e kuery reve huvixa oikuaa ha'e rami.

⁵Ha'e rami vy onhembopy'a Israel kuery ikuaiia ha'e javi rupi omombe'u uka aguã, Berseba guive Dã peve, Jerusalém py oupa aguã Páscoa regua ngaru SENHOR Israel kuery ruete peguarã. Ha'e va'e ngaru py ha'e javi ete e'ỹ teri ikuai raka'e, ipara oĩa rami e'ỹ teĩ.

⁶Ha'e gui huvixa ha'e yvatekueve kuaxia ombopara va'ekue reraa kuery oje'oipa Israel ha'e Judá jave rupi. Huvixa ijayvuague rami vy aipoe'i oje'oivy:

— Israel ramymino kuery, pejevy ju SENHOR Abraão, Isaque ha'e Israel ruetea katy. Ha'e ramo 'rãe ha'e ju ojevy Assíria pygua huvixa po'akaa gui peo jepe va'ekue repyarã.

⁷Pendekuai eme penderu ha'e penderyke'y kuery ikuaiague rami. Ha'e kuery ma ojevavy va'ekue SENHOR guamoĩ kuery ruete rovai. Ha'e nunga rupi ae omboaxapa imombaarã pe, aỹ pexaa rami ae.

⁸Aỹ gui ma peneakã ratãve eme penderu kuery ikuaiague rami e'ỹ. Pejervia tema SENHOR re, ha'e peju ixupegua henda iky'a e'ỹ va'e raka'e rã peve guarã oiky'a'o va'ekuea katy. SENHOR Penderuete pe anho pendekuai, ipoxy etea peẽ kuery áry ou va'ekue oaxa nho aguã.

⁹Mba'eta xapy'a rei rã SENHOR peguarã ju pejeko rerova ramo omboaxy nho 'rã penderyvy ha'e pendera'y kuery escravo-rã ogueraapa pyre, kova'e yvy re ju ha'e kuery ojevypa aguã. Mba'eta SENHOR Nhanderuede nhomboaxy kuaa ha'e poroayvu va'e vy ngova nomo'ãi 'rã peẽ kuerya gui, ixupe ete ri pejeko rerova ramo — he'i okuapy.

¹⁰ Ha'e gui ma ayvu reraa kuery ma tetã nhavõ rupi oguata oje'oivy, Efraim ha'e Manassés yvy guive Zebulom peve. Ha'e rami teĩ ojoi rei, ojavyky rei okuapy.

¹¹ Ha'e rami teĩ ma Aser, Manassés ha'e Zebulom regua amongue onhemo'yvyĩ'i reve oje'oi Jerusalém tetã katy.

¹² Judá regua kuery voi oendu opy'a py Nhanderute opo omoĩ rã peteĩ rami huvixa ha'e yvatekueve ojapo uka va'ekue ojapo aguã, SENHOR ijayvuague rami vy.

¹³ Ha'e gui ma Jerusalém tetã py heta ono'õ okuapy ngaru mbojape imbovua revegua e'ỹ ojapo aguã. Mokoĩ jaxyá py heta ete ou okuapy.

¹⁴ Ha'e rami vy ikyre'ỹa oendu reve oipe'apa heravy altar mboae Jerusalém py ikuai va'ekue, altar heakuã porã va'e rapyaty guive. Ha'e va'e ma Cedrom vvyugua py omombopa.

¹⁵ Ha'e ramo mae ma ojuka okuapy vexa'i Páscoa regua, mokoĩ jaxyá re ha'e catorze araa py. Sacerdote ha'e levita kuery ha'e nunga oexa vy oximba vy ojeky'a'o ukapa okuapy. Ha'e rami vy ha'e kuery voi ogueru mymba SENHOR pegua oo py oapy reve ome'ẽ aguã py.^o

¹⁶ Ha'e kuery ma ikuai aguã va'ekue py ae ju ikuai, Nhanderute rembiguai Moisés lei omboparaague rami vy. Ha'e rami vy sacerdote kuery pe levita kuery mymba ruguykue ome'ẽ ramo omboayvi okuapy altar áry rupi.

¹⁷ Mba'eta heta teri ikuai onhemboaty va'e kuery regua ndojeky'a'o ukai teri va'ekue. Ha'e nunga rupi ha'eve'ỹ teri va'e kuery re vy vexa'i Páscoa reguarã ogueru va'ekue levita kuery ju ojuka, SENHOR peguarã oiky'a'opa aguã.

¹⁸ Mba'eta heta ete teri ikuai ndojeky'a'o ukai va'ekue: Efraim, Manassés, Issacar ha'e Zebulom kuery va'e regua. Ha'e kuery voi okaru okuapy Páscoa regua re, ipara oĩa rami e'ỹ teĩ. Ha'e ramo Ezequias ojerure ha'e kuery re. Ha'e vy aipoe'i:

— SENHOR ha'evea rami orerereko va'e, eperdoapa ke

¹⁹ opy'a py ndee SENHOR guamoĩ kuery ruete ndereka aguã omoĩ va'e ha'e javi, henda iky'a e'ỹ va'e regua lei rami ndojeky'a'o ukai teri va'e teĩ — he'i.

²⁰ Ha'e rami Ezequias ojerurea SENHOR oendu vy oiky'a'o heta va'e kuery py'a.

²¹ Ha'e rami py Jerusalém py Israel ramymino kuery ikuai va'e ojapo okuapy ngaru mbojape imbovua revegua e'ỹ. Sete ára re ojapo ovy'a ete reve. Ko'ẽ nhavõ levita ha'e sacerdote kuery oporaei okuapy SENHOR pe, mba'epu omonhendu atã guive SENHOR omboetea rupi.

²² Ha'e gui levita kuery SENHOR pe o'arandua rupi omba'eapo va'e kuery pe ma Ezequias ijayvu porã'i ombopy'a guaxua rupi. Ha'e ramo sete ára re

---

^o 30.15 Sacerdote kuery oximba mba'eta na'ikyre'ỹi va'ekue ngaru oiko rã guarã ojeky'a'o uka aguã (versículo 3 ha'e 29.34).

ha'e kuery okaru okuapy ngaru pyguarã ome'ẽ mbyre re. Ome'ẽ avi peteĩ rami ikuai aguã regua, ha'e oporai okuapy SENHOR guamoĩ kuery ruete pe.

²³ Ha'e gui ijaty va'e kuery ojou porãmba okuapy sete ára re ju ngaru ojapove aguã. Ha'e rami vy ojapove ju oporaia rupi.

²⁴ Ijaty va'e kuery pe Judá pygua huvixa Ezequias ome'ẽ mil vaka ra'y ha'e sete mil vexa'i ojuka uka va'erã. Ha'e gui yvatekueve ju mil vaka ra'y ha'e dez mil vexa'i avi ome'ẽ ijaty va'e kuery pe. Ha'e gui sacerdote kuery regua heta ete ojeky'a'o uka.

²⁵ Ha'e rami vy Judá kuery ijaty va'e ha'e javi ovy'a okuapy, sacerdote ha'e levita kuery, Israel gui ou va'ekue ha'e javi reve, amboae regua kuery Israel vvy gui ou va'ekue ha'e Judá pygua kuery ae guive.

²⁶ Jerusalém tetã py ovy'a ete okuapy. Israel pygua huvixa Davi ra'y Salomão oĩa guive Jerusalém py ndoikoi teri va'ekue ha'e ramigua ngaru.

²⁷ Ha'e ramo sacerdote ha'e levita kuery opu'ã okuapy heta va'e kuery ogueroayvu porã aguã. Ha'e ramo ha'e kuery ijayvua ma Nhanderuete 'amba iky'a e'ya py onhendu, yvate etea peve.

31 ¹ Ha'e nunga ha'e javi opa ma jave Israel kuery onhemoatypa va'ekue ma tetã Judá vvy re ikuai va'e rupi oje'oi vy omopẽmba ta'angaa ikuai va'e, oake'opa ta'angaarã vvyra omopu'ã mbyre, ha'e ombovaipa vvy'ã rupi ombojerovia atyrã ojapo pyre, altar Judá rupi ikuai va'ekue, Benjamim, Efraim ha'e Manassés rupi guive, omomba ete peve. Ha'e rami vy mae ma Israel ramymino kuery peteĩ-teĩ ojevypa ju ovyv katy, e'ỹ vy guetã katy.

Sacerdote ha'e levita kuery peguarã huvixa

Ezequias mba'emo ome'ẽ ukaegue

² Ezequias omoĩ sacerdote ha'e levita kuery peteĩ-teĩ regua jorire-rire omba'eapo aguã, ha'e kuery omoĩ ppyague rami ae. Ha'e ramo ha'e kuery ikuai mymba oapy reve ha'e peteĩ rami ikuai aguã regua ome'ẽ aguã rami, ha'e SENHOR pegua oo rokẽ py omba'eapo ha'e oporaei okuapy aguã guive.

³ Huvixa ma guymba kuery ae ome'ẽ oapy reve ome'ẽa va'erã. Aje'ive ha'e ka'aru ju 'rã ome'ẽa oapy reve, sábadado ára, jaxy pyau'i ha'e ngaru oiko nhavõ guive, SENHOR guigua lei re ipara oinya rami vy.

⁴ Ha'e rami vy heta va'e kuery Jerusalém py hekoa va'e pe ijayvu ha'evea rami ome'ẽ aguã re sacerdote ha'e levita kuery peguarã, ha'e va'e kuery SENHOR guigua lei oĩa rami anho omba'eapo okuapy aguã.

⁵ Ha'e va'e ayvu omombe'ua ramove Israel ramymino kuery oata aguã rami e'ỹ ogueru mba'emo aju omono'õ ppy'i va'ekue iporãgueve, vinho, azeite, ei ha'e mba'ety rupi onhotỹ va'ekue guigua ha'e javi. Opa mba'e oguereko va'e gui ogueru okuapy dízimo oata aguã rami e'ỹ.

6 Ha'e gui Israel ha'e Judá regua Judá yvy re hekoa va'e ma dízimo-rã ogueru okuapy guymba vaka ha'e vexa'i, SENHOR nguete peguarã omboaxa va'ekue guive. Ha'e nunga omboaty reta joapy e'ỹ-e'ỹ.

7 Mboapy jaxya py ma omboapy okuapy omono'õ aguã. Ha'e gui sete jaxya py mae ma omono'õmba okuapy.

8 Ha'e gui Ezequias ha'e yvatekueve ou vy ha'e nunga omboaty pyre oexa vy ogueroayvu porã SENHOR, ixupegua Israel kuery guive.

9 Ha'e gui mba'emo omboaty pyre re Ezequias oporandu sacerdote ha'e levita kuery pe.

10 Ha'e ramo Zadoque ramymino sacerdote yvateve va'e Azarias ombovai:

— Ha'e nunga gui ma ore kuery rokaru porã rokuapy SENHOR pegua opy oguerua ypya ára guive aỹ peve, orerevyatãmba guive. Ha'e gui hembyre ju oata aguã rami e'ỹ, SENHOR ojeupegua kuery omoingo porã ramo. Guĩ rami ete tuvixa va'e ma hembyrekue itui — he'i.

11 Ha'e ramo SENHOR pegua oo py Ezequias ojapo uka mba'emo omoĩ porã atyrã.

12 Ha'e nunga ojaopaa ma ramo ha'e py omoĩ porã tema mba'emo omeẽ mbyre, dízimo ha'e mba'emo SENHOR pe omboaxa pyre. Ha'e nunga re openaa rupi oiko va'e ma levita Conanias. Ha'e rã ipytyvõarã ma tyvy Simei oĩ.

13 Ha'e gui Conanias ha'e tyvy Simei pytyvõarã ma omoĩ avi Jeiel, Azarias, Naate, Asael, Jerimote, Jozabade, Eliel, Ismaquias, Maate ha'e Benaia. Ha'e va'e kuery ma huvixa Ezequias ha'e Nhanderuete pegua oo re opena va'ety Azarias ae omoĩ.

14 Ha'e gui levita Imna ra'y Coré okẽ kuaray oua katy oĩ va'e rarõa ma omoĩa avi Nhanderuete pe ome'ẽxeali py ome'ẽ mbyre re opena aguã. Ha'e nungakue ha'e javi omboja'o ju rã, SENHOR pe ome'ẽ mbyre, mba'emo iky'a e'ỹ ete va'e guive.

15 Ha'e va'e rembiguairã ikuai Éden, Miniamim, Jesua, Semaías, Amarias ha'e Secanias. Ha'e kuery ma sacerdote kuery tetã ikuai va'e rupi oje'oi rã ha'evea rami gyyvy kuery pe omboja'o aguã peteĩ-teĩ regua ikuaia rami, yvyĩgueve ha'e yvatekueve pe guive.

16 Ha'e rã avakue mboapy ma'etỹ guive va'e kuaxia re hery omboparaa va'ekue ma any guive, mba'eta ha'e kuery ma omoĩague rami vy ko'ẽ nhavõ SENHOR pegua opy rã oiike omba'eapo aguã.

17 Sacerdote kuery rery omboparaa peteĩ-teĩ ramoĩ kuery ikuaia rami, ha'e rã levita kuery vinte ma'etỹ guive va'e rery ma peteĩ-teĩ omba'eapo aguã omoĩague rami vy omboparaa.

18 Kuaxia re omboparaa avi ha'e kuery regua kyrĩgue'i, kunhague, ta'y kuery ha'e tajy kuery rery ha'e javi. Heta ete ikuai, mba'eta ha'evea rami omba'eapo okuapy mba'emo iky'a e'ỹ va'e ikuaia rupi.

19 Ha'e gui Arão ramymino sacerdote kuery peteĩ-teĩ tetã yvỹry rupi hekoa va'e regua omoĩa hery rupi, sacerdote ha'e levita kuery mboae hery omboparaa va'ekue pe mba'emo omboja'o va'erã.

²⁰Ha'e rami aguã huvixa Ezequias ojapo uka Judá yvy ha'e javi rupi. SENHOR nguete renonde rupi iporã va'e, ha'eva ramigua ha'e anhetẽ va'e meme ojapo oikovy.

²¹Opy'a ha'e javi py ojapo mba'emo Nhanderuete pegua opy, lei ha'e ojapo uka pyre rami vy. Nhanderuete oekaa rupi ojapo vy oiko porã.

2 Reis 18.13-18; Isaías 36.1-3

32 ¹Ha'e gui ha'e rami Ezequias anhetẽ rupi oiko rire teĩ Síria pygua huvixa Senaqueribe kuery ou Judá yvy re. Ha'e kuery ovaẽmba ma vy ojoko tetã ikorapa va'e ha'e javi, oipe'axe vy.

²Ha'e gui Senaqueribe kuery ou va'ekue Jerusalém tetã re opu'ã ta maa Ezequias oexa vy

³onhemongeta uka guembiguai yvatekueve ha'e avakue ipy'a guaxukueve pe. Ha'e rami vy onhembopy'a yvu tetã rovai rupi ikuai va'e ojao'ipa aguã. Ha'e ramo ha'e kuery oipytyvõ okuapy.

⁴Ha'e rami vy heta va'e kuery onhemboaty okuapy vy ojao'ipa yvu ikuai va'e ha'e javi, vvyugua rupi yy oxyry oiny va'e guive. Ha'e vy aipoe'i:

— Mba'e re tu jaeja rive Assíria pygua huvixa kuery ou vy yvu ikuai va'e ojoupa aguã? — he'i okuapy.

⁵Ha'e ramo huvixa ipy'a guaxu vy omoatyrõ ukapa ju tetã kora ivaipaague ha'e javi, ha'e hi'áry rupi ma ojapo torre. Ojapo avi kora hovai rupi oĩ va'erã, ha'e tetã Davi rekoague py ojapo Milo korarã. Ojapo avi tembiporu ha'e hu'y jokoarã oata aguã rami e'ỹ.

⁶Heta va'e kuery rerekoarã omoĩ avi xondaro ruvixa. Ha'e rami vy tetã rokẽ rexei omboaty va' ha'e kuery pe ijayvu ombopy'a guaxua rupi. Ha'e vy aipoe'i:

⁷— Penembaraete ke, pendepy'a guaxu guive. Pekiye eme, penhemondyi eme guive Assíria pygua huvixa gui, neĩ hupive ou va'e kuery gui heta teĩ. Mba'eta hexeve ikuai va'e gui ma nhande kuery reve peteĩ oiko pavẽ gui ipo'akave va'e.

⁸Ha'e kuery reve ikuai va'e ma to'o guigua ijyva va'e. Ha'e rã nhanderevegua ma SENHOR Nhanderuete. Ha'e ma nhanepytyvõ aguã rami oiko, nhandere opu'ã va'e kuery rovai opu'ã aguã — he'i. Ha'e rami Judá pygua huvixa Ezequias ijayvu ramo heta va'e kuery ipy'a guaxuve okuapy.

2 Reis 18.19-37; Isaías 36.4-22

⁹Ha'e rire Assíria pygua huvixa Senaqueribe oxondaro kuery reve Laquis tetã ojoko okuapya gui omondouka guembiguai kuery Jerusalém py Judá pygua huvixa Ezequias-a py. Ha'e vy aipoe'i uka:

¹⁰— Po rami Assíria pygua huvixa Senaqueribe ijayvu: “Mba'e nunga re tu peẽ kuery pejerovia pekuapy? Mba'eta Jerusalém tetã pejoko ukapa ri.

¹¹Penhembotavy uka eme Ezequias pe, karuai ha'e yuvei gui rive pemanomba e'ỹ aguã. Mba'eta ha'e va'e aipoe'i: ‘Assíria pygua huvixa po gui ma SENHOR Nhanderuete nhandereraa jepe 'rã', he'i va'ekue teĩ.

12 Ha'e gui Ezequias ae e'ÿ teve Penderuete pegua pembojeroviaaty ha'e altar ikuai va'e mboipaare? Ha'e vy Judá ha'e Jerusalém pygua kuery pe ijayvu vy aipoe'i va'ekue: 'Peteĩ'i altar oĩ va'e py 'rã pejero'a. Ha'e va'e áry anho 'rã peapy heakuã porã va'e', he'i va'ekue.

13 Peẽ kuery ndapeikuaai teve xee ha'e xeramoĩ kuery yvy regua kuery ha'e javi re rojapoague? Ha'e pygua kuery ruete ra'angaa ri ty'y ogueraa jepe raka'e xepo gui?

14 Mba'eta xeramoĩ kuery omomba va'ekue ruete ra'angaa kuery va'e regua mava'e tu ojeuepegua kuery ogueraa jepe raka'e xepo gui? Ha'e gui penderuete ju mba'exa tu xepo gui pendereraa jepe kuaa ta?

15 Ha'e nunga rupi aỹ gui ma penhembotavy ukave eme Ezequias pe. Ixupe pejerereko uka eme, neĩ pejerovia eme hexe. Mba'eta peteĩve yvy re ikuai va'e ruete, peteĩve yvy regua ruete ta'angaa nda'ipoi xepo gui ojeuepegua kuery ogueraa jepe va'ekue, xeramoĩ kuery po gui e'ÿ guive. Ha'e gui penderuete katuve ma napendereraa jepei 'rã ri xepo gui", he'i uka teĩ.

16 Ha'e rami vy Senaqueribe rembiguai kuery ijayvuvu tema oje'oivy SENHOR Nhanderuete ha'e hembiguai Ezequias rovai rupi.

17 Senaqueribe ombopara avi kuaxia SENHOR Israel kuery ruete ombojaru reia rupi. Hexe ijayvu vai vy aipoe'i: "Amboae yvy regua ruete ra'angaa xepo gui ojeuepegua kuery ndogueraa jepeiague rami ae avi Ezequias ruete voi ojeuepegua kuery ndogueraa jepei avi 'rã xepo gui", he'i.

18 Hembiguai kuery voi judeu kuery ayvu py ojavukai atã okuapy Jerusalém pygua kuery tetã kora áry ikuai va'e rovai. Tetã re ipo'akaxe vy omondyi ha'e omongyjea rupi ijayvu teĩ.

19 Jerusalém pygua kuery ruete re ijayvu yvy regua kuery ruete ra'angaa re rami rive, avakue opo py ojapo va'ekue meme teĩ.

20 Ha'e rami teĩ huvixa Ezequias ha'e Amoz ra'y profeta Isaías ojerure ha'e nunga re, Yva pygua pe ojavukai.

Assíria pygua xondaro kuery omombaague

21 Ha'e gui ma SENHOR omondouka peteĩ anjo Assíria pygua huvixa rembiguai kuery ikuaia py. Ha'e rami vy ojukapa avakue ipy'a guaxukueve, huvixa kuery ha'e yvatekueve ha'e javi. Ha'e ramo huvixa ma oxĩmbaa ngova re oexa uka reve onha ju ovy ovyvvy katy. Ha'e rami vy nguueete ra'angaa pegua opy oike ramo ta'y kuery ae ojuka kyxe py.

22 Ha'e rami py SENHOR ogueraa jepe Ezequias ha'e Jerusalém pygua kuery ha'e javi, Assíria pygua huvixa Senaqueribe ha'e hovaigua kuery ha'e javi po gui, ha'e kuery pe ome'ẽ guive ovy'a aguã opa rupi.

23 Ha'e ramo heta ete Jerusalém py ou vy ogueru okuapy SENHOR pe ome'ẽ va'erã, ha'e Judá pygua huvixa Ezequias pe voi ogueru mba'emo hepyve va'e. Ha'e rami rire yvy jave regua kuery omboete pavẽ.^p

2 Reis 20.1-11; Isaías 38.1-8

²⁴Ha'e va'e jave py Ezequias imba'eaxy oupy vy omano aguã rami itui. Ha'e rami vy SENHOR pe ojerure ramo ombovai vy peteĩ mba'e oexa uka oikuaa aguã.

²⁵Ha'e rami teĩ Ezequias ma Nhanderuete omoingo porãague rekovia mba'eve ndojapoi. Ha'e rami 'rãgue py opy'a py onhemboyvate rei. Ha'e nunga rupi hexe ou ipoxy etea, Judá ha'e Jerusalém pygua kuery re guive.

²⁶Ha'e gui ma Ezequias opy'a py onhemo'yvy'i ju onhemboyvateague gui, Jerusalém pygua kuery reve. Ha'e nunga rupi huvixa Ezequias oĩ teria ja SENHOR poxya ndouvei ha'e kuery rovai.

²⁷Ha'e gui Ezequias ma oguerekopa oguerovy'aa anho oata rei aguã rami e'ỹ. Ojeupe guarã ojapo uka prata omoĩ porã atyrã, ouro, ita porãgueve, tembi'u irürã, hu'y jokoia ha'e opa marãgua iporãve va'e oĩ aguã.

²⁸Ojapo uka avi mba'emo ra'yĩgue omonoõ mbyre omoĩ porã atyrã, vinho ha'e azeite guive. Guymba kuery opa marãgua oguereko va'e ikuai atyrã voi ojapo, vexa'i korarã guive.

²⁹Ojapo uka avi tetã. Guymba kuery vexa'i ha'e vaka ra'y oguereko avi oata aguã rami e'ỹ, ixupe Nhanderuete heta raxa ome'ẽ ramo.

³⁰Ha'e va'e Ezequias ae ojao'i yvy'ã Giom guive yvu gui oxyry va'e, ha'e vy ojapo tetã Davi rekoague regua kuaray oua katy rupi ju oxyry aguã rami. Mba'emo ojapoa ha'e javi py Ezequias oiko porã.

³¹Ha'e rami teĩ ha'e oĩa py Babilônia pygua yvatekueve ayvu reraarã omondouka oikuaa pota aguã ijyvy re iporã va'e ikuai va'e re. Ha'e va'e jave py ma Nhanderuete noipytyvõĩ merami, anhetẽ pa ipy'a re oĩ va'e ha'e javi re oikuaa pota aguã.

2 Reis 20.20,21

³²Ha'e gui oĩve rei tema Ezequias rekokue regua. Ha'e rami avi mba'emo porayvua rupi ojapo va'ekue ha'e javi noĩ 'rã teve kuaxia Amoz ra'y profeta Isaías mba'emo oexa va'ekue, ha'e Judá ha'e Israel pygua huvixa kuery rekokue oĩa re?

³³Ha'e gui Ezequias ndoikovevei'i ma guamoĩ kueryague rami. Ha'e ramo onhono porãa yvy'ã re Davi ra'y kuery rupa ikuaiia py. Ha'e omano ramo Judá ha'e Jerusalém pygua kuery ha'e javi ima'endu'a porã okuapy. Ha'e gui ta'y Manassés ju oĩ nguu rekovia.

2 Reis 21.1-9

33 ¹Manassés ma doze ma'etỹ oguereko jave py oĩ huvixarã. Ha'e vy cinqüenta e cinco ma'etỹ re opena Jerusalém py.

²Ha'e va'e ma ha'eve'ỹ va'e ojapo oikovy SENHOR renonde rupi, amboae regua kuery Israel kuery renonde gui SENHOR oipe'apa va'ekue ikuaiague rami ae ju.

3 Ha'e rami vy omoatyrõmba ju ombojeroviaaty yvy'ã rupi ikuai va'e nguu Ezequias ombovaipa va'ekue, ojapo avi altar Baal kuery peguarã. Omopu'ã avi imo'amy ta'angaarã yvyra guigua. Ha'e vy guenapy'ã re oĩ yva re jaxy-tata ikuai katy omboetea rupi.

4 SENHOR pegua opy rupi eteve voi ojapo altar-rã, SENHOR aipoe'iaague: “Jerusalém tetã py amoĩ rã xerery raka'e rã peve guarã”, he'iaague py.

5 Ha'e vy SENHOR pegua oka mokoĩve oĩ va'e rupi ojapo avi altar jaxy-tata yva re ikuai va'e ha'e javi peguarã.

6 Ha'e rami vy yvyugua Hinom ra'y rekoague py gua'y ae oapy reve ome'ẽ, ha'e arai rupi rive imba'ekuaa ha'e oexa'ã oikovy. Ha'e vy imba'evykya rupi oiko, ha'e omanogue mboayvua ha'e imba'evyky va'e kuery pe rive oporandu oikovy. Ha'e rami vy SENHOR renonde rupi ojapo oikovy ha'evy'ỹ va'e meme, ombopoxy aguã rami rive.

7 Ha'e vy yvyra gui ta'angaarã ojapo uka va'ekue omoĩ avi Nhanderuete pegua opy Davi ha'e ta'y Salomão pe aipoe'iaague py: “Kova'e oo ha'e Jerusalém tetã aiporavo Israel regua ha'e javi gui, ha'e py xerery amoĩ aguã raka'e rã peve guarã.

8 Mba'eta xee namoxeĩvei rã Israel kuery tuu kuery yvyrã ame'ẽ va'ekue gui, xapy'a rei xeguigua lei, anhombo'ea ha'e aipotaa xerembiguai Moisés pe ame'ẽ uka va'ekue rupi ha'e kuery ikuai ramo”, he'iaague py.

9 Ha'e rami py Manassés ojapo Judá ha'e Jerusalém pygua kuery ojejavy aguã rami. Ha'e ramo amboae regua Israel kuery renonde gui SENHOR omomba va'ekue gui eteve voi heko vaive okuapy.

Manassés ombo'aa jave ojerureague

10 Manassés ha'e ixupegua kuery pe SENHOR ijavy teĩ noendu potai okuapy.

11 Ha'e nunga rupi ha'e kuery re SENHOR ombou Assíria pygua huvixa rembiguai yvatekueve oxondaro kuery reve. Ha'e va'e kuery ou vy ojopy okuapy Manassés ty'aĩ py. Ha'e rami vy corrente py ju ojokua reve ogueraa Babilônia katy.

12 Ha'e ramo ojexavaia oendu vy ojerure oiny SENHOR nguete pe. Opa mba'e py onhemo'yvy'i guamoĩ kuery ruete renonde py.

13 Ha'e rami ojerure ramo Nhanderuete omboaxy. Ojerurea oendu vy ojapo Jerusalém tetã katy ju ojevvy aguã rami, huvixa ju oĩ aguã. Ha'e ramo mae ma Manassés oikuaa SENHOR ae Nhanderuete oikoa.

14 Ha'e va'e rire ma tetã Davi rekoague hovai katy rupi ojapo ikorarã, Giom regua kuaray oua katy, yvyugua rupi ha'e Okẽ Pira 'epy va'e rupi jaikea py. Ofel rupi ojapo ikora yvate ete va'erã. Ha'e gui Judá re tetã ikorapa va'e ha'e javi rupi omoĩ harõarã kuery huvixa reve.

15 Ha'e rami vy SENHOR pegua opy gui oipe'apa tuuete ramigua, ta'angaa hi'aĩ va'ekue voi. Oipe'a avi altar SENHOR pegua yvyty áry ojapo pyre, Jerusalém tetã ha'e javi gui guive. Ha'e va'e ha'e javi omombo tetã gui mombyry'i.

16 Ha'e rã SENHOR pegua altar ma omoatyrõmba ju, ha'e hi'áry ome'ẽ hexeve peteĩ rami ju ikuaiia regua ha'e oguerovy'aa rupigua. Ha'e rami vy Judá kuery pe ijayvu SENHOR Israel kuery ruete pe anho ikuai aguã re.
 17 Ha'e ramive ma yvy'ã ikuai va'e áry rupi teri heta va'e kuery mba'emo ome'ẽ okuapy, teĩ SENHOR Nhanderujete pe anho guive.

2 Reis 21.17,18

18 Ha'e gui oĩve rei tema Manassés rekokue regua. Ha'e rami avi Nhanderujete pe ojerureague, ha'e ixupe SENHOR Israel kuery ruete rery rupi profeta kuery ijayvuague, ha'e gui mba'emo ojapo va'ekue ha'e javi oĩ rã kuaxia Israel pygua huvixa kuery rekokue oĩa re.
 19 Ha'e ojerureague, Nhanderujete omboaxyague, ha'e ojejavyague ha'e javi, heko vai reiague, ha'e gui yvy'ã áry rupi ombojerovia atyrã ha'e yvyra gui ta'angarã ojapoague, ha'e ta'angaa ita guigua voi onhemo'yvyĩ'i e'ỹ mbove omopu'ãmbaague, ha'e nunga ha'e javi ma oĩ profeta kuery rekokue ombopara pyre re.
 20 Ha'e gui Manassés ndoikovevei'i ma guamoĩ kueryague rami. Ha'e ramo onhono porãa hekoague py ae. Ha'e gui ta'y Amom ju oĩ nguu rekovia.

2 Reis 21.19-26

21 Amom ma vinte e dois ma'etỹ oguereko huvixa oĩ ypy'i jave py. Ha'e gui mokoĩ ma'etỹ re ete'i opena Jerusalém py.
 22 Ha'e ma SENHOR renonde rupi ha'eve'ỹ va'e anho ojapo oikovy, nguu Manassés ojapoague rami. Mba'eta mba'emo ra'angarã tuu Manassés ojapo va'ekue ha'e javi pe ta'y Amom ju ome'ẽ tema mymba, ha'e nunga pe rive oiko.
 23 Va'eri nguu Manassés oikoague rami e'ỹ Amom ma nonhemo'yvyĩ'ixei SENHOR renonde py. Ha'e rami 'rãgue py ojejavyve tema ovy.
 24 Ha'e ramo hovai hembiguai kuery jogueroayvu vy hoo py ae ojuka okuapy.
 25 Ha'e rami teĩ ha'e va'e yvy pygua kuery ojukapa ju huvixa Amom jukaare kuery ha'e javi. Ha'e rami vy hekovia omoĩ ju ta'y Josias.

2 Reis 22.1,2

34 1 Josias ma oito ma'etỹ oguereko huvixa oĩ ypy'i jave py. Ha'e vy trinta e um ma'etỹ re opena Jerusalém py.
 2 Ha'e va'e ma SENHOR renonde rupi ha'evea ramigua ojapo oikovy, guamoĩ Davi ojapoague ha'e javi rupi. Ha'e vy ndojepe'ai oiporu kuaa katy, neĩ oiporu kuaa e'ỹa katy ma voi.

2 Reis 23.4-20

3 Oito ma'etỹa re ma huvixa Josias oĩ jave py kunumi'i teri reve omboypy guamoĩ Davi ruete oeka aguã. Ha'e gui doze ma'etỹa py ma

omboypy Judá ha'e Jerusalém oiky'a'o aguã vvy'ã áry rupi ombojerovia atyrã ojapo pyre gui, ta'angaarã vvyra omopu'ã mbyre, ha'e gui ta'angaa ita ha'e mba'emo ryku gui ojapo pyre ha'e javi gui.

⁴Ha'e ae oexaa py oity Baal kuery pegua altar ikuai va'ekue. Ha'e va'e áry rupi altar heakuã porã va'e rapyaty omoĩ mbyre ma ha'e ae ombovopa. Omopẽmba avi ta'angaarã vvyra omopu'ã mbyre, ha'e mba'emo ra'angaa ita ha'e mba'emo ryku gui ojapo pyre ha'e javi. Ha'e nunga omongu'ipa ma vy iku'ikue omombopa ha'e nunga pe mba'emo ome'ẽ va'ekue rupa rupi rive.

⁵Ha'e nunga pegua sacerdote ikuai va'ekue kãgue ma oapypa altar ha'e kuery ombojeroviaague áry ae. Ha'e rami py oiky'a'opa ju Judá ha'e Jerusalém ha'e javi rupi.

⁶Ha'e rami ae avi ojapo Manassés, Efraim ha'e Simeão regua tetã ikuai va'e rupi, Naftali vvy ha'e javi rupi peve, tekoague ikuai va'e rupi guive.

⁷Altar ha'e ta'angaa vvyra ha'e ita guigua oitypa ma vy omongu'ipa ju. Omboa'ypa avi altar heakuã porã va'e rapy atyrã Israel vvy jave rupi ojapo pyre. Ha'e gui ma ojevvy ju Jerusalém katy.

2 Reis 22.3-7

⁸Dezoito ma'etÿa re ma huvixa Josias õĩ jave py ha'e va'e vvy ha'e Nhanderuete pegua oo oiky'a'o ukapa ma vy omboypy SENHOR nguete pegua oo omoatyrõ uka aguã. Ha'e rami vvy omondouka Azalias ra'y Safã, tetã re opena va'ety Maaséias, ha'e Joacaz ra'y kuaxia mboparaaty Joã.

⁹Ha'e kuery ma sacerdote yvateve va'e Hilquias-a py oje'oi vvy ixupe ome'ẽ peráta SENHOR pegua opy ogueru pyre levita regua okẽ rarõa kuery omoĩ porã va'ekue. Ha'e va'e peráta ma Manassés, Efraim ha'e Israel kuery ikuaia ha'e javi gui omonoõ mbyre, Judá ha'e Benjamim gui, Jerusalém tetã gui guive.

¹⁰Ha'e va'e ma ha'e kuery ome'ẽ okuapy SENHOR pegua oo py omba'epo va'e kuery re opena va'e pe, omba'epoague repy ome'ẽ aguã, oo omoatyrõ vvy ombopyaupa ju aguã.

¹¹Oo apoa ha'e ita re omba'epo va'e kuery pe ome'ẽ peráta ita omoatyrõ mbyre ojogua aguã, ha'e vvyra oo ytarã ha'e hi'áry ipyaxa va'erã, Judá pygua huvixa kuery ivaipa aguã rami rive oeja rive.

¹²Ha'e va'e avakue ma anhetẽ rupi meme ikuai omba'epoa py. Ha'e kuery re opena va'e ma levita regua Merari ramymino kuery Jaate ha'e Obadias, Coate ramymino kuery Zacarias ha'e Mesulão guive, omba'epo va'e kuery re openaa rupi ikuai.

¹³Ha'e gui levita kuery mba'epu ombopu kuaa va'e opena avi okuapy mba'emo reraa kuery re, mba'emo py omba'epo va'e kuery ha'e javi re guive. Ha'e rã levita kuery mboae ma kuaxia re opena okuapy, ha'e'ÿ vvy joe openaa ha'e okẽ rarõa rupi ikuai.

2 Reis 22.8-10

¹⁴Ha'e gui peráta SENHOR pegua opy ogueru pyre oguenoëa jave ma sacerdote Hilquias ojou kuaxia para SENHOR lei Moisés pe ome'ë uka va'ekue oĩa.

¹⁵Ha'e rami vy Hilquias aipoe'i kuaxia re opena va'ety Safã pe:

— SENHOR pegua opy xee ajou kuaxia para lei oĩa — he'i.

¹⁶Ha'e gui kuaxia ma Safã pe Hilquias ome'ë ramo ogueraa huvixa pe. Ha'e vy ixupe omombe'u vy aipoe'i:

— Nerembiguai kuery ojapopa ma rejapo uka va'ekue ha'e javi.

¹⁷Ha'e rami vy peráta SENHOR pegua opy oĩ va'ekue ha'e kuery oipapa ma vy ome'ëmba omba'eapo va'e kuery re opena va'e po py, ha'e mba'emo apoa kuery pe — he'i.

¹⁸Ha'e gui Safã omombe'uve ju huvixa pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Sacerdote Hilquias ma xevy ome'ë kova'e kuaxia para — he'i. Ha'e rami vy huvixa renonde py Safã ogueroayvu.

2 Reis 22.11-20

¹⁹Ha'e gui ma kuaxia para lei oĩa ogueroayvu rã huvixa oendu vy omondoropa oao.

²⁰Ha'e rami vy huvixa ijayvu Hilquias pe, Safã ra'y Aicão, Mica ra'y Abdom, nhomongeta va'ety Safã ha'e guembiguai Asafias pe. Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

²¹— Tapeo ke, SENHOR pe peporandu uka xereko re, ha'e Israel ha'e Judá pygua kuery ha'e javi re. Mba'eta nhande pavê áry SENHOR ombou opoxy etea, mba'eta kova'e kuaxia para re ayvu oĩ va'e rupi nhaneramoĩ kuery nda'ikuai raka'e, ipara oĩ va'e ha'e javi ndojapoi vy — he'i.

²²Ha'e ramo Hilquias ha'e huvixa omoudouka va'ekue mboae reve oje'oi Jerusalém tetã yvy'ã guy katy profeta kunha Hulda oikoa py. Ha'e va'e ma Harás ra'y Tocate ra'y Salum sacerdote kuery ao re opena va'ety ra'yxy. Ha'e gui kunha va'e pe ha'e kuery omombe'upa okuapy ha'e nunga.

²³Ha'e ramo ha'e kuery pe kunha va'e aipoe'i:

— Po rami SENHOR Israel kuery ruete aipoe'i uka: Aipopeje ava xea py penembouare pe:

²⁴Po rami SENHOR ijayvu: “Ma'ë, mba'emo vai ambou 'rã kova'e tekoa ha'e apy ikuai va'e áry, ayvu vai kuaxia para Judá pygua huvixa pe ogueroayvuague ha'e javi rami vy.

²⁵Mba'eta ha'e kuery xerejapa vy amboae regua tuuete ramigua kuery pe rive oapy okuapy heakuã porã va'e, opo py mba'emo ojapo va'ekue py xembopoxy aguã rami. Ha'e nunga rupi xepoxya ou ta ma kova'e tekoa áry, ndoguei 'rã guive”, he'i.

²⁶Ha'e gui pemombe'u 'rã Judá pygua huvixa SENHOR pe peporandu uka aguã penembouare pe: “Po rami SENHOR Israel kuery ruete ijayvu, ayvu rendu va'ekue omombe'u porãve vy:

27 'Ndee ma kova'e tekoa ha'e apy hekoa va'e kuery rovai xeyvuu rã rendu va'ekue, ha'e xee SENHOR renonde py renhemo'yvyĩ'i vy ndeao remondoro ha'e rejae'o va'ekue guive. Ha'e ramo xee aendu', he'i SENHOR.

28 'Ha'e nunga rupi xee romombytu'u 'rã neramoĩ kueryague rami, ha'e rã nenhono porãa 'rã. Ha'e gui ndee ae nderexai 'rã mba'emo vai kova'e tekoa re ambou rã', he'i."

Ha'e ramo kunha va'e ombovaiague ha'e kuery omombe'u okuapy huvixa pe.

2 Reis 23.1-3

29 Ha'e rami rã huvixa ijayvu nhomongeta va'ety Judá re ha'e Jerusalém py ikuai va'e onhemboatypa okuapy aguã.

30 Ha'e gui SENHOR pegua oo py huvixa oo Judá regua avakue, Jerusalém pygua, sacerdote, levita ha'e heta va'e kuery ha'e javi reve, yvyĩgueve ha'e yvatekueve guive. Ha'e kuery ha'e javi oendua py ogueroayvu kuaxia para SENHOR pegua opy ojou pyre re guexeve guarã ojapo va'ekue regua ayvu oĩ va'e ha'e javi.

31 Huvixa hi'aiaty py ae opuã ho'amy vy SENHOR renonde ojapo ixupe anho ha'e kuery ikuai aguã, ha'e vy opy'a ha'e onhe'ẽ ha'e javi py ojapopa okuapy aguã ha'e ojapo uka va'ekue, ijayvua ha'e oipotaa, ha'e rami vy ayvu kuaxia para re oĩ va'e rupi ikuai aguã, SENHOR guexeve guarã ojapo va'ekue rupi anho.

32 Ha'e ramo Jerusalém ha'e Benjamim py ikuai va'e ha'e javi onhemboayvu okuapy ha'e va'e ayvu rupi ikuai aguã re. Ha'e rami vy Jerusalém pygua kuery ha'e javi ikuai Nhanderuede guamoĩ kuery ruete va'e guexeve guarã ojapo va'ekue rupi.

33 Ha'e gui Josias oipe'apa ojegarupy Israel kuery oyvy re oguereko va'ekue ha'e javi. Ha'e rami vy ojapo Israel re hekoa va'e ha'e javi SENHOR nguete pe anho ikuai aguã rami. Ha'e rami rire ha'e oikovea ja ha'e kuery ndojepe'ai SENHOR guamoĩ kuery ruete pe ikuaiia gui.

2 Reis 23.21-23

35 1 Ha'e gui huvixa Páscoa ára py Josias ojapo SENHOR pegua ngaru Jerusalém py. Ha'e ramo jypygua jaxya catorze araa py ojuka okuapy Páscoa regua vexa'i.

2 Ha'e omoĩ sacerdote kuery omba'eapo aguã rami. Ha'e vy ombopy'a guaxuve SENHOR pegua opy rupi omba'eapoa py.

3 Ijayvu avi levita kuery SENHOR peguarã ojeky'a'o uka va'ekue Israel kuery ha'e javi mbo'ea rupi ikuai va'e pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Lei ryru icy'a e'ỹ va'e ma pemoĩ ju oo hendarã Davi ra'y Israel pygua huvixa Salomão ojapo va'ekue py. Ndapevoyivei ma 'rã pendeaxi'y áry. Pema'eapo 'rã SENHOR Penderuede pe, ixupegua Israel kuery pe guive.

4Peiko katu ke peteĩ-teĩ regua pendekuaia rami pamba'eapo aguã, penemoĩague rami, pendevy Israel pygua huvixa Davi ha'e ta'y Salomão ijayvuague rami vy.

5Pamba'eapo ke henda iky'a e'ỹ va'e py, heta va'e kuery penderyvvy ikuai va'e peteĩ-teĩ regua rekovia penemoĩague rami. Heta va'e kuery peteĩ-teĩ regua rekovia toĩ peteĩ levita kuery va'e regua.

6Ha'e rami vy pejuka 'rã vexa'i Páscoa ára pyguarã. Pejeky'a'o uka reve pereko katu 'rã penderyvvy kuery ho'u va'erã. Pejapopa tema SENHOR oayvu Moisés pe omombe'u uka va'ekue rami vy — he'i.

7Ha'e gui ma heta va'e kuery ha'e javi pe Josias ome'ẽ vexa'i ha'e kavara. Guymba kuery regua ae ome'ẽ Páscoa ára py ojuka va'erã. Ha'e javi vy trinta mil mymba ome'ẽ ha'e py heta va'e kuery mbovy pa ikuaia rami. Vaka ra'y ma três mil ju huvixa ome'ẽ, guymba kuery va'e regua meme.

8Hembiguai yvatekueve voi ome'ẽxea'i py avi ome'ẽ heta va'e kuery peguarã, sacerdote ha'e levita kuery pe guive. Nhanderuete pegua opy rupi openaa va'ety Hilquias, Zacarias ha'e Jeiel ma sacerdote kuery pe ome'ẽ dois mil e seiscentos vexa'i ha'e kavara, ha'e gui trezentos vaka ra'y Páscoa ára py oapy va'erã.

9Ha'e gui tyvy kuery Conanias, Semaías ha'e Natanael, ha'e gui levita kuery ruvixa Hasabias, Jeiel ha'e Jozabade reve ma levita kuery mboae pe ome'ẽ cinco mil vexa'i ha'e kavara, ha'e gui quinhentos vaka ra'y Páscoa ára py ome'ẽ va'erã.

10Ha'e rami py oguereko katupa ha'e kuery ojapo va'erã. Sacerdote kuery omoĩa ikuai aguã va'ekue py, levita kuery voi omoĩa avi peteĩ-teĩ regua omba'eapo aguã rami, huvixa ojapo ukaague rami meme.

11Ha'e gui ma ojuka okuapy vexa'i Páscoa ára pyguarã ome'ẽ va'ekue. Huguykue ma levita kuery po gui sacerdote kuery ojopy vy omboayvi okuapy, oipiro avi ojuka va'ekue.

12Omboja'o okuapy heta va'e kuery oapy reve ome'ẽ va'erã, peteĩ-teĩ regua ikuaia rami, heta va'e kuery ae SENHOR pe ome'ẽ aguã, Moisés kuaxia omboparaague rami vy. Ha'e rami ae avi ojapo vaka ikuai va'e re.

13Tata py oexy okuapy vexa'i Páscoa ára pygua, hekorã oea pyre rami vy. Oja py ombojy okuapy ome'ẽmby iky'a e'ỹ va'e, oja guaxu ha'e oja pe py guive. Ha'e gui levita kuery ju omboja'opa okuapy heta va'e kuery ha'e javi pe.

14Ha'e va'e rire ma ojeupe guarã ju oexy okuapy, sacerdote kuery peguarã guive. Mba'eta sacerdote kuery Arão ramymino ikuai va'e ma pytũ peve omba'eapo mymba ojukaa ha'e ikyrakue rapya rupi. Ha'e nunga rupi levita kuery ojeupe guarã ae oexy, sacerdote kuery Arão ramymino ikuai va'e pe guive.

15Ha'e gui Asafe ramymino kuery oporaei va'ety ikuai va'e ma ikuai aguã py meme ikuai, Davi ojapo ukaague rami vy, ha'e gui Asafe, Hemã ha'e

huvixa pegua profeta Jedutum ojapo ukaague rami. Okẽ rarõa kuery voi okẽ nhavõ rupi ikuai. Neĩ peteĩve ma voi ndojepe'ai okẽ oarõa gui, ha'e kuery peguarã tyke'y kuery levita regua oexy avi ramo.

¹⁶Ha'e rami py ha'e va'e ára peteĩ-teĩ regua omoĩmbaa SENHOR pe omba'eapo aguã py, Páscoa ára ngaru ojapo ha'e SENHOR pegua altar áry mymba ome'ẽ aguã, huvixa Josias ojapo ukaague rami vy.

¹⁷Ha'e va'e jave py Israel kuery ha'e py ikuai va'e ojapo okuapy ngaru Páscoa ára py, ha'e gui ngaru mbojape imbovua revegua e'ỹ ju. Sete ára re ojapo okuapy.

¹⁸Páscoa ára pygua ngaru ha'e ramigua Jerusalém py ndojapoai teri profeta Samuel oikoa ára guive. Mba'eta peteĩve huvixa Israel py Páscoa ára pygua ngaru ndojapoi va'ekue Josias ngaru ojapoague ramigua, sacerdote ha'e levita kuery reve, ha'e gui Judá ha'e Israel kuery ha'e py ikuai va'e ha'e Jerusalém pygua kuery ha'e javi reve.

¹⁹Dezoito malet'ya re ma huvixa Josias oĩ jave py Páscoa ára pygua ngaru ojapo.

2 Reis 23.28-30

²⁰Ha'e nunga oikopa rire Josias templo omoatyrõ ukapa ma ramo ou Egito pygua huvixa Neco, Carquemis tetã py joe opu'ã aguã Eufrates yakã yvýry. Ha'e ramo Josias voi oẽ ovy ha'e kuery re opu'ã aguã.

²¹Ha'e ramo Josias oĩa py Neco ombou ayvu reraarã kuery. Ha'e vy aipoe'i uka: “Judá pygua huvixa, mba'e tu areko ndereve? Xee ma aỹ nderovai guarã e'ỹ aju, xere opu'ã va'e kuery rovai anho. Ha'e gui Nhanderuete ijayvu xepojavave'i nho aguã re. Enheangu ke Nhanderuete re repu'ã e'ỹ aguã, ha'e ju nemomba e'ỹ aguã”, he'i uka.

²²Ha'e rami teĩ huvixa Josias guakykue re ndojevyi. Ha'e rami 'rãgue py amboae rami onhemonde ha'e kuery re opu'ã aguã. Noendu potai Nhanderuete ayvu rupi Neco ijayvuague re. Ha'e rami vy oo nho Megido vvyugua katy joe opu'ã aguã.

²³Ha'e gui ma huvixa Josias-a katy guyrapa revegua kuery omombo okuapy. Ha'e ramo aipoe'i guembiguai kuery pe:

— Xepe'a ke apy gui, mba'eta xenhyvõa ete ra'e — he'i.

²⁴Ha'e ramo hembiguai kuery ma ikarõxa gui ae oguenoẽ vy amboae karõxa oguereko va'e py oguerova vy ogueraa okuapy Jerusalém py. Ha'e py ma omano. Ha'e ramo onhono porãa guamoĩ kuery rupa yvýry. Huvixa Josias re Judá ha'e Jerusalém pygua kuery ha'e javi ojae'opa okuapy.

²⁵Jeremias voi ombopara Josias re ipy'a vaia aguã regua. Ha'e gui aỹ peve guarã oporaei va'e kuery avakue ha'e kunhague ojae'o reve ima'endu'a 'rã Josias re. Ha'e rami aguã ojepokuaa okuapy Israel yvy re, kuaxia ipy'a vaia oĩa re ombopara guive imoiny.

²⁶Ha'e gui oĩve rei tema Josias rekokue regua. Ha'e rami avi SENHOR guigua lei ipara oinya rami vy mba'emo porã ojapoague,

27ha'e mba'emo ojapo va'ekue jypy guive opaa peve noĩ rã teve kuaxia Israel ha'e Judá pygua huvixa kuery rekokue oĩa re?

2 Reis 23.31-34

36 1Ha'e gui ma ha'e va'e vvy re hekoa va'e kuery Josias ra'y Jeocaz ogueraa vvy nguvixarã omoĩ okuapy tuu rekovia, Jerusalém tetã py ae.
 2Jeoacaz oĩ ppy'i jave py ma vinte e três ma'etỹ oguereko, ha'e gui mboapy jaxy re ete'i opena Jerusalém py.
 3Mba'eta Egito pygua huvixa ma oipe'a Jeocaz Jerusalém tetã py huvixa oĩa gui. Ha'e rami vvy ijyvy re ikuai va'e gui okobra três mil e trezentos quilos prata ha'e trinta e três quilos ouro guigua.
 4Jeoacaz rekovia Egito pygua huvixa omoĩ tyvy Eliaquim Jerusalém ha'e Judá pygua kuery ruvixarã. Ha'e rami vvy hery ogueroa vvy Jeoquim ju omboery. Ha'e rã tyke'y Jeocaz ma Egito vvy katy Neco ogueraa.

2 Reis 23.36–24.6

5Jeoquim ma vinte e cinco ma'etỹ oguereko jave py huvixa oĩ ppy. Ha'e gui onze ma'etỹ re opena Jerusalém py. Ha'e va'e ma ha'evẽ'ỹ va'e anho ojapo oikovy SENHOR nguete renonde rupi.
 6Ha'e ramo hexe ou Babilônia pygua huvixa Nabucodonosor. Ha'e vvy mokoĩ corrente overa va'e guigua py ojokua reve Babilônia katy ogueraa.
 7Babilônia katy Nabucodonosor ogueraa avi mba'emo ryrũ SENHOR pegua opy ikuai va'ekue. Ha'e py ma nguete pegua templo py ju omoĩ.
 8Ha'e gui oĩve rei tema Jeoquim rekokue regua. Ha'e rami avi ojegarupy ojapogue, ha'e hexe oĩ va'ekue ha'e javi noĩ rã teve kuaxia Israel ha'e Judá pygua huvixa kuery rekokue oĩa re? Ha'e gui ta'y Joaquim ju oĩ ngu rekovia.

2 Reis 24.8,9

9Ha'e gui Joaquim ma dezoito ma'etỹ oguereko jave py huvixa oĩ ppy. Ha'e gui mboapy jaxy ha'e dez ára re ete'i opena Jerusalém py. Ha'e va'e ma ha'evẽ'ỹ va'e anho ojapo oikovy SENHOR renonde rupi.

2 Reis 24.18,19

10Ha'e va'e ma'etỹ kuaray aku ppy'i jave py huvixa Nabucodonosor ogueraa uka Babilônia katy, mba'emo ryrũ iporãgueve SENHOR pegua opy ikuai va'ekue reve. Hekovia tyvy Zedequias ju omoĩ uka Judá ha'e Jerusalém pygua kuery ruvixarã.
 11Zedequias ma vinte e um ma'etỹ oguereko jave py huvixa oĩ ppy. Ha'e gui onze ma'etỹ re opena Jerusalém py.
 12Ha'e ma ha'evẽ'ỹ va'e anho ojapo oikovy SENHOR nguete renonde rupi. Ixupe profeta Jeremias SENHOR gui ijayvu teĩ nonhemo'yvyĩ'ixei.

13 Nabucodonosor rovai opu'ã guive, Nhanderuede rery rupi oura aguã rami Nabucodonosor ojapo rire teĩ. Inhakã ratã vy opy'a py ndojeko rerovaxei tema SENHOR Israel kuery ruete pe ojevvy e'ỹ aguã.

14 Ha'e gui sacerdote yvatekueve ha'e heta va'e kuery ha'e javi ojevavyve tema oje'oivy, amboae regua kuery reko vaia rami rive. Ha'e rami vy omongy'apa okuapy oo SENHOR ojeupe guarã Jerusalém py oiky'a'o va'ekue.

15 SENHOR tamoi kuery Ruete va'e ma yma guive teĩ ijayvu ha'e kuery pe, ayvu mombe'ua kuery pe oayvu omombe'u uka tema, ojeupegua kuery omboaxy ha'e ojeupegua oo re omaẽ vy.

16 Ha'e rami teĩ ha'e kuery ma Nhanderuede ayvu mombe'ua kuery ombojaru rei vy noendu potai, ojojai rei guive okuapy profeta kuery. Ha'e ramo SENHOR ojeupegua kuery rovai opoxya ombou ramo ha'e kuery pe noiwei ma oo jepe aguã.

2 Reis 25.8-12; Jeremias 39.8-10; 52.12-16

17 Ha'e nunga rupi ae ha'e kuery rovai SENHOR ojapo caldeu kuery ruvixa opu'ã aguã rami.^q Ha'e va'e huvixa ma kyxe py ojuka kunumigue regua, oo henda iky'a e'ỹ va'e oia py eteve voi. Nomboaxyi kunumigue nei kunhataigue, tujakue'i nei tujakueve'i ma voi, ipo py omboaxa pavẽ rire.

18 Babilônia katy ogueraapa avi mba'emo rryu Nhanderuede pegua opy ikuai va'ekue, tuvixakue ha'e kyrigue'i voi. Ha'e rami vy mba'emo porã SENHOR pegua opy. ha'e huvixa ha'e yvatekueve ropy guive ikuai va'ekue ma Babilônia katy meme ogueraa.

19 Oapypa Nhanderuede pegua oo, oitypa guive Jerusalém kora. Huvixa ro ikuai va'ekue ha'e javi oapypa avi, ha'e py mba'emo porã ikuai va'ekue ombovaipa.

20 Ha'e rã kyxe gui oo jepe va'ekue ma Babilônia katy ogueraa. Ha'e py ma hembiguai ikuai, ta'y kuery rembiguai guive, Pérsia pygua huvixa ipo'aka e'ỹa ja.

21 Ha'e nunga oiko SENHOR oayvu Jeremias pe omombe'u uka va'ekue ojeupity aguã, ha'e kuery yvy opyta rive aguã sábado regua opytu'u aguã ma'etỹ ha'e javi ojeupitypa e'ỹa ja. Yvy ivaipa reve opyta rive oiny ára nhavõ, setenta ma'etỹ oa'angaague ojeupitypa e'ỹa ja.^r

---

^q 36.17 Caldeu kuery ma Babilônia pygua kuery ae. Ha'e gui caldeu kuery ruvixa ma Nabucodonosor (versículo 6). ^r 36.21 Nhanderuede lei oejaague rami vy ha'e kuery oyvy re nombaeapoi 'rã teĩ sete ma'etỹa ojeupity nhavõ, ijyvy voi sábado regua ma'etỹ re oi rive aguã (Levítico 25.1-7). Ha'e rami teĩ ha'e kuery ma'etỹa nhavõ oyvy re ombaeapo tema ramo Nhanderuede oa'anga ju sábado regua ma'etỹ ijyvy noi riveiague rekovia, ha'e ramia peve vy ivaipa reve opyta rive aguã (Levítico 26.40-45). Ha'e nunga rupi setenta ma'etỹ ijyvy noi riveiague rami avi setenta ma'etỹ re ju ivaipa reve opyta rive aguã rami ojapo, ha'e kuery Babilônia py escravo ikuai jave (Jeremias 25.1-14). Ha'e rami vy setenta ma'etỹ oaxapa rire ma ha'e kuery ojevvy ju 'rã oyvy katy.

Esdras 1.1-4

²²Ha'e gui peteĩ ma'etỹ re ma Pérsia pygua huvixa Ciro oĩ jave py SENHOR ojapo oayvu Jeremias omombe'u va'ekue. Ha'e rami vy Ciro py'a re omoĩ openaa ha'e javi rupi pova'e ayvu omombe'u ukapa ha'e ombopara uka guive aguã. Ha'e vy aipoe'i uka:

²³“Pérsia pygua huvixa Ciro po rami ijayvu: SENHOR Nhanderuetete yvategua ma xevy omboaxapa yvy ha'e javi re apena aguã, xemoĩ guive peteĩ oo ixupe guarã ajapo uka aguã Judá re Jerusalém tetã py. Ha'e nunga rupi ixupegua pendekuai va'e ha'e javi tapeo. SENHOR Penderuetete toiko peẽ kuery reve”, he'i uka.^s